

**Rapport om genomförandet av den fleråriga nationella
kontrollplanen 2012 - 2016
för livsmedelskedjan i Finland år 2014**

Evira/1570/0411/2015

Eviras rapport
Godkändes 25.6.2015

Godkänd av   Generaldirektörens vikarie Avdelningsdirektör Maria Teirikko

Föredragande   Terhi Laaksonen, Matti Puolimatka, Leena Räsänen

Ytterligare information   Terhi Laaksonen, Matti Puolimatka, Leena Räsänen

Innehållsförteckning

1 FÖRORD.....	4
2 GENOMFÖRANDET AV TILLSYNENS ÄNDAMÅLSENLIGHET.....	5
2.1 Genomförandet av de strategiska målen för tillsynen över livsmedelskedjan	5
2.1.1 Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa.....	6
2.1.2 Djurens hälsa och välfärd	7
2.1.3 Livsmedelssäkerhet.....	8
2.2 Genomförande av myndigheternas strategiska mål för tillsynen över livsmedelskedjan samt kritiska framgångsfaktorer	9
2.2.1 Evira.....	9
3 RESULTAT AV KONTROLLERNA SAMT ÖVERENSSTÄMMELSE HOS VERKSAMHET OCHPRODUKTER.....	13
3.1 Genomförande av den planerade tillsynen myndighetsvis.....	13
3.2 Kontrollresultat, konstaterade brister och deras utbredning.....	15
3.2.1 Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa.....	15
3.2.2 Djurens hälsa och välfärd	19
3.2.3 Livsmedelssäkerhet.....	23
3.2.4 Referenslaboratorieverksamhet.....	28
3.3 Analys av brister.....	29
3.3.1 Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa.....	29
3.3.2 Djurens hälsa och välfärd	29
3.3.3 Livsmedelssäkerhet.....	30
4 REVISIONER, STYRNINGS- OCH UTVÄRDERINGSBESÖK SAMT ÖVRIG RESPONS.....	31
4.1 Revisioner av tillsynskedjan	31
4.2 Styrnings- och utvärderingsbesök	32
4.3 Myndigheternas externa och interna revisioner	33
4.4 Övrig respons.....	33
5 FÖREBYGGANDE OCH KORRIGERANDE ÅTGÄRDER.....	34
5.1 Säkerställande av företagarnas kännedom om lagstiftningen.....	34
5.2 Använda tvångsmedel, straffrättsliga påföljder och säkerställande av korrigeringsåtgärder för avhjälpan av brister	35
5.2.1 Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa.....	36
5.2.2 Djurens hälsa och välfärd	37
5.2.3 Livsmedelssäkerhet.....	37
5.3 Förebyggande och korrigerande åtgärder i anknytning till kontrollsystemet.....	38
5.3.1 Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa.....	40
5.3.2 Djurens hälsa och välfärd	40
5.3.3 Livsmedelssäkerhet.....	41
6 RESURSER.....	41
6.1 Resurser för tillsynen.....	41
6.2 Godkända laboratorier.....	43
6.2.1 Tillgång till livsmedelsanalys.....	44
6.2.2 Eviras laboratorieutredning.....	44
7 SLUTSATSER OCH ÄNDRINGAR FÖR TILLSYNEN UNDER KOMMANDE ÅR.....	45
7.1 Utfallet av slutsatserna av rapporteringen för år 2013	45
7.2 Slutsatser baserade på kontrollresultaten år 2014 och ändringar i kontrollerna för de följande åren	46
Bilaga 1. Sammandrag.....	47
Bilaga 2. Eviras och kontrollkedjans indikatorer om effekten på samhället	52
Bilaga 4. Livsmedelstillsynens uppgifter för Eurostat.....	63
Bilaga 5. Uppgifter om kontrollen av ekologisk produktion.....	65

1 FÖRORD

Artikel 44 i Europeiska Gemenskapens förordning (EG) nr 882/2004¹ (kontrollförordningen) förutsätter att medlemsstaterna årligen överlämnar en rapport om genomförandet av den fleråriga nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan. I kommissionens beslut ges mera detaljerade anvisningar om rapportens struktur och innehåll.

Syftet med den årliga rapporteringen är att presentera resultaten av kontrollerna och att utvärdera tillsynens ändamålsenlighet och effektivitet. Utvärderingen gör det möjligt att förbättra verksamheten och även att sprida god praxis.

För årsrapporten insamlades information från de myndigheter som deltar i kontrollen av livsmedelskedjan och som gällde genomförandet av kontrollplanerna och utfallet av kontrollerna inom uppgiftsområdet. Uppgifterna analyserades vid Livsmedelssäkerhetsverket Evira, kombinerades med Eviras egna uppgifter och användes till att sammanställa rapporterna för de olika kontrollsektorerna. Utgående från rapporterna för de olika sektorerna sammanställdes sammandragen av utvärderingen av genomförandet av kontrollerna per verksamhetshelhet (förutsättningar för växtproduktion och växthälsa, djurens hälsa och välfärd samt livsmedelssäkerhet) som ingår i årsrapporten. Koordinationsgruppen för tillsynen över livsmedelskedjan som består av representanter för de centrala tillsynsmyndigheterna hördes vid beredningen av den slutliga rapporten.

Planeringen av myndighetsverksamheten och utvärderingsprocesserna för genomförandet är väl etablerade. Utvärderingen av kontrollresultaten och genomförandet som ingår i rapporterna för kontrollsektorerna och i detta sammandrag utgör en utmärkt grund för kontinuerlig förbättring av verksamheten i hela kontrollkedjan. Utvecklingsmålen som noteras i rapporten tas i beaktande vid planeringen av tillsynen och noteras i den fleråriga nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan (VASU) i samband med nästa uppdatering. De årliga kontrollplanerna är baserade på målsättningarna i VASU.

Rapporterna för de olika kontrollsektorerna publiceras på Eviras internetsidor.

Helsingfors 25.6.2015

Generaldirektörens vikarie
Avdelningsdirektör

Maria Teirikko

---

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd

2 GENOMFÖRANDET AV TILLSYNS ÄNDAMÅLSENLIGHET

2.1 Genomförandet av de strategiska målen för tillsynen över livsmedelskedjan

I likhet med tidigare år underlättade tillsynen inom Eviras verksamhetsområde uppnåendet av effektmålen för jord- och skogsbruksministeriets (JSM) förvaltningsområde (tabell 2.1).

Bildandet av samarbetsområden för miljö- och hälsoskyddet slutfördes i kommunerna. I början av år 2014 fanns det 62 st. samarbetsområden (64 st. år 2013). I och med att samarbetsområdena blivit större har arbetsfördelningen och specialiseringen fungerat bättre än tidigare. Veterinärvårdslagen trädde i kraft år 2009 och inrättandet av tjänster för tillsynsveterinärer har fortsatt som planerat, och före utgången av våren 2015 hade 63 st. sådana tjänster inrättats, som innebär 49 årsverken för staten.

Evira deltog i regionförvaltningsverkens (RFV) strategiska resultatstyrning som sker under finansministeriets ledning och ingick funktionella resultatavtal med varje RFV efter förhandlingar med dem. Regionförvaltningsverkens operativa resultat inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde utreddes av en skild arbetsgrupp som sammanställts av finansministeriet och arbetsgruppens rapport om arbetet blev klar i januari 2015. Man satsade på samarbete mellan de centrala myndigheterna då det gällde styrningen av verksamheten inom regional- och lokalförvaltningen. Vid resultatstyrningen av Närings- trafik- och miljöcentralerna (NTM-centralerna) samarbetade även Landsbygdsverket (Mavi) och Tukes.

Tabell 2.1. Nyckelindikatorer och nyckeltal som beskriver utvecklingen av de strategiska målen (statens bokslut) 2010 - 2014.

Nyckelindikator	2010	2011	2012	2013	2014
	Genomförande	Genomförande	Genomförande	Genomförande	Genomförande
Djursjukdomar som är farliga eller sprids lätt	3	0	3	2	0
Farliga växtskadegörare, nya permanenta	0	0	1*	0	1
Påvisade livsmedelsburna sjukdomsfall hos människa					
– de vanligaste sjukdomsalstrarna, inhemska	1 565	1 831	2 428	1839	1998
– de allvarigaste sjukdomsalstrarna	92	72	92	161	96
Förekomst av salmonella					
– i livsmedelsproducerande djur och livsmedel, %	< 1	< 1	< 1	<1	<1
– i foder för livsmedelsproducerande djur, %	0,1	0	0	<0,5	0
Problem hos livsmedel av animaliskt ursprung som observerats vid kontrollen av främmande ämnen, %	< 0,5	< 0,5	< 0,5	<0,5	<0,5
Kontrollobjekt som uppnått den bästa nivån vid OIVA-inspektioner av lokaler, %				82	86
Andelen kontrollobjekt som uppfyller kraven, %					
– märkningar på livsmedelsförpackningar	96	95	95	-	89
– märkning av produktionsdjur vid EU-inspektioner	61	46	52	54	57
– produktionsdjurens välfärd vid EU-inspektioner	72	73	75	70	77
– utsädeshandel	98	96	> 95	97	99,5

– gödselafabrikat	93	94	98	98	99,2
– växtskyddsmedel	95	94	> 95	>95	
– den ekologiska livsmedelskedjan	95	95	> 95	96	97,1
– genetiskt modifierade produkter	90	98	98	100	89
– foder	99	99	99	99	99,6
Hjälp av veterinär vid brådskande sjukdomsfall	< 12 h	< 12 h	< 12 h	<12 h	<12 h

2.1.1 Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa

Effektmålen för växtproduktionen i den fleråriga nationella kontrollplanen bedöms ha uppnåtts väl. Med hjälp av tillsynsmyndigheternas åtgärder skulle säkerställas att aktörerna inom livsmedelskedjan känner till kraven i lagstiftningen, iakttar dem och att produkterna på marknaden uppfyller lagstiftningens krav. Enligt resultaten från produkt- företag- och marknadskontrollen uppfyllde insatsvarorna från jordbruket, trädgårdsproduktionen och skogsbruket som såldes i Finland de lagstiftade produktions- och hygienkraven. Andelarna kontrollobjekt som uppfyllde kraven var för utsäde 99 % (mål >95 %), gödselafabrikat 99 % (>94 %) och i ekologisk produktion 97 % (> 95 %). Det bedömdes att en ny farlig växtskadegörare, häxkvast fytoplasma som angriper äppelträd, nu förekommer permanent i Finland. Ett viktigt nytt fynd av växtskadegörare var päronpest på en fruktodling.

Utgående från kontrollresultaten kan bedömas att produktionseffekterna av insatsvarorna som fanns till salu var tillåtna och de uppfyllde kvalitets- och säkerhetskraven. Detta kan bedömas ha främjat verksamhetsutövarnas konkurrenskraft och tryggt livsmedelsråvarornas säkerhet. Vid kontrollerna observerades ett normalt, lågt antal brister hos produkter och verksamhet, vilka skulle korrigeras. Om detta inte var möjligt, ställdes begränsningar på verksamheten med hjälp av tvångsmedel, och felaktiga partier återkallades från marknaden. Bristerna orsakade därför ingen fara för livsmedelskedjan. Vid kontrollen av den ekologiska produktionen upptäcktes ett litet antal avvikelser och korrigerades till största delen genom anmärkningar. Marknadsföringsförbud var nödvändigt endast i några fall.

Eftersom växthälsan som helhet var på en god nivå, möjliggjorde det en effektiv och konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion. Tillsynen kan bedömas ha varit effektiv även regionalt, vilket är betydelsefullt för regionernas livskraft och näringsarnas konkurrenskraft. De olika kontrollsektorerna betonas olika beroende på näringslivets struktur i de olika delarna i Finland.

Företagarnas ansvarsfulla inställning till kraven i lagstiftningen och inriktningen på viktiga kontrollobjekt enligt riskkriterier gjorde det lättare att uppnå effektmålen för tillsynen. En viktig förklaring till det goda läget var fortsättningsvis kontrollörernas goda insikter och yrkesskicklighet. En kunnig och kompetent kontrollör observerar och identifierar problem, vidtar snabbt de åtgärder som krävs och ger samtidigt god kundbetjäning till den företagare som problemet gäller. En problemsituation som upptäcks och sköts i tid behöver inte utvecklas till en allvarlig avvikelse. Företagarnas egenkontroll har förbättrats hela tiden och företagarna verkar inse det egna ansvaret rätt väl. Myndigheternas kommunikation och utbildningar kan bedömas spela en stor roll i denna utveckling.

Företagarnas system för egenkontroll fungerade väl vad gällde foder, gödselafabrikat och jordförbättringsmedel. Felaktiga partier upptäcktes i ett tidigt skede med hjälp av myndighetstillsynen, vilket förhindrade att omfattande problemsituationer uppstod. Situationen var likadan även då det gällde produktion och marknadsföring av växtskyddsmedel. Dessa insatsvaror är en viktig del av livsmedelsproduktionskedjan, och det är viktigt att kvaliteten motsvarar ändamålet och framför allt att de är fria från

farliga och skadliga faktorer som t.ex. skadliga metaller, salmonella och rests substanser av växtskyddsmedel.

Verksamhetsmiljön håller på att ändras, vilket kan leda till nya hot mot säkerheten i livsmedelskedjan. Vi börjar göra våra inköp på ett nytt sätt, och nätannonseringen och den ökade näthandeln inom alla sektorer kan medföra risk för bristande överensstämmelse. Nätannonsering är en utmaning för de traditionella kontrollmetoderna och skapar också ett ökat resursbehov för myndigheterna. Då det gäller kontrollen av gödselmedel är producenternas egna produkter ett växande fenomen, vilket torde vara en följd av bl.a. trycket på produktkostnaderna.

Inom växthälsan ökar hela tiden riskerna för skadegörare, i synnerhet gäller det skadegörare som eventuellt kan följa med i förpackningsmaterial av trä. Risken för att växtskadegörare kommer in i landet och sprids med plantmaterial från den inre marknaden i EU utgör ett betydande hot, även om gemenskapens reglering borde fungera tvärtom. Mängden material som kommer in från tredje länder har minskat under de senaste åren. Förökningsmaterial som producerats i Finland utgjorde ingen betydande risk eftersom spridningen av skadegörare kunde förebyggas tack vare producenternas ansvarsfulla verksamhet och myndigheternas effektiva kontroll. Staten utbetalar växtskyddsersättningar endast i särskilt allvarliga situationer. Målet för denna ändring har varit att fästa aktörernas uppmärksamhet vid den egna förebyggande riskhanteringen, bl.a. anskaffning av förökningsmaterial som är fritt från skadegörare. Enligt preliminära iakttagelser verkar inte uteblivna ersättningar ha haft någon större betydelse för förekomsten av växtskadegörare, vare sig i den ena riktningen eller i den andra. Det är viktigt att utveckla samarbetet mellan företagarna och myndigheterna och att försöka inverka på företagarnas ansvarstagande, bl.a. för att förebygga att farliga växtskadegörare kommer in i landet vid anskaffning av förökningsmaterial och vid misstanke om fynd av farliga växtskadegörare. En ny, ökad risk kan anses vara svårigheterna att identifiera längs vilka rutter som produkter som inhandlats i den växande näthandeln kommer in i landet.

Minskade resurser utgör ett allt större hot då det gäller att uppnå effektmålen för tillsynen, eftersom det blir allt mindre tid kvar för att utveckla kontrollprocesserna och kontrollörernas kunskaper. För att kontrollen ska lyckas är det även viktigt att den är synlig. Ett tillräckligt antal kontroller, ingripande då förseelser upptäcks vid kontrollerna och information om kontrollverksamheten i offentligheten inverkar på synligheten. Den snabba utvecklingen av den elektroniska dataöverföringen och av den elektroniska ärendehanteringens inom tillsynen gjorde det möjligt att mera effektivt allokera arbetstiden till de delområden där verkningarna är som störst. Det krävs ändå både arbete och pengar till att utveckla systemen.

2.1.2 Djurens hälsa och välfärd

Effektmålen för djurens hälsa och välfärd uppnåddes delvis. I likhet med tidigare år uppfylldes de strategiska målen enligt nyckelindikatorerna inte helt för produktionsdjurens välfärd då det gällde registrering och märkning.

Förebyggandet och bekämpningen av djursjukdomar och zoonoser (djursjukdomar som sprids mellan djur och människa) lyckades väl och djursjukdomsläget i landet förblev på en internationellt sett utmärkt nivå. Inga sjukdomar som sprids lätt eller farliga djursjukdomar påvisades. Finland förblev fortfarande fritt från de flesta djursjukdomar som kräver övervakning. Målet för programmet för salmonellakontroll (< 1 %) som gäller förekomst av salmonella hos livsmedelsproducerande djur och livsmedel uppfylldes.

Användningen av veterinärmedicinska läkemedel på gårdarna är fortfarande liten, och den antimikrobiella resistensen har förblivit god jämfört med många andra länder, även om ämnet uppmärksammas en hel del i medierna hösten 2014.

Kontrollen av djurens registrering och märkning för att säkerställa djurens spårbarhet fortsatte på samma sätt som under tidigare år. Andelen gårdar som uppfyllde kraven var på samma nivå som föregående år (56 %, år 2013: 57 %, år 2012: 52,4 %), men förvaltningsområdets mål för antalet gårdar som uppfyller kraven (> 63 % av de inspekterade gårdarna) uppfylldes ännu inte.

Antalet gårdar som uppfyllde kraven vid urvalsbaserade kontroller av produktionsdjurens välfärd var 79 % (år 2013: 70,5 %, år 2012: 75 %, år 2011: 72 %), men det uppställda målet för kontrollerna uppfylldes inte helt (> 80 %). Å andra sida så är resultaten av kontrollerna år 2013 och 2014 inte jämförbara med tidigare år, eftersom urvalet av gårdar som ingick i kontrollerna avvek från tidigare år. Vi förväntar oss ändå att näringens egna åtgärder, effekterna av ersättningarna för djurens välbefinnande och myndigheternas rådgivning och vägledning inom de närmaste åren även kommer att inverka på kontrollresultaten trots att kontrollen inriktas enligt riskkriterier. Vid kontroller baserade på misstanke påvisades försummelser vid 32 % av kontrollerna, liksom under föregående år, och brådskande åtgärder vidtogs i 9 % av fallen.

Allvarliga försummelser var sällsynta vid de urvalsbaserade kontrollerna av djurens hälsa och välfärd. Utifrån det låga antalet allvarliga försummelser och utvecklingen av kontrollresultaten kan uppskattas att kontrollerna varit effektiva. Det kan också uppskattas att kontrollernas effektivitet och kvalitet har förbättrats under de senaste åren då de nya resurserna som veterinärvårdslagen medfört har gjort det möjligt att koncentrera uppgifterna till specialiserade myndigheter, både vid regionförvaltningsverken och vid de kommunala tillsynsenheterna. Detta har samordnat och effektiviserat kontrollen och underlättat styrningen av kontrollerna och utbildningen av kontrollörer. Även den lyckade inriktningen då det gäller riskbaserade kontroller och utvecklingsprojekten har effektiviserat kontrollerna.

Regionförvaltningsverkens och kommunernas system med tjänsteveterinärer skapar grunden för en regelbunden och tillförlitlig övervakning av primärproduktionen, där Evira har ett klart ansvar för styrningen. De enstaka försummelser som upptäcktes vid kontrollerna riskerade inte livsmedelssäkerheten och hade ingen större inverkan på djurens hälsa och välfärd eller på spridningen av djursjukdomar i landet.

Det är ändå arrangemangen inom näringen som kommer främst och i synnerhet då det gäller arbetet hos hälsovårdssystemen för olika djurarter. Hälsoklassificeringen av svin förblev på samma höga nivå (ca 90 % av gårdarna hörde till registret) som under tidigare år, och hela 60 % av gårdarna hörde till hälsovårdsprogrammet för nötkreatur medan över 90 % av de stora besättningarna (över 100 nötkreatur) hörde till programmet. Trenden går mot allt större gårdar medan själva antalet minskar och även ändringarna av bestämmelserna om överlåtelse av läkemedel kommer sannolikt att öka täckningen under de närmaste åren.

2.1.3 Livsmedelssäkerhet

Effektmålen för livsmedelssäkerheten uppnåddes till största delen. Antalet livsmedelsburna epidemier och det totala antalet människor som insjuknat under epidemierna var på samma nivå som under tidigare år i Finland. De allvarligaste sjukdomsalstrarna, EHEC och listeria, orsakade mindre insjuknanden än under föregående år, men sett ur ett långt tidsperspektiv har antalet ökat något. Obehandlad mjölk orsakade en matförgiftningsepidemi i vilken 55 personer insjuknade.

Vad gäller den detaljhandel och de serveringsställen som omfattas av systemet Oiva för offentliggörande av uppgifter om livsmedelskontrollen uppfyllde ca 86 % kraven utmärkt eller bra. Oiva har förbättrat livsmedelskontrollens effektivitet, riskkriterier och

enhetlighet samt uppföljningen av korrigeringen av bristerna. Utvidgningen av Oiva till andra livsmedelslokaler förbereddes.

Genomförandet av de kommunala tillsynsenheternas planerade kontroll var fortfarande svagt, men exceptionella situationer som gällde livsmedlens säkerhet och kvalitet, exempelvis utredningar om epidemier och återkallanden, sköttes effektivt.

Av märkningarna på förpackningar som kontrollerats i detaljhandeln och på serveringsställen uppfylldes kraven hos 89 %. Det fanns bland annat brister då det gällde märkningar på finska och svenska.

Salmonellakontrollen fungerade väl. I foder som släppts ut på marknaden för livsmedelsproducerande djur påvisades inte salmonella och fynden av salmonella hos produktionsdjur och livsmedel var inom programmets målsättningar. Vid kontrollen av främmande ämnen framkom att halterna av växtskyddsmedels- och läkemedelsrester samt miljökontaminanter i inhemska livsmedel med några enstaka undantag stämde överens med bestämmelserna.

Vid kontrollen av genetiskt modifierade produkter gavs några anmärkningar på importerade livsmedelspartier och foder på grund av bristfälliga märkningar.

De flesta bristfälligheter som upptäcktes vid kontrollen av importerade livsmedel observerades i livsmedel som importerats från länder utanför EU.

Då det gällde säkerställandet av förutsättningarna för export satsades på utvecklingen av myndigheternas kontrollsystem för exporten och på nya exportmarknader. Effekterna av marknadsstörningarna som orsakats av de ryska exportsanktionerna lindrades bland annat genom att tillåta tillfälliga undantag för märkningar på livsmedelsförpackningar.

2.2 Genomförande av myndigheternas strategiska mål för tillsynen över livsmedelskedjan samt kritiska framgångsfaktorer

2.2.1 Evira

De kritiska framgångsfaktorer som definieras i Eviras strategi för åren 2014-2020 är:

- Konsumenterna litar på den finländska livsmedelskedjan och Eviras budskap till konsumenterna noteras.
- Evira är en proaktiv och tillförlitlig producent av ny kunskap och en god samarbetspartner i nationella och internationella nätverk.
- Risker förutses och analyseras effektivt i hela livsmedelskedjan.
- Befolkningen och aktörerna i livsmedelskedjan bär sitt ansvar för livsmedlens säkerhet och kvalitet.
- Verksamheten hos myndigheterna i livsmedelskedjan bygger på öppen dialog och ger mervärde för konsumenterna och aktörerna inom kedjan.
- Myndighetstillsynen fungerar effektivt och är riskbaserad.
- Krisberedskapen är hög.
- Näringsfrågor behandlas som en del av livsmedelssäkerheten.
- Eviras personals expertis, engagemang och effektivitet är på hög nivå.

De fleråriga strategiska målen för kontrollen att förbättra verksamhetens riskkriterier, effektivitet och enhetlighet genomfördes enligt planerna. Kvalitetsprojektet för tillsynen i vilket man under flera år utvecklade ledningen, planeringen, rapporteringen och kvalitetskontrollen av kontrollen i hela livsmedelstillsynskedjan samt säkerställde genomförandet av EU:s kontrollförordning (EG) nr 882/2004, slutfördes. Kontrollernas ändamålsenlighet, riskkriterier och enhetlighet främjades effektivt även genom Oiva, som är ett system för offentliggörande av uppgifter om kontrollen.

Eviras laboratorieanalytik har hållits väl uppdaterad och analytiken och laboratorieverksamheten har utvecklats kontinuerligt. Styrningen av de lokala laboratorierna har genomförts enligt förväntningarna. Under året har man allt mer uppmärksammat responsen från kunder som använder laboratorietjänster och syftet är att utveckla verksamheten utgående från responsen. År 2014 inledde Evira ett projekt om ledning genom information. Avsikten med projektet är att förbättra analysen, publiceringen och användningen av uppgifter som Evira producerar och samlar in, bland annat i ledningen för tillsynen.

Koordinationsgruppen för tillsynen över livsmedelskedjan ansvarar för koordineringen av planeringen och rapporteringen samt samordnandet av tillsynen inom livsmedelskedjan. Gruppen sammanträdde fyra gånger. Tyngdpunkten lades på att identifiera och analysera de brister som framkommit år 2013 samt på förebyggande åtgärder. Detta arbete beaktades vid uppdateringen av VASU (kontrollplanen). I den VASU som trädde i kraft i början av år 2015 konkretiserades verksamhetens målsättningar och de åtgärder som ska vidtas för att uppnå dem. Detta arbete kommer att fortsätta under de kommande uppdateringsrundorna.

Det goda samarbetet mellan myndigheterna i tillsynskedjan och de gemensamma målsättningarna samt god planering av tillsynen och fungerande koordinering underlättade genomförandet av tillsynen. Personalens sakkunskap konstaterades också vara en av styrkorna vid tillsynen. Yrkesskicklighet förutsätter att kunskaperna upprätthålls och utvecklas kontinuerligt, vilket kan äventyras då resurserna minskar. I kapitel 7.1 finns en utvärdering av utvecklingsobjekten som fastställdes i den senaste rapporten.

Antalet lokala myndigheter inom miljö- och hälsoskyddet är nu 62 tillsynsenheter, vilket betyder att antalet kommunala tillsynsenheter har minskat i enlighet med planerna. Samtidigt har enheterna blivit större, tillförlitligheten och ledarskapet har förbättrats och personalen har fått fler möjligheter till specialisering.

Utvärderingen och revisionen av verksamheten inom tillsynskedjan klarlades så, att genomförandet av de uppsatta målen för ändamålsenlighet och effektivitet längs hela kedjan bedöms genom kedjerevisioner. Genom interna revisioner utvärderas för varje myndighets del verksamhetens ändamålsenlighet, effektivitet och överensstämmelse.

Utvärderings- och styrningsbesöken planerades och samordnades under år 2014. De är inriktade på den underordnade förvaltningen och genom dem utreds verksamhetens överensstämmelse och ändamålsenlighet. De styrande myndigheterna ansvarar för besöken.

Vid FVO:s allmänna revisioner åren 2009 och 2012 granskades genomförandet av de s.k. horisontella målen för tillsynen. Tre av de rekommendationer som kommissionen då gav är ännu inte slutförda. I tabell 2.2 beskrivs hur arbetet fortskridit.

Tabell 2.2. Den allmänna revisionens s.k. horisontella rekommendationer som är under arbete.

Rekommendation	Genomförande år 2014
<p>1. Att se till att de behöriga myndigheterna, i synnerhet vid regionförvaltningsverken och de kommunala livsmedelstillsynsmyndigheterna, har tillgång till tillräckligt med personal med lämplig kompetens, och att det inte föreligger någon intressekonflikt för personalen som utför den offentliga kontrollen, i enlighet med artikel 4 i förordning (EG) nr 882/2004.</p>	<p>I början av år 2015 fanns det 62 st. samarbetsområden för miljö- och hälsoskyddet. Vid alla kommunala tillsynsenheter ansvarar en chef för minst 10 årsverken. Detta effektiviserar ledningen av enheten och användningen av resurserna och förbättrar möjligheterna för kontrollörerna att specialisera sig och på så sätt förbättra de egna kunskaperna.</p> <p>Under år 2014 togs ett mätsystem i bruk för utvärdering av livsmedelstillsynskedjans ändamålsenlighet och effektivitet. Med hjälp av mätsystemet följer tillsynsenheten upp användningen av resurserna och verksamhetsresultaten. Detta gör det möjligt för central- och regionalförvaltningen att utvärdera resursernas tillräcklighet och verksamhetens ändamålsenlighet bättre än tidigare, vilket är en förutsättning för utvärderingen av behovet av korrigerande åtgärder. Mätsystemet finns som bilaga till VASU del I.</p> <p>Evira sammanställde ett mätsystem år 2014 för cheferna för de kommunala tillsynsenheterna som underlättar en mera systematisk uppföljning av uppnåendet av målen i den egna tillsynsenheten. Det här förväntas harmonisera verksamheten och förbättra ledningen av enheterna.</p> <p>Regionförvaltningsverken besöker de kommunala tillsynsenheterna för utvärderings- och styrningsändamål. Syftet med besöken var att utreda hur väl verksamheten vid enheterna stämmer överens med kraven. Vid dessa besök utreds även hur ändamålsenligt resurserna används. Eventuella brister iakttas, åtgärderna diskuteras med tillsynsenheten och genomförandet av de överenskomna åtgärderna följs upp via datasystemet VYHA som blev klart år 2014.</p> <p>Systemet med tillsynsveterinärer har framskridit vilket har gjort det möjligt att uppfylla kravet om undvikande av intressekonflikt vid tillsynen.</p>
<p>6. Att se till att de behöriga myndigheter som konstaterar bristande efterlevnad vidtar åtgärder för att säkerställa att företagaren avhjälp situationen, så som föreskrivs i artikel 54 i förordning (EG) Nr 882/2004 och även vid behov fastställer sanktioner enligt 55 artikeln i förordning (EG) Nr 882/2004.</p>	<p>Användningen av tvångsmedel diskuterades vid utbildningarna (i synnerhet Oiva-kurserna och veterinärkurserna för EU/EES-länderna).</p> <p>KUTI-systemet ledde till betydande framsteg då det gällde utvärderingen av livsmedelstillsynens ändamålsenlighet och att säkerställa att företagarna efterföljer lagstiftningen. Utvecklingen av de centrala tillsynsresultaten följs upp per tillsynsenhet både på allmän nivå och per verksamhetskategori.</p> <p>Tillsynens ändamålsenlighet och säkerställandet av företagarnas efterföljande av lagstiftningen utvärderas genom förnyade kontroller av företagare som fått dåliga vitsord. Om företagarens verksamhet har förbättrats före den nya kontrollen, kan myndighetens verksamhet anses vara effektiv.</p> <p>Livsmedelstillsynens Oiva-system ledde till en samordning av användningen av påföljder. Genom Oiva-systemet har också behovet av att använda påföljder minskat, eftersom publiceringen av tillsynsuppgifter (vitsord C eller D) sporrar företagarna att korrigera situationen snabbare och kostnadseffektivare än då tvångsmedel används. Utbildningen av tillsynsveterinärer och koncentrerings av uppgifterna till dessa veterinärer har lett till att antalet förnyade kontroller har ökat och därigenom har säkerställts att givna förelägganden och förbud har iaktagits.</p>
<p>7. Att fortsätta med revisionerna och tillämpningen av förfaranden som påvisar den officiella kontrollens ändamålsenlighet och säkerställer ändamålsenligheten i den korrigerande verksamheten i enlighet med artikel 4 i förordning (EG) nr 882/2004.</p>	<p>Eviras strategi för åren 2014-2020 har förnyats. I den uppräknas målsättningarna för ändamålsenligheten och effektiviteten i Eviras verksamhet samt indikatorer och mätare för att utvärdera hur målen har uppnåtts. VASU uppdaterades hösten 2014 så att den motsvarar målen i Eviras nya strategi. I samband därmed utarbetades mätarna för varje kärnprocess och målvärden ställdes för indikatorer och mätare. Det här möjliggör en enhetlig utvärdering av tillsynens ändamålsenlighet och effektivitet inom lokal-, regional- och centralförvaltningen.</p> <p>Revisionerna och utvärderingarna av myndigheternas verksamhet har förtydligats genom att klart separera dem. Revisioner av ändamålsenligheten och effektiviteten hos verksamheten inom myndighetskedjan (i enlighet med artikel 4.6 i 882/2004) utförs genom kedjerevisioner. Kedjerevisionerna inleddes hösten 2014. Utvärderings- och styrningsbesöken koncentrerar sig på samordning av verksamheten, ledning och utveckling av styrningen.</p> <p>Genomförandet, resultaten och slutsatserna av både kedjerevisionerna och styrnings- och utvärderingsbesöken rapporteras i VASU-rapporteringen. Under de kommande åren kommer man att satsa på att utföra korrigerande åtgärder utifrån revisioner och utvärderingar.</p> <p>Det satsades på ledningen av livsmedelskontrollen. Under utbildningsdagarna för cheferna för hälsokontrollen satsades på samordning av verksamheten och säkerställer för sin del utförandet av de korrigerande åtgärderna som gäller hela tillsynskedjan och gör det möjligt för cheferna att bilda nätverk och dela med sig av bästa praxis.</p>

I programmet Salkku finns detaljerade beskrivningar av datasystemsprojekten. För KUTI:s del framskred projekten enligt planerna. I KUTI gjordes de utvecklingsarbeten som behövdes för offentliggörandet av tillsynsuppgifter, dvs. Oiva. Dessutom utvidgades KUTI och täcker nu även uppgifterna om primärproduktionsställen för livsmedel samt data om provanalyser. Detta arbete fortgår. Av KUTI-projekten blev delen om tillsynen som Evira ansvarar för (KUTI3Elmo) och delen om myndigheternas uppgifter (KUTI/VYHA) klara under året. Då publiceringen av tillsynsuppgifterna utvidgades till industrin tog Eviras tillsynsveterinärer i användning ett datasystem för insamling av tillsynsuppgifter (programmet Tarkkari). Dessutom gjordes uppgifterna om kontrollobjekten i ett sådant tekniskt format att uppgifterna som Europeiska kommissionen begärt om godkända anläggningar kunde sändas till Traces.

Kommunernas problem med datainsamling av livsmedelstillsynen löstes genom utbildningar och rådgivning. För projektet på ministernivå om förstatligande av datainsamlingen för miljö- och hälsoskyddet (VATI-projektet) har ansökan om produktivetsfinansiering från finansministeriet förberetts.

Det första skedet av datasystemet om tillsynen över djurens hälsa och välfärd (Elvi) utvecklades aktivt under första hälften av året, men utvecklingsarbetet bromsades upp under hösten på grund av de sparsamma anslagen. I det första skedet ingick bl.a. delen om planerad djurskyddsövervakning, veterinärregistret samt ett sammandrag om köttbesiktningen varje månad. Utöver resursbrist led projektet även av problem med projekthanteringen och därför var det delvis inte slutfört då det första skedet togs i bruk. Utvecklingen av djurhållarregistret inleddes och målet med projektet är att främja elektronisk ärendehantering för djurhållarna. Elvi och djurhållarregistret är beroende av varandra och utvecklingsarbetet är därför överlappande. Utvecklingen av nötkreatursregistret överfördes till år 2015.

Nytta och ändamålsenlighet hos resultaten av riskvärderingen

Vid Evira utförs vetenskapliga riskvärderingar för internationellt och inhemskt bruk för bedömning av säkerhetseffekter och ekonomiska effekter hos livsmedel, djursjukdomar och växthälsa. Riskvärderingens uppgift är att stödja myndigheterna vid beslut om riskhantering.

År 2014 färdigställdes flera riskvärderingar: en om livsmedelssäkerheten, tre om djurens hälsa och välfärd och två om förutsättningarna för växtproduktion och växthälsa. Riskvärderingarna svarade väl på frågor om riskhantering och lösningar för problemobjekt. Riskvärderingar användes som stöd vid styrningen av tillsynen, planeringen och inriktningen av kartläggningen samt planeringen av uppföljningsprogram. Därtill kommer de nya forskningsresultaten i EU-projektet som gäller användningen av finländska kosttillskott av vegetabiliskt ursprung att tillämpas vid den framtida riskvärderingen.

Rapporter:

1. Kasviperäisten ravintolisien käyttö, hyöty ja riskinarviointi (om användning, nytta och riskvärdering av kosttillskott av vegetabiliskt ursprung), Plant Libra, EU
2. Djursjukdomsfaror och smittskydd för ekologiska och utegående kalkoner, MAKERA, Eviras undersökningar 2/2014

3. Eläintautien hallinta kotieläintuotannon rakennemuutoksessa (om kontroll av djursjukdomar vid strukturomvandlingen av husdjursproduktionen), MAKERA
4. Kasvintuhoojien leviämistä ja kasvintuhoojien uhkaavan tuotannon arvo (om spridning av växtskadegörare och värdet på den hotade produktionen), MAKERA, Eviras undersökningar 1/2014
5. Maa-, metsä- ja puutarhataloutta uhkaavien uusien kasvintuhoojariskien priorisointi FinnPRIO-mallilla (prioritering enligt Finn-PRIO av nya risker för växtskadegörare som hotar jord-, skogs- och trädgårdsproduktionen) MAKERA
6. Suomen klassisen scrapien seurannan riittävyys (2006–2012) OIE:n määritelmän mukaisen mitättömän riskin osoittamiseen (om uppföljningen av klassisk scrapie i Finland (2006-2012) för påvisande av försumbar risk för sjukdomen enligt OIE:s definition)

Resultaten av kundenkäten som gjordes vid utvärderingen av Oiva-systemet kunde användas som stöd för styrningen av tillsynen. Av de kemiska riskvärderingsprojekten används resultaten av PLANTLibra-projektet (EU) vid utvärderingen av användningsfrekvensen av finländska kosttillskott av vegetabiliskt ursprung, intag, samverkan och hälsoeffekt. Östersjöströmming som föda: resultaten av projektet om analyserna av nytta och skada kommer att användas vid motiveringarna för undantagstillståndet som EU:s lagstiftning om främmande ämnen förutsätter vid uppföljning av dioxin- och PCB-halter och konsumenterna informeras om resultaten.

Uppföljningen av klassisk scrapie (2006 - 2012) utvärderades för att påvisa den obefintliga risken i Finland enligt OIE:s definition. Resultaten av riskvärderingsprojekten om djursjukdomar och sjukdomsskydd vid ekologisk produktion av kalkoner samt betesgång (MAKERA) och hantering av risker för djursjukdomar vid strukturförändringen av djurhållningen (MAKERA) kan användas vid planeringen av uppföljningsprogram för djursjukdomar och för beredskapsplaner.

Resultaten av riskvärderingen för växtskyddet kan användas direkt vid planeringen av kontrollerna och vid inriktningen av kartläggningarna. I projektet om spridningsvägar för växtskadegörare och värdet på produktionen som hotas av växtskadegörare (MAKERA) insamlades information för jämförelse av potentiella risker för olika spridningsvägar och produktionsgrenar. FinnPRIO-modellen (MAKERA) om prioritering då det gäller nya risker med växtskadegörare som hotar jordbruks-, skogs- och trädgårdsproduktionen kommer att användas till att effektivisera lagstiftningen om växters sundhet och främja växthälsan som ska säkerställa den finländska växtproduktionens konkurrenskraft.

3 RESULTAT AV KONTROLLERNA SAMT ÖVERENSSTÄMMELSE HOS VERKSAMHET OCH PRODUKTER

3.1 Genomförande av den planerade tillsynen myndighetsvis

Evira

Evira verkställde kontroll huvudsakligen inom foder- och gödselmedelkontrollen, utsädeskontrollen, växthälsan, kontrollen vid första ankomstplatser, köttbesiktningen, kontrollen av biprodukter och gränskontrollen. Beroende på sektorn, uppfylldes målsättningarna för den kontroll som Evira utförde mellan 60-100 %.

Regionförvaltningsverken (RFV)

Regionförvaltningsverken uppfyllde målsättningarna för ämbetsverken i huvudsak väl, med undantag av kontrollen av djurskyddet, biprodukter och medicinering av djur. På

dessa områden låg man klart efter målsättningarna för antalet kontroller. Inom livsmedelssäkerheten övervakar regionförvaltningsverken renslakterier och butiker som säljer alkoholdrycker.

Regionförvaltningsverket i Lappland ansvarar för organiseringen av köttbesiktningen och kontrollen i renslakterierna och i anläggningar som hör samman med dem. Planen genomfördes till 100 %. Målen för kontroller av butiker som säljer alkoholdrycker uppfylldes till 39 %. Detta gäller objekt med relativt låg risk, och det var därför ändamålsenligt att istället för kontroller inrikta resurserna på styrning av kommunerna och på revisioner.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna (NTM-centraler)

NTM-centralerna uppnådde målsättningarna som ställts av Evira till nästan 100 procent (tabell 3.1a). Alla NTM-centraler uppnådde målnivån. Talen för NTM-centralerna är förhållandet mellan planerade och genomförda kontroller inom alla sektorer. Det är därför möjligt, trots en genomförandeprocent på 100 %, att alla mål kanske inte uppnåddes inom alla sektorer ifall målet överskreds på en annan sektor.

Tabell 3.1a. Genomförandet av kontrollplanerna i % per NTM-central 2010 - 2014.

NTM-central	2010	2011	2012	2013*)	2014*)
	%	%	%	%	%
01 Nyland	99	91	98	97	95
02 Egentliga Finland	99	98	99	100	101
03 Satakunda	83	89	95	91	95
04 Tavastland	88	100	99	105	92
05 Birkaland	99	95	100	103	103
06 Sydöstra Finland	91	97	100	105	102
07 Södra Savolax	100	100	100	110	102
08 Norra Savolax	88	100	97	92	103
09 Norra Karelen	100	99	90	100	101
10 Mellersta Finland	99	100	100	97	101
11 Södra Österbotten	96	100	100	102	106
12 Österbotten	89	100	100	117	106
13 Norra Österbotten	98	88	97	103	101
14 Kajanalands	85	91	93	98	92
15 Lappland	83	58	54	85	92
Medeltal	93	88	98	102	103

*) I talen för år 2013 ingår även tal som överstiger 100 %. Under tidigare år har dessa värden avrundats till 100.

Tillsynens effektivitet vid NTM-centralerna bedömdes genom att räkna två nyckeltal, prestation/årsverke och €/prestation (tabell 3.1b). Ett årsverke ger ungefär 300 prestationer och prestationens pris blir cirka 200 €. Ingen trend kan skönjas i den årliga variationen. En del av ändringarna torde kunna förklaras med att uppföljningen av arbetstiden inte varit exakt.

Tabell 3.1b. Effektiviteten hos tillsynen som utförts vid NTM-centralerna 2010-2014.

Indikator	2010	2011	2012	2013	2014
Tillsynens effektivitet (/prestationer/årsverken)	317	295	307	264	291
Tillsynens kostnadseffektivitet (€/prestation)	180	196	198	237	218

Andra tillsynsmyndigheter inom statsförvaltningen

Tullen, Valvira, Försvarsmakten och Tukes deltog i kontroller inom deras verksamhetsområden. Genomförandet av antalet kontroller och provtagningar i enlighet med kontrollplanen (tabell 3.1c och 3.1d) var rimligt.

Tabell 3.1c. Genomförande av kontrollplanen 2010-2014 för livsmedelstillsynen (Valvira och FM) samt kontrollen av växtskyddsmedel (Tukes).

Myndighet	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
Valvira	92	74	87	90	96
Försvarsmakten	86	77	70	52	76
Tukes	-	-	-	81	

Tabell 3.1d. Genomförande av provtagningsplanen för livsmedelstillsynen 2010-2014.

Myndighet	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
Tullen	90	86	84	90	94
Valvira	77	72	75	35	34
Försvarsmakten	78	73	68	41	37

Kommunerna

Genomförandet av de kommunala tillsynsenheternas kontrollplaner följs upp genom kommunernas självutvärdering, där de utvärderar planens genomförande på en tregradig skala. Vid ungefär hälften av tillsynsenheterna genomfördes planen till åtminstone 70 % (tabell 3.1e).

Tabell 3.1e. Genomförandet av kontrollplanerna för livsmedelstillsynen i de kommunala tillsynsenheterna 2014.

Genomförande av kontrollplanen	2014
	%
Helt (över 90 %)	16
Till största delen (90-70 %)	35
Delvis (under 70 %)	49

3.2 Kontrollresultat, konstaterade brister och deras utbredning

3.2.1 Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa

Antalet kontroller inom de olika sektorerna då det gällde verksamhetshelheten för växtproduktion genomfördes rätt väl enligt planerna. Jämfört med tidigare år hade det inte skett några betydande förändringar angående antalet kontroller och kontrollprovtagningar. Utgående från genomförandet av kontrollplanerna kan resultaten av kontrollerna ge en rätt tillförlitlig uppfattning om överensstämmelsen hos verksamheten och produkterna inom de olika sektorerna. Kontrollerna inriktades allt mer enligt de risker som verksamheten medför. Det vore bra att som en del av analysen av resultaten utvärdera hur väl inriktningen av de riskbaserade kontrollerna

har lyckats för att därigenom kunna dra slutsatsen att kontrollerna är rätt inriktade eller att något väsentligt inte blev kontrollerat. Denna utvärdering ska användas vid planeringen av den fleråriga tillsynen.

Farliga växtskadegörare inom växthusproduktionen och deras antal var på den vanliga nivån. Man gjorde totalt 96 st. fynd av växtskadegörare (108 st. år 2013). Bomullsmjölslus (35 nya fynd) hade spridits med kontaminerad bågarranka och julstjärna och nekrosfläckvirus på balsamin (INSV) (4) samt bronsfläckvirus på tomat (10) hade huvudsakligen spridits med cinerariaplantor. Det uppstod problem vid analysen av ovan nämnda virus, eftersom en del av de symptomfria proverna bar på viruset medan viruset inte påvisades hos en del av de prover som uppvisade symptom. En del av partierna som var kontaminerade med viruset upptäcktes därför sannolikt inte. På grund av detta ändrades analysmetoderna. På en plantskola påvisades plötslig ekdöd, på en annan sjarkavirus, och häxkvast fytoplasma påvisades på två plantskolor. Utbredningen av häxkvast fytoplasma i plantskolor utreddes, men påträffades inte på några andra av de plantskolor som undersöktes.

I två partier plantor som skulle levereras till växthusodlingar påträffades farliga växtskadegörare. Antalet kontaminerade partier var lägre än under tidigare år. Många växtsjukdomar orsakar inga symptom hos växterna i plantstadiet. Det är svårt att upptäcka bomullsmjölslus på plantorna om de endast förekommer i ett litet antal. Dessutom sändes en del av plantorna direkt till odlingarna utan att de kunde kontrolleras i partihandeln. Ett något lägre antal marknadsföringsförbud än föregående år utfärdades för växter i plantskolor. Plötslig ekdöd och avsaknad av växtpass konstaterades i mindre utsträckning än under tidigare år.

Kvaliteten på sättlökar som säljs till yrkesodlingar var svag och totalt 16 000 kg sättlökar försattes i marknadsföringsförbud. Den svaga kvaliteten på sättlökar har försvårat den professionella lökproduktionen i Finland under de senaste åren. Under kontrollerna år 2013 uppmärksammades särskilt hostavirus X, som också påträffades ofta. I fjol var det inte så, men ändå påträffades viruset i fyra partier.

Då det gäller avvikelser som ledde till marknadsföringsförbud upptäcktes 7 st. på trävaror och 61 st. upptäcktes på förpackningsmaterial av trä. Avvikelse hos trävaror bestod bl.a. av felaktigt innehåll i sundhetscertifikatet, observerade maskhål och nödvändiga behandlingar som uteblivit. På förpackningsmaterial av trä var orsakerna fynd av tallvedsnematod, levande långhorningar och levande nematoder samt avsaknad av ISPM 15-märkning.

Anmärkningar och marknadsföringsförbud utfärdades på grund av överträdelser mot lagen om handel med utsäde. Skriftliga anmärkningar gavs på grund av försäljning av ocertifierad sättpotatis. En av marknadsförarna sålde via internetsidorna tori.fi och en annan på torget. Marknadsföringsförbud utfärdades bl.a. på grund av tidningsannonsering av ocertifierat utsäde och nätannonser, torgförsäljning av ocertifierad sättpotatis, marknadsföring av foderspannmål i säckar som hänvisade till utsäde, marknadsföring av certifierat utsäde med sänkt grobarhetskrav efter sista tillåtna marknadsföringsdatum samt gemensamt marknadsföringsförbud för fyra partier vete vars sortäkthet inte uppfyllde kvalitetskraven. Det togs kontrollprover av 51 partier lökfrön, och marknadsföringsförbud utfärdades för 16 av partierna på grund av observerade avvikelser. Ett kontrollprov som inte hörde till kontrollplanen misstänktes för flyghavre, vilket ledde till marknadsföringsförbud.

Vid certifieringsprocessen för utsäde granskades utsädesodlingarnas duglighet till utsädesproduktion, sortäkthet vid fältprovskontroller och om partiet uppfyller kvalitetskraven för certifiering. Vid odlingskontrollerna ratades 3,4 (3,3) procent av den kontrollerade arealen. Av den odlingsareal som granskats under sommaren ratades 1,54 procent (548 ha) på grund av flyghavre. Den näst viktigaste orsaken till att utsädesodlingar ratades var främmande sorter på odlingen som ledde till att 0,19

procent av den kontrollerade arealen ratades. Totalt 282 avslag gjordes vid certifiering av utsädespartier, och 77 av dessa gällde vall- och vallbaljväxter. Ett underkänt parti vall- och vallbaljväxter kunde användas i fröblandningar om det blandades med ett bättre handelsparti av samma sort. Då uppfylldes ändå kvalitetskravet för sorten. Vid granskning av utsädets sortäktighet på provodlingar på fält i anknytning till certifiering, uppfyllde tre utsädespartier inga av de krav på äkthet som ställs på utsädet och ett parti uppfyllde endast kvalitetskraven för en kategori lägre än den som partiet certifierats för. Problemen som observerats angående sortäktighet togs i beaktande vid godkännandet av odlingar där partierna i fråga hade använts. Proverna som inspekterades var problemfria. Vid testerna av provernas odlingsvärde som utfördes av Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi (MTT) hittades inga prover som innehöll över 5 procent avvikande exemplar eller som inte motsvarade den anmälda sorten. Fyra av de sorter som hade sorttestats uppfyllde inte kravet på åtskiljbarhet vid testningens slut.

Uppgifterna på plantetiketterna för skogsodlingsmaterial granskades på 28 plantskolor. På en plantskola upptäcktes att uppgifterna på plantetiketterna var bristfälliga och de fick en skriftlig anmärkning. Enligt lagstiftningen om handel med skogsodlingsmaterial får högst 5 % av ett parti marknadsförda plantor vara sådana som inte uppfyller kvalitetskraven enligt lagen. Kvaliteten på totalt 85 partier plantor granskades på 28 plantskolor. I två partier observerades ett för stort antal plantor som inte överensstämde med lagstiftningen. En skriftlig anmärkning gavs för det ena partiet. För det andra partiet utfärdades marknadsföringsförbud för viss tid, och partiet skulle sorteras på nytt. Plantornas kvalitet granskades på totalt 17 313 av plantorna, och 0,5 % var odugliga till skogsodling på grund av de fel som förekom. Nästan alla producenter av skogsplantor och fröklämningsanstalterna måste ha växtpass eftersom, björkplantor undantaget, de andra viktigaste trädplantorna och tallfröna ska vara försedda med märkningar i växtpasset då de marknadsförs till andra aktörer eller skogsägare. Kraven på växtpass kontrollerades på 27 anläggningar. Vid en noterades brister som ledde till att företagaren fick en skriftlig anmärkning. I Europeiska kommissionens beslut (2007/433/EG) ålades medlemsländerna att kartlägga förekomsten av *Gibberella circinata* inom ländernas områden eftersom man vill förhindra att svampen sprids i Europa. *G. circinata* anses vara en farlig svampsjukdomsalstrare på tall och douglasgran. Den orsakar fallsjuka på groddplantor. Kartläggningen gjordes i form av visuell granskning på värdväxter på totalt 15 plantskolor med skogsträd. Inga symptom på fallsjuka påvisades och därför kunde inga prover tas.

Totalt 48 kontrollbesök gjordes till anläggningar som framställer organiska gödsel-fabrikat. Dessutom granskades tillstånden för fyra partier plantor. Totalt upptäcktes 150 st. (140) brister som krävde åtgärder. En betydande skillnad då det gällde det ökade antalet åtgärder var den att registreringspraxisen hade ändrats så att bristerna registrerades mera detaljerat i Elmo datasystem än tidigare. Bristerna som upptäcktes under kontrollerna var av liknande slag vid alla anläggningar. Två allvarliga brister av kategori 1 registrerades, medan antalet föregående år var 9. Dessa berodde på att bearbetat och obearbetat material hade blandats ihop i lagret och att bearbetningstemperaturen inte var tillräcklig under processen och att materialet överlätits till gödsel-fabrikat. Även antalet brister av kategori 2 minskade från 33 till 22 registrerade brister. Bristerna av kategori 2 och 3 hade huvudsakligen att göra med innehållet i planerna för egenkontroll samt genomförandet och tillvägagångssätten samt rengöringsförfarandena på anläggningarna. I samband med nästan alla kontroller uppmanades företagarna att uppdatera planen för egenkontroll. Utöver de myndighetsåtgärder som vidtagits på grund av bristfälligheterna fick företagarna 20 utvecklingsförslag till förbättring av verksamheten. De är inte bindande för företagaren.

Skyldigheten att sända in rapporter om egenkontrollen gäller godkända företagare. Rapporten om egenkontroll ska sändas till Evira årligen före utgången mars månad. Den 31.3.2015 hade 40 godkända anläggningar fortfarande inte sänt in egenkontrollrapporten över verksamheten år 2014. Detta är 29 % av de godkända anläggningarna. År 2014 var motsvarande tal 50 %. Företagarna inom gödselbranschen ska därtill sända in en årsanmälan över verksamheten före 31.1. Den 10.4.2015 hade 12 % av företagarna inte sänt in sin årsanmälan, medan motsvarande tal ett år tidigare var 20 %.

De gödselprover som tagits vid produktkontrollen av gödselmaterial och som inte uppfyller lagstiftningens krav, får en anmärkning och, beroende på hur allvarig bristen är, en uppmaning, begränsning av användningen, ett föreläggande eller ett förbud. Vid 34 % (163 händelser) av alla produktkontroller gavs en eller flera anmärkningar, uppmaningar, förelägganden eller förbud. Anmärkningarna på produkternas märkningar gällde oftast bristfälliga märkningar, angivna resultat som avvek från de uppmätta eller överskridna gränsvärden. Beslut om förbud att släppa ut ett parti av en produkt på marknaden gavs vid fem kontrollhändelser, dvs. under en procent av proverna. Orsakerna till förbuden var hygien i ett prov av växtunderlag, överskridning av halterna av en skadlig metall i två gödselmedel med aska och brist på näringsämnen i två gödselmedel med aska. Därtill påvisades salmonella i ett prov av jordförbättringsmedel, men inget förbud utfärdades för partiet i fråga eftersom företagaren förstörde partiet under samrådsförfarandet. Anmärkningarna som gjordes på basis av analysresultaten gällde produktens kvävehalt, halten av skadliga metaller och andra avvikelser som gällde näringsämnen eller spårämnen. Anmärkningarna på organiska gödselmedel gällde huvudsakligen näringshalten. Anmärkningarna på jordförbättringsmedel gällde huvudsakligen näringsämnen, mognad eller någon annan egenskap. Anmärkningarna på växtunderlag gällde huvudsakligen näringsämnen, pH eller ledningsförmågan. Två anmärkningar gavs på kalkningsmedel.

Vid kontrollerna av växtskyddsmedel motsvarade fem av sex etiketter på preparaten Tukes beslut om godkännande. Inga avvikelser konstaterades i proverna då det gällde överensstämmelse med kraven för växtskyddsmedel. Den största delen av de kontrollerade företagarna iakttog kraven för användning och saluföring av växtskyddsmedel. De flesta bristerna påvisades vid lagring av växtskyddsmedel (11 st.) och iakttagande av kraven för journalföring av växtskyddsmedel (10 st.). Kontrollen utvidgades till stödövervakning av tvärvillkoren på två gårdar på grund av att journalföring och examen i växtskydd saknades. Tre kontroller av spårbarheten utfördes baserat på tester för restsubstanser som tagits av Helsingfors stad och undersöktes av Evira. På dessa gårdar upptäcktes ändå inga brister vid användningen av växtskyddsmedel. Vid kontrollerna upptäcktes därtill i lager totalt över 150 kilo och 730 liter växtskyddsmedel som tagits bort ur registret över växtskyddsmedel. Kortvarig lagring av växtskyddsmedel som tagits bort ur registret är ändå inte i strid med lagstiftningen om växtskyddsmedel. Vid kontrollerna gavs anvisningar om hur preparaten i fråga ska bortskaffas.

Vid kontrollerna av den ekologiska växtproduktionen upptäcktes 750 st. avvikelser, vilket var cirka 10 % mindre än året innan. I relation till antalet företagare upptäcktes brister hos 18 % av företagarna, medan andelen året innan var 20 %. De mest betydande avvikelserna var ändå av samma slag som under tidigare år: Olaglig användning av konventionellt förökningsmaterial (3,4 % av företagarna) skiftesanteckningar och ekologisk journalföring (5,1 %), markskötsel och växtföljd (3,2 %) samt ekoplanen (3,8 %). Inom djurproduktionen upptäcktes överträdelser hos 19 % av företagarna. Jämfört med föregående år hade överträdelserna ökat betydligt, både till antalet (40 st.) och procentuellt (3,9 procentenheter). De flesta bristerna gällde skyldigheten att föra anteckningar och journalföringen (6,8 %), kraven på djurstall och/eller rasthagar (3,0 %) och iakttagande av skyldigheten att låta djuren vistas utomhus (2,4 %). Utfodringen enligt produktionsvillkoren lyckades något bättre

än föregående år, medan felaktig uträkning eller iakttagande av djuren vid övergångsperioden visade sig vara ett problem för tio företagare. På basis av kontrollerna av ekologiska livsmedel gjordes totalt 176 beslut som gällde en eller flera avvikelser, vilket är 27 % av kontrollobjekten. Antalet är lägre än för det föregående kontrollåret. Tack vare utvecklingen av kontrollverksamheten kan bedömas att företagarna har korrigerat sin verksamhet så att den motsvarar lagstiftningen bättre. Ett (1) marknadsföringsförbud utfärdades på grund av överträdelse, vilket är mindre än 1 % av kontrollobjekten. Inga förseelser påvisades vid kontrollerna av ekologiska livsmedel. I kontrollsystemet för ekologiskt foder konstaterades brister hos 14 företagare, vilket är ungefär 30 % av de företagare som hör till kontrollsystemet. Antalet brister som upptäcktes under kontrollerna minskade jämfört med tidigare år. Grupperingen av bristerna ändrades under kontrollåret, och nu sätts avvikelser som har att göra med fodrens spårbarhet tillsammans med brister i journalföringen. Denna ändring förklarar ökningen i kategorin brister i journalföringen.

I samband med stödansökningarna meddelade odlarna att 392 386 ha hade kontaminerats av flyghavre, vilket var 17,2 % av den odlade åkerarealen. I vissa fall hade odlarnas bekämpningsåtgärder inte fungerat eller försumrats, och därför förordnade myndigheterna 43 bekämpningsplaner och 161 förelägganden om bekämpning samt 4 hot om tvångsutförande.

3.2.2 Djurens hälsa och välfärd

Den nya lagen om djursjukdomar ändrade praxisen något då det gäller kontrollen av djurens hälsa och välfärd, i synnerhet hanteringen av misstanke om djursjukdomar. Ansvaret har övergått allt mer till regionförvaltningsverken då det gäller misstänkta djursjukdomar och tröskeln för insändning av prover sänktes. En del av de obligatoriska hälsoövervakningsprogrammen har blivit frivilliga. Ändringarna i lagen om djursjukdomar har i synnerhet sysselsatt regionförvaltningsverken.

Man hade problem med att uppnå de kvantitativa målen för kontrollen (djurens välfärd, medicineringen av djur och biprodukter) inom samma sektorer som under tidigare år. Antalet försummelser och försummelseernas karaktär motsvarade också resultaten från tidigare år till de delar som resultaten var jämförbara med tidigare år. Resultaten av kontrollerna baserade på misstanke var inom alla sektorer sämre än för de planerade kontrollerna, vilket var väntat. Resultaten från Åland fanns inte till förfogande för någon sektor.

Djurens hälsa

Lagstiftningen om djursjukdomar iakttogs i regel väl. Anmälningar om misstanke om djursjukdomar skedde i enlighet med kraven och antalet var på samma nivå som de senaste åren (2014:141 st.).

Den planerade uppföljningen av djursjukdomar uppfylldes huvudsakligen både vad gäller kraven i EU-lagstiftningen och de särskilda nationella målsättningarna. Totalt 10 778 st. självdöda nötkreatur eller nötkreatur som avlivats på gården undersöktes för TSE-sjukdomar samt 1305 får och 156 getter. Uppföljningen av nötkreatur ändrades år 2013, så talet är inte jämförbart med tidigare år. Planen för uppföljning av fågelinfluensa förverkligades väl, och bättre än under tidigare år (2014: 95 %, 2013: 79 %). Målsättningen för det EU-finansierade programmet för rabiesvaccinering av vilt levande småvilt uppfylldes inte helt (93 %). Det något lägre antalet prover av småvilt påverkades sannolikt av programmet för uppföljning av afrikansk svinpest som inleddes år 2014. Inom ramen för programmet sände jägare in 138 st. prover till Evira för undersökning av vildsvin (460 % av den ursprungliga målsättningen). Kontrollerna av fiskodlingsanläggningar genomfördes till 41-98 %, och kontrollprocenten var lägst för regionförvaltningsverken i Södra Finland (41 %) och i Västra och Inre Finland (38 %). Vad gäller provtagningar förbättrades täckningen något. Cirka 16 % av dammarna med naturligt foder kontrollerades.

Utöver ovan nämnda genomfördes även de andra uppföljningsprogrammen för nötkreatur (blåtunga, IBR, BVD och leukos) och för svin (Aujezskys sjukdom, TGE, klassisk svinpest och PRRS) samt för fjäderfä (newcastlesjuka och APV), uppföljningsprogrammen för brucellos (*B. abortus*, *B. suis* och *B. melitensis*) hos olika djurarter samt uppföljningen av ekinokockos hos vilda djur (535 st. prover, mål >500) genomfördes planenligt.

Salmonellainfektioner påvisades i mindre utsträckning än under tidigare år (nya infektioner på nio djurhållningsplatser, år 2013: 17 st., år 2012: 18 st.). Målet för det nationella salmonellakontrollprogrammet (förekomst under 1 %) uppnåddes och salmonellakontrollprogrammet för fjäderfä genomfördes som helhet bättre än tidigare (88 % av planen), även om regionförvaltningsverkens och myndighetskontrollens rapportering genomfördes till mellan 55 och 100 %.

Den antimikrobiella resistensen hos djurpatogener följdes upp inom ramen för uppföljningsprogrammet FINRES-Vet. Programmet täcker salmonella som isolerats från nötkreatur, svin och fjäderfä i det nationella salmonellakontrollprogrammet och utöver dessa även campylobakter som isolerades från slaktade broilrar år 2014. Salmonella som isolerats från produktionsdjur var till största delen mottagliga för de undersökta antimikrobiella medlen. Hos salmonellabakterier som isolerats från nötkreatur påvisades ändå resistens mot vissa antimikrobiella medel. Från dem isolerades även två multiresistenta stammar av *S. Typhimurium*. Resistensnivåerna hos campylobakter var låga jämfört med den europeiska medelnivån. *Campylobacter jejuni*-bakterier i broilrar påvisades vara klart mera resistenta än tidigare mot ciprofloxacin och nalidixinsyra (27 %) och mot tetracyklin (19 %). Ännu år 2013 var campylobakter i broilrar mottagligt för nästan alla undersökta antimikrobiella medel.

Djurens välfärd

Procentuellt sett verkställdes ungefär lika många planerade urvalsbaserade kontroller av produktionsdjur som året innan (84 %, 295/355 st.), men antalet kontroller sjönk (år 2013: 574 st.). Nedgången berodde på att en del av de urvalsbaserade kontrollerna ersattes med kontroller på inemot 400 gårdar av uppfyllandet av kraven för gruppuppfödning av suggor i enlighet med Europeiska kommissionens begäran om utredning. Eftersom Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland inte uppnådde målsättningen, inverkade det på resultatet för hela landet, men de övriga regionförvaltningsverken uppfyllde målsättningen. En del av kontrollobjekten (75 %) utvaldes enligt riskkriterier, de andra valdes slumpmässigt. Risker och prioriteringar varierade mellan olika grupper av produktionsdjur. Andelen gårdar som uppfyllde kraven var högre än under tidigare år (78 %, år 2013: 70,5 %, år 2012: 75 %, år 2011: 72 %) men här inverkade kanske även det att endast 11 % (4 st.) av de planerade kontrollerna av pälsfarmer utfördes. Inga allvarliga försummelser som krävde brådskande åtgärder (djurskyddslagen, 44 §) konstaterades.

På 23 % av de inspekterade nötkreatursgårdarna noterades försummelser (år 2013: 27 %) och 40 % av försummelserna gällde kalvhållningen. Största delen av försummelserna som observerades då det gällde både kalvar och vuxna nötkreatur berodde på faktorer som inverkade direkt på djurens välbefinnande, exempelvis kraven på utrymme, renlighet, rastningsmöjligheter, utfodring och vattning samt säkerhet.

På svinfarmerna ökade däremot antalet försummelser (19 % -> 29 %). Brist på utrymme (26 %) och brister i bokföringen (12 % av bristerna) var vanligast. På några enstaka gårdar upptäcktes även försummelser gällande renlighet, belysning, utfodring och vattning. Däremot hade användningen av stimulerande föremål för grisarna förbättrats, vilket hade varit ett problem under tidigare år. På en pälsfarm var rymningssäkerheten bristfällig. Då det gällde fjäderfä (broilrar, värpande höns och

ankor) upptäcktes inga försummelser under kontrollerna (8 st.), och inte heller vid kontrollerna av får- och getfarmer (totalt 18 st.).

Under de senaste åren har fler djurtransporter kontrollerats än tidigare. Totalt utfördes 418 st. kontroller av länsveterinärer och Eviras besiktningsveterinärer (år 2013: 384 st. och år 2012: 358 st.), av vilka de flesta utfördes av besiktningsveterinärer. Endast litet över hälften (2 % av de kommersiella transportererna) av Eviras kvantitativa målsättning genomfördes, även om Regionförvaltningsverket i Södra Finland och Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland överskred målsättningarna. Försummelser påvisades mera sällan vid kontrollerna än under tidigare år (12 %, år 2013: 20 %). Det goda samarbetet med djurtransportsektorn har lett till att djuren transporteras i bättre kondition, och försummelserna gällde oftast brister hos transportfordonet, olika dokument, transportpraxisen eller utrymmeskraven.

Antalet kontroller baserade på misstanke verkar ha stabiliserats på en nivå som är högre än före år 2012 (5091 anmälningar, 2013: 4911 st., år 2012: 5 106 st., år 2011: 3638 st.). Resultaten av kontrollerna som utfördes på grund av dessa anmälningar motsvarade också tidigare år och resultaten var sämre än i den planerade tillsynen (försummelser i 32 % av fallen, 1 645 st.). Brådskande åtgärder vidtogs vid 9 % av kontrollobjekten (479 st., år 2013: 8 %, 398 st.). De brådskande åtgärderna gällde oftast sällskaps- och hobbydjur.

Medicinering av djur

Målet för kontroller av veterinärer, 3-4 % av de praktiserande veterinärerna, uppnåddes inte eftersom endast 1-2 % av veterinärerna kontrollerades. Inga planerade kontroller utfördes, men inom fem regionförvaltningsverks områden utfördes totalt 16 st. kontroller baserade på misstanke vilket motsvarar fluktuationerna under tidigare år. Brister påvisas hos en stor del av veterinärerna, men bristerna är mycket olika sinsemellan och hade att göra med uppfyllandet av kraven för överlåtelse av läkemedel i reserv, insändning av dokument som gäller hälsovården till regionförvaltningsverket, lagring av gamla läkemedel samt förvaring av narkotiska medel och läkemedelsbokföringen. Ett förbjudet ämne, kloramfenikol, hade getts till nötkreatur i två fall. Djuren som hade fått läkemedlet avlivades och bortskaffades. Regionförvaltningsverken kontrollerade i varje fall att bristerna hade korrigerats. Tillsynen över tre veterinärer överfördes till Evira med stöd av lagen om utövning av veterinäryrket.

Kontrollen av användningen och bokföringen av läkemedel på produktionsenheterna uppnådde inte de mål som Evira hade ställt (3 - 4 % av gårdarna i regionen), och endast två regionförvaltningsverk (Norra Finland och Lappland) utförde överhuvudtaget urvalsbaserad kontroll inom regionen. Vid de andra regionförvaltningsverken utfördes endast kontroller baserade på misstanke (t.ex. rests substanser av antibiotika i mejerier), och detta antal hade ökat. Liksom under tidigare år genomfördes nästan alla nötkreaturskontroller. Totalt kontrollerades ungefär lika många gårdar som under föregående år (88 st. år 2013: 82 st.), men variationerna var stora mellan regionförvaltningsverken (3 - 58 st.). Anmärkningar gjordes vid 20 % av kontrollerna (år 2013: 38 %, 2012/2011: 36 %). Bristerna var liknande som tidigare, de var i allmänhet lindriga och gällde läkemedelsbokföring och felaktig förvaring och användning av läkemedel samt märkningar av medicinerade djur.

Produkter av levande djur och andra produkter av animaliskt ursprung än livsmedel på den inre marknaden och export

Målen för kontrollen av den inre marknaden uppnåddes: Företagarna registrerades, exportsändningarna kontrollerades och ett tillfredsställande antal importkontroller utfördes. Hälsointygen för exportsändningar gjordes i regel i datasystemet Traces, men alla importkontroller rapporterades inte i systemet. Största delen av de kommersiella partier som infördes via den inre handeln uppfyllde införselkraven. De

problem som påvisades i samband med kontrollerna gällde liksom under tidigare år i allmänhet införsel av hästar och deras sperma samt införsel av hundar och katter eller produktionsdjursarter som införts i hobby syfte (t.ex. fjäderfä). Brister förekom bl.a. vid iakttagandet av villkoren för införsel, hälsointyg, identitetshandlingar (hästar), företagarnas egna införselkontroller samt i några fall registrering som krävs i samband med kommersiell införsel. Totalt 3 095 importörer statistikfördes i Traces. Av dessa bestod 1 675 partier av biprodukter. Alla införda partier registreras inte i Traces.

Ett parti bin och ett parti vaktlar infördes olagligt från ett annat medlemsland till Finland, och partiet förstördes. Därtill undersöktes 47 hästar för djursjukdomar och de frisläpptes. Brister upptäcktes i synnerhet då det gällde antal av fjäderfä och kläckägg samt hälsovillkor. På situationen inverkar den betydande ökningen av antalet importerade fjäderfän jämfört med föregående år. Från EU-länderna kom också några tiotal hundar och katter som införts som sällskapsdjur som inte uppfyllde införselkraven. Den största delen av dessa sändes tillbaka till avgångslandet, några avlivades och några sattes i isolering. Professionell smuggling av fjäderfä, sällskapsdjur och hästar förekommer.

Från de andra medlemsländerna rapporterades inga förseelser med tanke på djurens hälsa och välfärd då det gällde djur som sänts från Finland, med undantag av en hundvalp som sänts till Norge. Från Finland exporterades totalt 406 försändelser till andra medlemsländer. Av dessa var 196 biprodukter (år 2013: 506 försändelser) och 210 av dem granskades i mottagarlandet.

Levande djur som hade förts in från tredje länder via Finlands veterinära gränskontroll granskades enligt kraven. Hos kommersiellt införda djur (totalt 225 st.) fanns brister i ca 15 % av partierna beroende på kontrollstationen. Importörerna fick en muntlig anmärkning och därtill refuserades sex hundar vid granskningen. Av de icke-kommersiella sällskapsdjur som tullen kontrollerade påvisades 18 st. olagligt importerade djur efter gränsövergången. Man säkerställde att de djur som hade refuserats vid gränskontrollen eller importerats olagligt sändes ut ur landet eller att djuren avlivades. Vid införsel av biprodukter fick 0,7 % en skriftlig anmärkning och 0,7 % av partierna refuserades helt. Antalet partier var totalt 420 st.

Kontroll av tvärvillkoren

Grundurvalet för tvärvillkorsk kontrollerna förverkligades till största delen inom utsatt tid (märkning och registrering av djur, djurens välfärd, djurens medicinering, salmonellakontroll, TSE-kontroll för den inre marknaden).

Vid de urvalsbaserade kontrollerna på gårdar med djurproduktion föreslogs påföljder som inverkar på stöden för 38 gårdar (ca 19 %), vid den administrativa utvidgade kontrollen föreslogs påföljder för 308 gårdar och vid regionförvaltningsverkens utvidgade kontroll för 16 gårdar. Vid de urvalsbaserade kontrollerna av djurens märkning och registrering föreslogs påföljder som inverkar på stöden för 161 gårdar (ca 25 % av gårdarna i urvalet, år 2013: 163 gårdar) och vid de utvidgade kontrollerna skulle därtill 147 gårdar kontrolleras för tvärvillkorens del. Det höga antalet då det gällde djurens märkning och registrering åren 2013-2014 förklaras med att de dröjsmål som påvisats vid anmälningar till registret år 2013 togs med i kontrollerna för första gången.

Märkning och registrering av djur

Den kvantitativa målsättningen för kontrollerna av djurens märkning och registrering (3 % av gårdarna) uppnåddes, och kontrollbesök utfördes på 805 gårdar. På grund av det ökade antalet påföljder år 2013 då kontroller utfördes på 695 gårdar (år 2012: 760 gårdar) var man tvungen att öka antalet gårdar jämfört med föregående år. Andelen gårdar som uppfyllde kraven då det gällde kontrollen av djurens märkning och registrering är fortfarande rätt liten (56 %, år 2013: 57 %, år 2012: 52,4 %, år

2011: 45,7 %) men har ändå förbättrats under de senaste åren. Brister som kan klassificeras som allvarliga påvisades endast på 8,6 % av gårdarna (år 2013: 7,3 %), medan motsvarande tal ännu år 2012 var 16,2 %. 133 st. kontroller har ännu inte slutförts (9.4.2015) och talet kan därför stiga. Bristerna berodde på öronmärken, uppdatering av registreringsuppgifter och förteckningar på gården samt händelserapporter till registret. Bristerna var liknande som under tidigare år.

Animaliska biprodukter

Genomförandet av läns- kommunal- och besiktningsveterinärens kontroller av anläggningar var på samma nivå som föregående år, och täckte 37 % av den kontroll som krävdes (år 2013 35 %, år 2012: 41 %). Av de kontroller som länsveterinärerna ansvarar för genomfördes 42 % (år 2013: 48 %), av kontrollerna som kommunalveterinärerna ansvarar för genomfördes 31 % (år 2013: 29 %) och av besiktningsveterinärernas kontroller något fler än föregående år, 52 % (år 2013: 40 %). Av de kontroller som Eviras ansvarar för och som inte utförs av besiktningsveterinärer genomfördes 82 % (år 2013: 87 %).

Utredningen av de genomförda kontrollerna försvårades av bristen på kontrollrapporter, eftersom alla kommunalveterinärer inte hade sänt in rapporterna till Evira. Därför är analysen av brister inte täckande. Utgående från de uppgifter som inkom utfördes 97 st. kontroller av anläggningar som bearbetar biprodukter och 169 brister noterades. Enligt de insända rapporterna var bristerna oftast lindriga och påminde om tidigare år och hade att göra med bokföring, kommersiella dokument, egenkontrollen, märkningar, provtagningar och analys, anläggningens konstruktion och allmänna hygien. Fyra allvarliga brister noterades vid tre anläggningar (år 2013: 6 st.).

Uppsamlingen av nötkadaver har förbättrats kontinuerligt från och med år 2007 (år 2014: 96,6 %, år 2013: 96,5 %, år 2012: 95 %, år 2007: 75 %). Även uppsamlingen av får och getter har förbättrats under de senaste åren och 77,5 % av fåren och getterna sändes in från uppsamlingsområdet till destruktion (år 2013: 70,6 %, år 2012: 67 %). Ungefär samma antal svin och fjäderfä destruerades via kadaveruppsamlingen som under tidigare år.

3.2.3 Livsmedelssäkerhet

Matförgiftningar

Antalet livsmedelsburna (36 st. ca 700 insjuknade) och vattenburna (6 st. ca 290 insjuknade) epidemier var på samma nivå som under tidigare år. Norovirus var den oftast identifierade sjukdomsalstraren då det gällde matförgiftningar. Vid ungefär hälften av epidemierna kunde man varken identifiera sjukdomsalstraren eller det livsmedel som förmedlat epidemin. Epidemierna hade oftast sitt ursprung i restauranger, caféer, hotell eller tillfällen där man anlitat catering och orsaken var vanligen kontaminerade råvaror eller korskontamination under framställningen, för långa förvaringstider eller fel temperaturer (kallt, hett) samt infekterad personal. Hepatit-A orsakade insjuknanden där man misstänkte att källan var nerfrysta bærtårter som importerats till Finland. Tårtorna återkallades. *Yersinia pseudotuberculosis* orsakade den tillsvidare mest utbredda epidemi som spridits via obehandlad mjölk, och 55 personer insjuknade.

De vanligaste livsmedelsburna infektionerna som orsakats av bakterier av inhemskt ursprung (1 998 st.) steg något till antalet jämfört med föregående år (1 839 st.). EHEC orsakade 31 och listeria 65 sjukdomsfall, och antalet allvarligare sjukdomsalstrare gick tillbaka till samma nivå som år 2012. Antalet sjukdomsfall på grund av listeria har ökat långsamt de senaste åren.

Den kommunala livsmedelskontrollen

De kommunala tillsynsenheterna ansvarar för livsmedelskontrollen på lokal nivå. Kommunernas tillsynsplaner genomfördes endast till hälften och provtagningsplanerna till 75 %. Matförgiftningsepidemier, återkallanden och andra exceptionella situationer sköttes ändå effektivt.

Inom primärproduktionen utfördes hygienkontroller på 18 % av mjölkproduktionsgårdarna (gårdar totalt 8 702 st.). Av kontrollerna ledde 39 % (623 st.) till åtgärder. Brister förekom i den allmänna hygien och i egenkontrollen.

Kontrollen av hygien vid hantering av grönsaker kontrollerades i 15 livsmedelslokaler, av vilka fem hörde till premiärproduktionen. Kontrollerna inriktades på den mikrobiologiska säkerheten och produktsäkerheten. Hygien var till största delen god. Brister förekom hos byggnadstekniska konstruktioner, renheten i lokalerna, undvikande av korskontaminering och mikrobiologisk provtagning.

Man kontrollerade 58 % av anläggningarna som framställer livsmedel (3 179 st.), och rekommendationen för intervallerna mellan kontrollerna uppnåddes inte (en gång per år). I synnerhet anläggningar inom mjölk-, kött-, fisk- och äggbranschen borde kontrolleras oftare än för närvarande. Totalt 12 515 laboratorieundersökningar gjordes på prover som tagits under kontrollerna, och 79,9 % av undersökningarna gällde den mikrobiologiska kvaliteten, 15,6 % den organoleptiska kvaliteten och 4,5 % gällde bl.a. främmande ämnen, märkningar på förpackningar och tillsatser. Av undersökningarna uppfyllde 4,6 % inte bestämmelserna. Vid anläggningar som hör samman med slakterier kontrollerades 88 % vid små slakterier, 80 % vid vilthanteringsanläggningar och 100 % vid renslakterier.

Vid kontrollerna av anläggningar fick över 95 % av de kontrollerade objekten vitsordet A eller B i Oiva-systemet. De flesta missförhållandena gällde den allmänna hygien, temperaturuppföljningen, märkningar på förpackningar, provtagnings- och undersökningsplanen, avfallshanteringen och skötseln av lokalerna. De flesta missförhållandena påvisades i anläggningar inom kött- och fiskbranschen.

Av företagarna inom livsmedelstransportsektorn (totalt 1 885 st.) kontrollerades 11 %. Endast några få fick anmärkningar om missförhållanden som kräver korrigerande. Anmärkningarna gällde planen för egenkontroll och dess genomförande, renlighet och kalibrering av instrument som följer upp temperaturerna. Kommunerna och tullen kontrollerade fler ATP-klassificerade transportmedel än planerat (3 965 st.). Missförhållanden som huvudsakligen gällde bristfällig dokumentering, uppföljning av temperaturer, byggnadstekniska konstruktioner och planen för egenkontroll upptäcktes vid 8 % av de kontrollerade objekten.

Antalet kontroller av material som kommer i kontakt med livsmedel (75 st.) överträffade planerna och vid 91 % av kontrollerna gavs vitsordet A eller B i Oiva. Av kontrollerna ledde 19 % till en uppmaning att korrigera missförhållandet eller till nya kontroller. De flesta missförhållandena gällde brister i dokumentationen, undersökningar och spårbarhet. År 2014 genomfördes också ett samordiskt projekt om kontroll av förpackningsmaterial av plast.

Resultaten av livsmedelskontrollerna av detaljhandeln och av serveringsställen som publicerats i datasystemet Oiva förbättrades något jämfört med föregående år. Enligt resultaten fick 38,3 % vitsordet utmärkt (A) (år 2013: 34,3 %), bra (B) 47,7 % (49,2 %), bör korrigeras (C) 13,2 % (15,4 %) och dåligt (D) 0,8 % (1,1 %). Av de som fick vitsordet C eller D påvisades mest brister i egenkontrollen, kontrollen av temperaturerna, hygien och märkningar på förpackningar. Kraven för märkningar på förpackningar uppfylldes till 89 %. Storköken och livsmedelsbutikerna fick de bästa resultaten. De flesta bristerna fanns inom restaurangbranschen. I och med

Oiva har även uppföljningen av korrigeringen av bristerna förbättrats. Totalt 41 483 minutaffärer och serveringsställen var med i Oiva, och andelen som kontrollerats minst en gång var 58 %, eftersom kommunerna huvudsakligen har inriktat deras kontrollresurser på riskobjekt. En utvidgning av Oiva-systemet till andra livsmedelslokaler och anläggningar år 2015 förbereddes.

Den viktigaste tyngdpunkten då det gällde kontrollen av marknadsföringen var hälsopåståenden, som kontrollerades genom Oiva-inspektioner i detaljhandeln och på serveringsställen. Vitsordet A eller B gavs vid 90 % av kontrollerna. Ett skilt kontrollprojekt vid Evira om medicinala påståenden om melatoninpreparat ledde till sju uppföljningsåtgärder.

Köttbesiktning

Mängden kött som godkändes vid köttbesiktningen var ungefär samma som under tidigare år (rött kött 269 mn kg, fjäderfä 113 mn kg). Även andelen kasserade kroppar 0,4 % (rött kött) och 2,9 % (fjäderfä) hölls på samma nivå som under tidigare år. Finland har beredskap att övergå till visuell köttbesiktning vilket EU-lagstiftningen möjliggör, samt att minska antalet tester för trikiner hos svin som hållits i godkända kontrollerade förhållanden. Dessa möjligheter används ändå ännu mycket litet, eftersom de importerande länderna kräver traditionell köttbesiktning och täckande tester för trikiner.

Kontroll av kommersiella krav

Av namnskyddade produkter gjordes 72 (år 2013 70 st.) kontroller, och inga missförhållanden upptäcktes. Vid kontrollen av kraven på saluföring av ägg kontrollerades alla fyra nya golvhönseserier (år 2013: 10 st.) och de uppfyllde kraven. Vid kontrollerna av äggpackerier upptäcktes endast smärre brister vad gällde äggens kvalitet, stämpel och märkningar på förpackningarna. Kontrollerna av saluföringen av grönsaker genomfördes till 77 % av de planerade. Vid kontrollerna av partihandeln och grönsakspackerier upptäcktes smärre brister på kvaliteten och märkningarna hos 10 %. I detaljhandeln upptäcktes brister oftare, men de var obetydliga och ledde inte till några åtgärder.

Tillsyn över import- och exporthandeln samt den inre marknaden

Antalet kontroller av animaliska livsmedel vid första ankomstplatser för den inre marknaden har minskat sedan föregående år även om antalet företagare har ökat. Livsmedel från länder utanför EU importeras allt mer via den inre marknaden till Finland.

Kommunerna utförde 95 % av de planerade kontrollerna av animaliska livsmedel på första ankomstplatser, Evira 67 % och Regionförvaltningsverket i Lappland 100 % (totalt 225 st.). Tio partier förstördes eller returnerades. På cirka 10 % gjordes en ny kontroll. De flesta bristerna hade att göra med egenkontrollen, bristfällig provtagning och spårbarhet. Man upptäckte endast 2 st. partier som innehöll salmonella på grund av bristfällig provtagning i egenkontrollen och bristfällig myndighetsprovtagning. Föregående år undersöktes 54 partier (0,26 % av alla importerade partier), och salmonella förekom i 9,3 %.

Via den veterinärmedicinska gränskontrollen infördes 821 partier (år 2013: 933) animaliska livsmedel till Finland direkt från länder utanför EU. Av dessa fick 8 st. (1 %) (år 2013: 6st., 0,6 %) en skriftlig anmärkning och 5 st. (år 2013: 1 st.) ratades. De vanligaste bristerna gällde dokumentation (fel hälsointyg, eller att intyget hade ifyllts bristfälligt), livsmedelshygien och märkningar på förpackningarna. Vid gränskontrollen togs endast ett litet antal prover.

Tullen övervakar införseln till Finland av livsmedel som inte är av animaliskt ursprung. Tullens livsmedelskontroll undersökte 3 329 (år 2013: 3 137) varupartier, av vilka 51

% hade sitt ursprung i länder utanför EU och 46 % hade producerats i EU. För 103 partier kunde ursprungslandet inte definieras. Av de livsmedelspartier som hade producerats i länder utanför EU kom vart fjärde parti till Finland via den inre marknaden. Av de undersökta partierna var 8,5 % (år 2013: 11,1 %) i strid med bestämmelserna och därtill gavs anmärkningar på grund av lindriga fel hos 10 % av partierna. Hos livsmedel som införts från länder utanför EU var andelen partier som inte stämde överens med bestämmelserna 12,3 % och hos produkter som hade sitt ursprung i EU var siffran 4,4 %. Andelen partier som inte stämmer överens med bestämmelserna är högre hos långt förädlade livsmedel än hos obearbetade produkter i primärproduktionen (grönsaker, frukter, spannmål, nötter). De flesta partierna som inte överensstämde med bestämmelserna gällde kosttillskott och livsmedel för särskilda näringsändamål (23 %). Över 6 500 livsmedelsprover togs för bl.a. rests substanser av växtskyddsmedel, mögeltoxiner, tillsatser och mikrobiologiska faror. De vanligaste orsakerna till att bestämmelserna inte hade efterföljts hade att göra med märkningar på förpackningar, rests substanser av växtskyddsmedel, tillsatser, koksalt och främmande ämnen.

Vid kontrollen av exporten av animaliska livsmedel koncentrerade man sig särskilt på kontroller av exportkraven vid anläggningar som var godkända för export till Ryssland samt på utvecklingen av ett sådant kontrollsystem som exporten till Ryssland kräver. På grund av importförbudet för Ryssland var själva exporten liten.

Livsmedel som innehåller genetiskt modifierade ingredienser är importvaror och år 2014 importerades 112 sådana partier. Tullen anmärkte på två partier.

Alkoholkontrollen

Totalt 141 kontroller av objekt i alkoholkontrollen (405 st.) utfördes. Kontrollerna genomfördes planerligt, men provtagningen genomfördes endast till 34 %. Det totala antalet kontroller var 141 st. och de var inriktade på tillverkare av alkoholdrycker och partiförsäljning samt produktkontroll. Missförhållanden upptäcktes hos 6 % av de kontrollerade företagen och hos 13 % av produkterna. Orsakerna till avvikelserna var huvudsakligen planen för egenkontroll, felaktiga märkningar på förpackningarna och avvikande alkoholhalt.

Försvarsmaktens livsmedelskontroll

Då det gällde försvarsmaktens kontrollobjekt genomfördes 76 % av den planerade livsmedelskontrollen. Vid kontrollerna upptäcktes brister i lokaler och anläggningar. Vid fältutfodringen fanns brister med egenkontrollen, kontrollen av temperaturer och den allmänna hygien. Även på farkosterna observerades problem med den allmänna hygien.

Foderkontrollen

Vid foderkontrollen av foderföretagare inom primärproduktionen, vilket samtidigt är stödövervakning av tvärvillkoren, kontrollerades 566 gårdar och 195 prover togs, vilket motsvarade planerna. Eftersom växtproduktionsgårdar tagits med i foderkontrollen påvisades fler brister än föregående år. Bristerna gällde huvudsakligen skadegörare och andra avvikelser som kan ses med ögat samt journalföring, av vilken journalföringen av biocider var ett nytt krav. Kontroller av foderframställning, lagring, import och förmedling utfördes vid 85 anläggningar, vilket överskred det planerade antalet. Inga allvarliga brister upptäcktes vid kontrollerna. Man påvisade 236 st. lindrigare brister som krävde åtgärder. Bristerna påvisades i HACCP-system, kvalitetssäkring, skadedjursbekämpning, spårbarhet, märkningar på förpackningar, följedokument och i anvisningar. Totalt 10 st. exportkontroller utfördes. Antalet påvisade brister vid kontroller av transportbilar var 66 st. vilket är lägre än år 2013 (88 st.). Av foder togs 6 256 prover vilket överskred planerna. Den största delen av proverna analyserades för salmonella. Salmonellafynd (totalt 8 partier) fanns huvudsakligen i frön/kross av importerade oljeväxter, svin- och fåröron för sällskapsdjur samt i frön för vilda fåglar. Vid kontrollen av ekologiskt foder

observerades brister hos cirka 30 % (14 st.) av företagen som hörde till kontrollsystemet, vilket var färre än år 2013 (40 %). Brister påträffades huvudsakligen i journalföringen. Vid kontrollen för genetiskt modifierat foder vidtogs åtgärder för tre foderpartier av utländskt ursprung, där tröskelvärdet enligt märkningen överskreds. Förbud, förelägganden och andra kontrollåtgärder riktades till totalt 49 partier foder.

Återkallanden, RASFF-anmälningar och begäran om hjälp av myndigheter i andra länder

Ökningen av antalet återkallanden (120 st.) avstannade (år 2013: 134 st.). Återkallandena baserade sig på observationer av Tullen, företagets egenkontroll, kommunala livsmedelstillsynsmyndigheter och konsumenter samt på RASFF-anmälningar. Orsakerna till återkallandena var, liksom tidigare, rests substanser av växtskyddsmedel och andra kemiska ämnen, mikrobiologiska orsaker, fel vid förpackning och märkning, fysikaliska fel samt allergenfel. Av de återkallade produkterna var 73 % importerade. Finland gjorde 98 (år 2013: 88) RASFF-anmälningar av vilka 74 gällde livsmedel, 10 gällde material som kommer i kontakt med livsmedel och 14 gällde foder.

Finland bad 3 gånger om hjälp av myndigheter i andra EU-länder via kommissionens system för hjälpbegäran och samarbete (AAC). Dessa gällde fall där myndigheterna i ett annat EU-land ombads utreda livsmedel som inte uppfyllde kraven och var producerade i ett annat land eller hade exporterats från Finland till ett annat land. Finland fick en hjälpbegäran från Sverige.

Kontroll- och uppföljningsprogram

I Finland är läget fortfarande gott vad gäller salmonella i livsmedel och foder. Inom ramen för programmen för salmonellakontroll togs inemot 24 000 prover av kött som producerats i Finland, och salmonella påvisades i endast 6 prover. Prover från 1 848 partier broilrar för slakt undersöktes för campylobakter, av vilka 5,5 % var positiva (år 2013: 4,4 %). Av nötkreatur som sänts till slakt undersöktes 1 549 prover för EHEC. Andelen positiva prover var 2,5 % (år 2013: 2,1 %). Vid undersökningar av EHEC-smitta i anknytning till människa påvisades EHEC i sex fall på två gårdar (år 2013: 8/4) där det fanns något samband med de insjuknade människorna. Förekomsten av EHEC i slaktprover av nötkreatur har ökat femfaldigt sedan år 2010.

Förekomst av *Listeria monocytogenes* i kallskuret kött undersöktes i 794 prover, och påvisades i 10 (1,3 %). Bakteriehalterna underskred ändå det föreskrivna gränsvärdet. Fyra av de positiva proverna kom från samma utländska anläggning.

Vid uppföljningen av den antimikrobiella resistensen undersöktes resistensen hos salmonella, campylobakter och indikatorbakterier hos inhemska nötkreatur, svin och fjäderfä. Därtill utreddes år 2014 förekomsten av ESBL/AmpC E coli hos slaktbroilrar. Salmonella var för det mesta känsligt för de analyserade antimikrobiella medlen, med undantag för resistens som påvisades i enstaka prover från nötkreatur. Även resistensen hos campylobakter och indikatorbakterier är låg jämför med andra EU-länder. Resistensen mot fluorokinoloner (27 %) och tetracyklin (19 %) hos campylobakter i broilrar har ändå ökat avsevärt sedan föregående år. Förekomsten av ESBL/AmpC E coli hos slaktbroilrar var cirka 7 %.

Kontrollprogrammen för kemiska ämnen i livsmedel genomfördes enligt planerna. Resultaten visar att inhemska livsmedel inte innehåller rests substanser av växtskyddsmedel och veterinärmedicinska läkemedel samt miljögifter som överskrider de tillåtna halterna. Små mängder mögeltoxiner förekom i enstaka prover. Finland följer upp dioxinhalterna i strömmingsprodukter med stöd av ett undantag för saluföring av fisk ur Östersjön. Dessa halter innehöll överskridningar av de tillåtna gränsvärdena och därför anvisas kommunernas livsmedelstillsyn att vidta åtgärder.

Man undersökte 43 prover av barnmat för främmande ämnen (restsubstanser av växtskyddsmedel, tungmetaller, mögeltoxiner, akrylamid och nitrat) samt tillsatta vitaminer och mineralämnen. Dessutom kontrollerades märkningarna om tillsatser och den tillåtna användningen. Proverna innehöll endast få främmande ämnen, tillsatserna som använts var godkända och de tillsatta vitaminerna och mineralämnena motsvarade märkningarna. Vitaminhalterna i två produkter uppvisade smärre brister, vilket korrigerades.

I enlighet med kommissionens rekommendation undersöktes 50 livsmedelsprover som innehöll nötkött för påvisande av eventuellt hästkött som inte nämndes på produkten. Alla proverna uppfyllde kraven.

3.2.4 Referenslaboratorieverksamhet

Evira fungerar som nationellt referenslaboratorium inom följande forskningsområden:

- Analys av mikrobiologisk, parasitologisk och kemisk säkerhet hos livsmedel, foder och gödselmedel;
- Diagnos av djursjukdomar och zoonoser;
- Växtanalys

Inom ramen för referenslaboratorieverksamheten organiserade Evira jämförande undersökningar som gällde STEC-analys för de nationella laboratorierna samt påvisande av parasiten *Trichinella* i muskelprover för laboratorier som utför undersökningar i anknytning till köttbesiktning. I övrigt följde Evira med hur de nationella laboratorierna lyckades i jämförande undersökningar som ordnades av externa arrangörer. Resultaten av mikrobiologiska och kemiska jämförande undersökningar av livsmedel, foder och gödselmedel samlas in från godkända officiella laboratorier.

Evira deltar i jämförande undersökningar vars arrangörer utvalts av Evira och som EU:s referenslaboratorier förutsätter i enlighet med årsplanerna då det gäller alla deras ackrediterade metoder. Verksamheten har varit framgångsrik och man har inte fått några resultat som skulle äventyra resultatens riktighet.

Tullaboratoriet är ett nationellt referenslaboratorium för livsmedel som inte är av animaliskt ursprung och som gäller:

- Restsubstanser av pesticider;
- GMO;
- Mykotoxiner;
- Tungmetaller;
- Material som kommer i kontakt med livsmedel.

Inom alla dessa kompetensområden har Tullaboratoriet samarbetat aktivt med referenslaboratorierna i EU genom att delta i deras samarbetskonferenser, utbildningar och jämförande undersökningar. Framgången har varit god vid de jämförande undersökningarna. Inom vissa kompetensområden har Tullaboratoriet också deltagit i metodvalideringar som ordnats av referenslaboratorier i EU (mykotoxiner och material som kommer i kontakt med livsmedel).

Tullaboratoriet har inte ordnat några nationella referenstester eftersom det inte finns tillräckligt med officiella laboratorier inom sektorn. Informationen från EU:s referenslaboratorier har förmedlats vidare till de officiella laboratorierna, Evira och till andra myndigheter i tillämpliga delar.

Tullaboratoriet har skött underhållet och utvecklingen av de tekniska färdigheterna inom referenslaboratoriernas alla sektorer för att förverkliga de nationella kontrollprogrammen och EU:s koordinerade kontrollplaner. Från och med oktober 2014 har Tullaboratoriet även varit ett referenslaboratorium för virus- och

bakteriekontaminering i musslor. Laboratoriet har deltagit i jämförande mätningar inom detta område.

3.3 Analys av brister

3.3.1 Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa

Bristerna som observerades inom växtproduktionen berodde till största delen fortfarande på verksamhetsutövarnas och odlarnas okunskap eller missförstånd om kraven i lagstiftningen. En del av avvikelserna berodde tydligt på uppsåt eller likgiltighet. T.ex. berättade försäljare som marknadsförde ocertifierat utsäde att de var helt omedvetna om kraven i lagen om handel med utsäde som reglerar saken. Den största delen av misslyckandena vid kemisk bekämpning av flyghavre på allvarligt kontaminerade åkrar berodde främst på odlarens avsaknad av yrkesskicklighet (fel preparat, fel mängd eller fel tidpunkt för bekämpningen), men tyvärr observerades även likgiltighet för bekämpningen.

En vanlig brist vid marknadskontrollens olika sektorer var att verksamhetsutövaren försummat registreringskyldigheten. Utgående från resultaten av provtagningen vid marknadskontrollen kan däremot kvaliteten på insatsvarorna i allmänhet anses vara ganska hög och uppgifterna om produkterna stämmer bra.

Försummelse av företagarnas skyldighet att föra journal förekom i nästan alla sektorer inom verksamhetsområdet. Orsaken var i allmänhet brist på kunskap och inte avsiktlig likgiltighet. Denna brist är ändå av rätt stor betydelse för livsmedelssäkerheten eftersom den försämrar spårbarheten av produktpartierna. Inom ekokontrollen bedömdes oftare än tidigare orsaken till bristerna även vara odlarnas brådska, stress och ork, som leder till att det finns mindre tid att göra anteckningar och utföra skriftliga uppgifter.

De flesta avvikelserna som observerades vid kontrollerna av företagarnas produktionsenheter gällde bl.a. kalibrering av vågar och andra anordningar.

Det är viktigt att bristerna analyseras med tanke på utvecklingen av kontrollens ändamålsenlighet. Då orsakerna till bristerna är kända, hjälper det myndigheterna att inrikta arbetet på förebyggande verksamhet som information och kurser i stället för t.ex. kontroller som görs i efterskott. Den största delen av de avvikelser som observerats inom växtproduktionen verkar enligt resultaten bero på företagarnas okunskap, och därför skulle en ökad kommunikation och flera kurser sannolikt förbättra kännedomen om kraven i lagstiftningen och minska betydligt på antalet oavsiktliga fel och därför förebygga eventuella kvalitets- och säkerhetsproblem.

3.3.2 Djurens hälsa och välfärd

Allvarliga försummelse upptäcktes sällan vid de planmässiga kontrollerna inom de olika sektorerna. Då det gällde kontroller av djurens välfärd utgående från anmälningar var läget klart sämre. De allvarligaste problemen påvisades i allmänhet på gårdar där det fanns många problem och dit hörde även ofta sociala problem och problem med den mentala hälsan. Orsaken är sällan okunskap vid yrkesmässig djurhållning. Däremot inverkar ekonomiska kostnader, likgiltighet och ibland brist på yrkeskunskap på antalet försummelse. Små företagare inom foderbranschen har inte heller nödvändigtvis tillräckligt med sakkunskap och resurser att sammanställa de HACCP-system och kvalitetssäkringsplaner som krävs enligt lagstiftningen om biprodukter.

Den allvarligaste faran för djursjukdomsläget i landet orsakas av olagligt införda djur, för vilka saknas tillförlitliga uppgifter om ursprung och hälsotillstånd. Den största delen av dem var sällskaps- och hobbydjur, främst hästar och hundar, men även fjäderfäarter som införts för hobby- och produktionsändamål. I samband med dessa

förekommer till och med professionell djursmuggling. Orsaken är ibland okunskap eller oförstånd, andra gånger en lägre prisnivå utomlands eller en önskan att rädda djur som lever i svåra förhållanden. Bristande efterlevnad av lagstiftningen om biprodukter kan utgöra en risk för miljön och djurens hälsa samt försvåra produkternas spårbarhet.

Orsakerna till försummelserna beror inom vissa sektorer även på en mycket detaljerad lagstiftning och noggrann kontroll av efterlevnaden, t.ex. kontrollen av djurens märkning och registrering. Även inriktningen av riskvärderingen t.ex. då det gäller djurskyddsövervakningen och kontrollen av djurens märkning och registrering har gjort det lättare att påvisa försummelserna.

Vid kontrollen av biprodukter kan bristen på effektiva och rätt avvägda påföljder på grund av lagstiftningen om biprodukter ha försvagat kontrollens effekt och sporra till överträdelser. Genom avgifter för kontrollerna kunde man också motivera företagarna att minska på antalet nya kontroller som utförs på grund av försummelser. Den nya lagen om biprodukter som träder i kraft år 2015 torde korrigera dessa problem.

Bristerna eller dröjsmålen vid genomförandet av kontrollerna berodde till stor del på de knappa resurserna i relation till antalet uppgifter, dels även på oklarheter då det gäller myndigheternas uppgifter (t.ex. kontrollen av biprodukter). Stora förändringar av antalet kontrollobjekt ökar behovet av styrning och kontroll (t.ex. objekt vid kontrollen av biprodukter). Även antalet djurskyddsanmälningar baserade på misstanke som sänts till myndigheterna har ökat tydligt under de senaste åren.

3.3.3 Livsmedelssäkerhet

Inom livsmedelskontrollen påvisas endast få allvarliga brister. Den största enskilda orsaken till bristfälligt uppfyllande av kraven var livsmedelsföretagarnas okunskap om kraven. Även bristfälligt kunnande, likgiltighet och detaljerade krav ökar antalet brister. Genom datasystemet Oiva har företagarnas kunskaper om kraven förbättrats och iakttagandet av kraven har förbättrat redan i förväg. Oiva har också samordnat tolkningen av lagstiftningens krav och användningen av påföljder. De medel som finns i livsmedelslagstiftningen för snabbt ingripande vid lagstridigheter är svaga och behöver utvecklas.

Modedefenomen, kulturskillnader samt likgiltighet för farorna hos livsmedel som t.ex. obehandlad mjölk utsätter konsumenterna för risker. Kommunikation och information på olika språk ska upprätthållas kontinuerligt. Distansförsäljning är en utmaning för kontrollen och även för konsumenter som inte känner till riskerna med varor som säljs på nätet. Utvecklingen av tillsynen över distansförsäljning fortsätter. Även bekämpning av brottslighet inom livsmedelskedjan kräver att övervakarna kan identifiera kriminell verksamhet och att de får nya sätt att ingripa genom samarbete mellan de olika myndigheterna.

Det förekommer fler brister hos importerade livsmedel än hos livsmedel som producerats i Finland. Det finns skäl att förbättra riskkriterierna och effektiviteten hos kontrollen och provtagningen av livsmedel som kommer från länder utanför EU, antingen direkt eller i synnerhet via den inre marknaden, för att förhindra att risklivsmedel kommer ut på marknaden.

Myndigheternas förminskade resurser märks i minskningen av antalet kontroller, provtagningar och laboratorieundersökningar. Detta utmanar till en mera riskbaserad inriktning av kontrollerna och nya metoder. En kartläggning av avgifternas andel i den kommunala kontrollen kunde underlätta resursunderskottet. Även företagarnas egna ansvarssystem bör övervägas som stöd för den offentliga tillsynen.

4 REVISIONER, STYRNINGS- OCH UTVÄRDERINGSBESÖK SAMT ÖVRIG RESPONS

4.1 Revisioner av tillsynskedjan

Revisioner av ändamålsenligheten och effektiviteten hos verksamheten inom myndighetskedjan (i enlighet med artikel 4.6 i 882/2004) utförs med hjälp av kedjerevisioner. Kedjerevisionerna inleddes hösten 2014. Det första revisionsobjektet är certifieringsprocessen för utsäde. I revisionen ingick ungefär 20 skilda revisioner. Inga avvikelser observerades. Revisionen producerade mycket nyttig information och förslag till hur man kan uppnå effektivitet vid kontrollen av utsädeskedjan och även i ett bredare perspektiv vid kontrollen av hela livsmedelskedjan.

Europeiska unionens revisioner och kontroller

FVO utförde fem revisioner i Finland över kontrollen av och produkter framställda av fjäderfäkött, spårbarheten av biprodukter och därav härledda produkter, kontrollen av bekämpningsmedel, tillämpningen av bestämmelserna om ekologisk produktion och produktionens effektivitet samt användningen av systemet Traces. De centrala rekommendationerna för kontrollarrangemangen gällde organisering av den officiella kontrollen enligt riskkriterier med lämpliga intervaller och utan förhandsvarning, att säkerställa en effektiv koordination mellan alla relevanta behöriga myndigheter, att säkerställa interna revisioner och korrigerande åtgärder, tillgång till och uppdatering av dokumenterade förfaranden samt att verka enligt anvisningarna och se till att företagaren korrigerar situationen i fall då lagstiftningen inte har efterföljts. Vid revisionerna år 2014 gavs totalt 33 rekommendationer som förutsatte korrigerande åtgärder.

Tabell 4.1. Rekommendationer i FVO:s revisioner som förutsätter korrigerande åtgärder som inte hade slutförts i slutet av år 2014.

Revision	Rekommendationernas antal/st.			
	2014	2013	2012	
Fjäderfä	12			
Biprodukter	3			
Kontroll av bekämpningsmedel	5			
Kontroll av ekologiska produkter	12			
TRACES	1			
Fodersäkerhet		0		
Fiskeriprodukter		10		
Restsubstanser, kontaminanter, dioxin		4		
Kött, mjölk		9		
Revision av gränskontrollen			4	
Revision av mikrobiologiska kriterier			7	
Allmän revision			5	
Revision av beredskapen			4	
Revision av biprodukter				
Totalt	33	23	20	76

Europeiska revisionsrätten (ECA) utförde s.k. DAS-granskningar i Finland, där ett av objekten var kontrollen av märkningen och registreringen av nötkreatur och svin enligt tvärvillkoren (skötselkrav SMR 6 och 7). Enligt granskningen var revisionsrätten nöjd med Finlands utredning och analys och inga egentliga brister påvisades. Landsbyggsverket utförde kvalitetskontroller av djurens märkning och registrering på 24 gårdar. En del av dessa var kontroller av dokumentation.

4.2 Styrnings- och utvärderingsbesök

I Eviras interna revisioner gjordes år 2014 en skild plan för Eviras besök i anknytning till utvärdering och styrning av de övervakande myndigheter som Evira handleder. År 2014 utfördes 67 st. sådana besök, vilket är 64 % av de 104 besök som planerats.

Utöver dessa besök gjorde Evira s.k. mentorbesök till kontrollörer vid NTM-centralerna, där man bl.a. individuellt gick igenom material som behandlats på kurser och gav individuell arbetsvägledning.

Evira besökte två regionförvaltningsverk för styrning och utvärdering av djurskyddsövervakningen. Enligt besöken fungerar regionförvaltningsverkens styrande roll huvudsakligen väl, men det kunde finnas fler skriftliga anvisningar och analyser av tillsynen.

Evira gjorde därtill ett tillsynsbesök till Sikava, det nationella kvalitetssystemet för svinens hälsovård (Sikava) och utvärderings- och styrningsbesök till två regionförvaltningsverk som gällde salmonellakontrollen av fjäderfä.

Fem regionförvaltningsverk gjorde styrnings- och utvärderingsbesök som gällde livsmedelstillsynen till totalt 11 kommunala tillsynsenheter inom miljö- och hälsoskyddet (17 %), vilket låg något under målsättningen (20-25 %). Vid utvärderingarna prioriterades myndigheternas journalföring av tillsynen, myndigheternas provtagning och analyser av proverna, kontrollen av företagarnas egenkontroll samt kontrollen av märkningar på förpackningar, av material som kommer i kontakt med livsmedel, av användningen av tillsatser och kraven på biprodukter.

Totalt 18 avvikelser upptäcktes hos tillsynsenheternas verksamhet. Utvecklingsmål identifierades hos alla och god praxis hos tio tillsynsenheter. Missförhållandena gällde främst antalet planerade kontroller som skulle uppnås, uppföljningen av korrigeringen av missförhållanden och myndighetsprovtagningen. De knappa resurserna inverkar på dessa. Några tillsynsenheter hade fortfarande inget kvalitetssystem.

Tre regionförvaltningsverk utvärderade kontrollen av livsmedelsframställningen vid åtta tillsynsenheter och vid totalt 24 livsmedelslokaler genom att följa upp kontrollerna i praktiken. Regionförvaltningsverken utvärderade också kontrollen av lokaler där det bedrivs detaljförsäljning och framställning av material som kommer i kontakt med livsmedel. I framtiden ska regionförvaltningsverkens styrnings- och utvärderingsbesök sträva efter att effektivare utnyttja systemet för insamling av tillsynsuppgifter samt uppgifterna i Oiva.

Två hygienkompetenstestare granskades, eftersom brister hade observerats tidigare i deras verksamhet. Den ena testaren fick en skriftlig anmärkning om brister och fel som upptäckts i verksamheten samt en uppmaning att korrigera verksamheten.

Tabell 4.2 Regionförvaltningsverkens styrnings- och utvärderingsbesök till kommunerna 2010-2014.

	2010	2011	2012	2013	2014
Antal kommunala tillsynsenheter	122	88	84	71	64
Antal styrnings- och utvärderingsbesök	18	14	17	14	11
Uppskattad % av tillsynsenheterna	15	16	20	20	17
Antal utvärderingar av objekt (i huvudsak i anknytning till styrnings- och utvärderingsbesöken	25	40	21	33	24

4.3 Myndigheternas externa och interna revisioner

Evira

Tillsynen och styrningen av tillsynen som Evira ansvarar för granskades som interna revisioner i enlighet med årsplanen och huvudsakligen enligt den fleråriga revisionsplanen. I planen för år 2014 ingick 16 interna revisioner och 38 % av dem genomfördes. Revisionerna var inriktade på ett omfattande ämne, nämligen avgifter som uppbärs av kunderna, och de fortsätter år 2015. Eviras utvärderings- och styrningsbesök var tidigare en del av planen för interna revisioner, och jämförelsetalet för genomförda revisionsplaner skulle vara 61 % om det räknades på samma sätt som under tidigare år.

Tabell 4.3. Genomförandet av revisionsplanen för Eviras tillsyn 2011 - 2014 %.

	2011	2012	2013	2014
Antal utförda revisioner, st.	38	37	49	6
Planernas genomförande, %	67	66	78	38

Revisionerna av Eviras forsknings- och laborativ verksamhet är baserade på en fyraårig revisionsplan enligt vilken alla delområden i standard ISO 17025 revideras en gång vart fjärde år. Revisionerna genomfördes i anknytning till operativsystemet och för att säkerställa metodernas tillförlitlighet. Av de 34 planerade revisionerna genomfördes 24 dvs. 70 %.

Akrediteringsorganet FINAS utvärderade under hösten 2014 testningsverksamheten i Eviras laboratorium. Beslutet om ändring T014/M32/2015 som gavs på basis av utvärderingen gäller till 1.12.2017.

De kommunala tillsynsenheterna

Interna revisioner utfördes vid sju tillsynsenheter (totalt 10 st.) och externa revisioner vid nio kommunala tillsynsenheter.

Tullen

Tullens interna revisioner av kontrollen genomfördes i enlighet med årsplanen. I planen för år 2014 ingick fem revisioner som hörde till kontrollförordningens ämnesområden. I revisionsgruppen deltog aktivt fyra personer som deltog i revisionsuppgifterna och underhållet av revisionsdokumenten. Revisioner utfördes både genom kontroller av dokument och genom besök vid revisionsobjekten.

Vid revisionerna utvärderades kontrollen av ekologiska livsmedel som importerats från länder utanför EU, det tekniska utförandet av provtagningen, styrningen av provtagningen på den inre marknaden, utarbetandet av planen för produktsäkerhet och ibruktageandet av genomförandeförordningen (EU) Nr 884/2014. Som ett sammandrag av revisionerna kan konstateras att kontrollen fungerar inom de granskade sektorerna. Inga allvarliga avvikelser påvisades. Avvikelsena gällde informationsgivning och importställen som ska meddelas till kommissionen (DPE och DPI). Ingen hade deltagit i revisionsutbildningar.

Den externa revisionen bestod av en utvärdering av de ackrediterade analysmetoderna (FINAS) och revision av kontrollen av kvaliteten på frukt och grönsaker (OECD). FINAS ackrediteringstjänsts ändringsbeslut T006/M25/2015 omfattar de använda metoderna och 90 % av redogörelserna om konsumentskyddsundersökningar kunde ackrediteras. OECD:s rapport färdigställs senare.

4.4 Övrig respons

Evira fick även direkt respons från kunderna om de egna kontrollörerna och om de kontrollörer som vägleds av Evira. Responsen om bl.a. kontrollörernas

yrkesskicklighet var positiv. Den negativa responsen berodde främst på att ibruktagandet av det nya datasystemet Elmo hade lett till att tjänsterna var långsammare inom olika kontrollsektorer. Elmo orsakade också fel vid faktureringen av avgifter som uppbärs av kunderna.

5 FÖREBYGGANDE OCH KORRIGERANDE ÅTGÄRDER

5.1 Säkerställande av företagarnas kännedom om lagstiftningen

Till principerna för god förvaltning hör att myndigheterna informerar om olika tjänster och vägleder i frågor som gäller krav i lagstiftningen och kontroller. Genom kurser och kommunikation i hela livsmedelsproduktionskedjan syftade man till att minska på antalet försummelse som berodde på bristfällig kunskap.

Evira uppdaterade regelbundet internetsidorna Evira.fi med övergripande information om den aktuella lagstiftningen för varje sektor och meddelade tydligt aktuella ärenden om tillsynen. Företagarna fick också meddelanden och anvisningar per brev. Evira publicerade aktuella nyhetsteman på internetsidorna och skrev flera pressmeddelanden om kontrollresultaten sektorsvis.

Man använde sig också av kommunikation i situationer där man önskade att invånarna skulle iaktta miljön. Eviras experter skrev flera artiklar om kontroll för facktidskrifter inom branschen som når en stor del av företagarna i branschen. Evira deltog också i utställningar för yrkesfolk, som t.ex. Lepaa 2014.

Förhandlingsdagar ordnades för kunder och intressenter inom de olika sektorerna, där aktuella ändringar i lagstiftningen och andra ämnen behandlades. Eviras personal deltog i mån av möjlighet även som föreläsare vid kurser som ordnades av näringen.

Vid Evira sammanställdes och uppdaterades totalt 263 anvisningar och blanketter för både myndigheter och företagare (tabell 5.1a). Företagarna utbildades också om hur brister ska förebyggas (tabell 5.1b). Eviras utbildningar för företagare har ökat, vilket främst beror på att datainsamlingen har förbättrats. NTM-centralernas och regionförvaltningsverkens utbildningar har minskat i antal. Det här kan bero på att resurserna har minskat.

Tabell 5.1a. Eviras anvisningar åren 2010-2014.

Verksamhetsområde	Totalt 2010	Totalt 2011	Totalt 2012	Totalt 2013	Totalt 2014	Anvisningar för företagare 2014, st.		Anvisningar för myndigheter 2014, st.	
	st.	st.	st.	st.	st.	nya	uppdaterade	nya	uppdaterade
Gemensamma	9	3	4	4	-	-	-	-	-
Livsmedelssäkerhet	68	30	8	10	113	2	42	27	42
Djurens hälsa och välfärd	82	108	82	155	126	5	83	14	24
Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa	64	24	84	42	24	0	8	6	10
Totalt	223	165	178	211	263	7	133	47	76

Tabell 5.1b. Utbildningar och föreläsningar för företagare 2011 - 2014.

Myndighet	2011	2012	2013	2014
	st.	st.	st.	st.
Evira	75	86	148	262
Valvira	3	-	6	6

Tukes	-	-	53	50
Tullen	2	2	0	0
Försvarsmakten	76	74	51	59
RFV	64	45	44*)	27
NTM-centralerna	150	92	111	35
Kommunerna	47	55	96	118
Totalt	417	354	509	557

*) Uppgifterna från Regionförvaltningsverket i Östra Finland har inte inkommit för år 2013.

Med hjälp av det fleråriga åtgärdsprogrammet för djurens välfärd inriktas informationen årligen på olika djurslag och programmet görs upp tillsammans med intressenter, och då kommer även näringens ståndpunkter med i utvecklingsarbetet. Fler anvisningar har lagts till och förtydligats för företagare inom den inre marknaden och möten har ordnats med intresseorganisationerna. Utvecklingen av registren över djur och djurhållningsplatser har förbättrat registreringen och även anmälningarna. Olagliga importörer har uppmärksammats i medierna, vilket underlättade även myndigheternas kommunikation.

5.2 Använda tvångsmedel, straffrättsliga påföljder och säkerställande av korrigeringsåtgärder för avhjälpan av brister

Under de senaste åren har satsats mycket på att effektivisera användningen av tvångsmedel och att säkerställa att åtgärderna slutförs. Antalet uppmaningar och tvångsmedel beskrivs i tabellerna 5.2a och 5.2b. Antalet straffrättsliga påföljder finns endast att tillgå för djurens välfärd (tabell 5.2c).

Tabell 5.2a. Uppmaningar till företagare 2010-2014.

	2010	2011	2012	2013	2014
Livsmedelssäkerhet	16 007	16 724	13 793	5668**)	3434
Djurens hälsa och välfärd	-	-	-	-	-
Förutsättningar för växtproduktion och växters sundhet	748	1 576*)	1 193	1764	1111
Totalt	16 755	18 300*)	14 986	7432	4545

- Lagstiftningen möjliggör inga uppmaningar.

*) Ökningen förklaras huvudsakligen med förbättringen av datainsamlingen.

***) Datainsamlingen har ändrats från manuell till elektronisk, vilket huvudsakligen förklarar ändringen. De kommunala tillsynsenheterna har inte registrerat tvångsmedel systematiskt i datasystemet.

Tabell 5.2b. Användning av administrativa tvångsmedel 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Livsmedelssäkerhet	696	578	559	545	402
Djurens hälsa och välfärd	2 249	1 876	2 482	5455	2549
Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa	794	528	666	591	614
Totalt	3 672	2 982	3 707	6591	3565

- Uppgifterna är inte tillgängliga

* Uppgifterna inkommer senare.

Tabell 5.2c. Straffrättsliga påföljder som gäller djurens välfärd 2009-2013. Resultaten för år 2014 inkommer senare. Källa Statistikcentralen

Brott	2009	2010	2011	2012	2013
17:14§ Djurskyddsbrott	100	98	115	98	145
17:14a§ Grovt djurskyddsbrott	0	0	1	3	6
17:15§ Lindrigt djurskyddsbrott	4	11	12	11	11
Djurtransportförseelse	2	3	1	0	1
Djurskyddsförseelse	35	28	23	12	22
Totalt	141	140	152	124	185

5.2.1 Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa

Som tvångsmedel för korrigerande av brister gavs skriftliga anmärkningar, för produktpartier utfärdades import- och marknadsföringsförbud, förelägganden om att förstöra partier och man ingrep i verksamhetsutövarens rätt att utöva näringen. Ibland visade det sig vara svårt och arbetskrävande att finna bevis även vid tydliga förseelser. Tvångsmedlen borde kompletteras med ekonomiska sanktioner som t.ex. böter, eftersom det skulle ha en effektivare inverkan på företagarnas inställning till att korrigera brister.

I utsädehandeln gavs 2 st. (år 2013: 6 st.) skriftliga anmärkningar och 28 st. (39) marknadsföringsförbud utfärdades. Av marknadsföringsförbuden berodde 6 (21) på marknadsföring av ocertifierat utsäde, och 4 av dessa marknadsfördes via nätannonser. De andra marknadsföringsförbuden berodde huvudsakligen på att de utlovade kvalitetskraven inte hade uppfyllts.

Vid produktkontrollen av gödselmedel gavs totalt 232 (208) anmärkningar och 5 (7) marknadsföringsförbud utfärdades. Anmärkningarna gällde både oorganiska och organiska gödselmedel, bl.a. kvävehalten och halten av skadliga metaller. Vid kontrollerna av anläggningar gavs 2 (9) anmärkningar av kategori 1, 22 (33) anmärkningar av kategori 2 och 127 (96) anmärkningar av kategori 3. Anmärkningar av kategori 1 gäller situationer där avvikelserna kan utgöra en risk för djurens eller människans säkerhet eller för miljön. De observerade bristerna i kategori 1 gällde bl.a. temperaturuppföljning och försummelse av produkthygien samt oklarheter om råvaror och kommersiella dokument. Inget förordnande om förstörande eller utförelse gavs. I samband med nästan alla kontroller uppmanades företagarna att uppdatera planen för egenkontroll så att den motsvarar kraven.

Med stöd av lagen om skydd för växters sundhet utfärdades totalt 35 (22) marknadsföringsförbud, av vilka 4 gällde trädgårdsväxter och 31 gällde förpackningsmaterial av trä. De vanligaste orsakerna var avsaknad av ZP-växtpass, plötslig ekdöd och bomullsmjölslus. Totalt 11 (40) marknadsföringsförbud utfärdades med stöd av lagen om plantmaterial, av vilka 4 (39) st. berodde på hosta virus X som infekterat funktior. Beslut om marknadsföringsförbud fattades för 6 (23) trävaruförsändelser från Ryssland. Beslut om förbud fattades för ett annat parti som införts från ett land utanför EU. De vanligaste orsakerna till marknadsföringsförbud var bristfällig dokumentation, som t.ex. fel träslag eller motstridiga uppgifter på sundhetscertifikat och andra importdokument. Vid kontrollen av förpackningsmaterial av trä upptäcktes ett fall av tallvedsnematod. Import- och marknadsföringsförbud utfärdades för totalt 61 (38) partier på grund av bristfälliga märkningar eller fynd av nematoder.

Vid kontrollen av skogsodlingsmaterial gavs 3 (10) skriftliga anmärkningar och ett (1) marknadsföringsförbud utfärdades för viss tid.

Av påföljderna vid avvikelser i den ekologiska växtproduktionen var 84 % (81) skriftliga anmärkningar och 16 % (19) var marknadsföringsförbud. Den största enskilda orsaken (ca 55 % av fallen) till marknadsföringsförbud var att konventionellt förökningsmaterial hade använts utan tillstånd. Två marknadsföringsförbud utfärdades på grund av förbjudna insatsvaror såsom gödselmedel och växtskyddsmedel. Inom husdjursproduktionen utfärdades 26 (22) marknadsföringsförbud, vilket är en ökning sedan föregående år. Bland annat avvikelser i utfodringen, djurens ursprung och journalföringen ledde till marknadsföringsförbud. Ett (6) marknadsföringsförbud utfärdades för ett ekologiskt livsmedelsföretag. De vanligaste avvikelserna som företagarna fick anmärkningar om

gällde upphandlingsdokument eller dokumenteringen av dem samt märkningar på förpackningar.

Inom alla sektorer gjordes nya kontroller till de företagare hos vilka försummelser hade observerats under tidigare kontroller. Med dessa kontroller påvisades att de korrigerande åtgärderna hade utförts.

5.2.2 Djurens hälsa och välfärd

Allvarliga försummelser ledde oftast till sänkta lantbruksstöd och/eller polisundersökning. Den största delen av de lindrigaste försummelserna ledde till korrigerande åtgärder redan under kontrollen eller till en anmodan att korrigera situationen och senare till en ny kontroll. Företagarna fick råd och anvisningar i samband med kontrollerna.

Olagligt importerade djur sändes antingen tillbaka eller isolerades, undersöktes och kunde godkännas för införsel efter att de nödvändiga åtgärderna utförts. Föreläggandena om återlämnande förenades med vite. Endast några djur eller hela partier avlivades. Begäran om undersökningar av olagligt införda djur gjordes till polisen. Djuren hade införts från de andra medlemsländerna och från länder utanför EU. I övrigt var problemen av teknisk natur och kunde korrigeras genom vägledning.

Företagarna fick vägledning, förbud och föreskrifter om hur de brister som påvisats vid djurskyddsövervakningen skulle korrigeras, och de förenades vid behov med vite eller hot om att åtgärden vidtas på företagarens bekostnad.

Vid kontrollen av biprodukter stoppades nio foderpartier (alla innehöll rått foder för sällskapsdjur) från att släppas ut på marknaden på grund av att mikrobhalten var för hög. Vid behov gjordes fler kontrollbesök på grund av upprepade brister eller allvaret i bristerna. Inga registreringar eller godkännanden återkallades.

5.2.3 Livsmedelssäkerhet

Vid livsmedelstillsynen används allmänt uppmaningar som har som syfte att få företagaren att korrigera bristerna. Användningen av tvångsmedel inom livsmedelstillsynen har minskat betydligt sedan år 2009 (748 st. och 402 st. år 2014). Genom Oiva-systemet standardiseras också användningen av tvångsmedel. På grund av Oiva ökar även antalet nya kontroller som utförs för att granska att brister som observerats under tidigare kontroller har korrigerats. Genom de nya kontrollerna säkerställs att de värsta missförhållandena har avhjälpats.

Myndigheten ska inom ramen för dess befogenheter vid behov ge kunderna vägledning om skötseln av förvaltningsärenden samt svara på frågor i ärendet. Det är främst kommunen som ansvarar för vägledningen och styrningen av företagarna i livsmedelsbranschen. Ändå meddelade 31 % av de kommunala tillsynsenheterna (år 2012: 39 %) att de inte hade tillräckliga resurser för styrning och vägledning av företagarna. Situation håller ändå på att förbättras så småningom.

Vid importkontrollen förstörs de livsmedelspartier som inte uppfyller kraven eller så sänds de tillbaka till avgångslandet på vissa villkor. Av dessa partier hörde 282 st. till tullens övervakning, 5 st. till den veterinära gränskontrollen och 10 st. till kontrollen av livsmedel av animaliskt ursprung på första ankomstplatser. Därtill gav tullen 332 anmärkningar och den veterinära gränskontrollen 8 anmärkningar. Då Tullen observerar att en produkt är i strid med bestämmelserna, åläggs varans innehavare att stoppa distributionen och saluföringen. Uppföljningsprover tas av de därpå följande partierna av samma produkt, och partierna får inte tas i användning under den tid som proverna undersöks.

5.3 Förebyggande och korrigerande åtgärder i anknytning till kontrollsystemet

Personalens tillräcklighet och kompetens

Personalens antal var på samma nivå som under tidigare år. De kommunala tillsynsenheternas resurser uppvisar fortfarande ett underskott, vilket framgår av regionförvaltningsverkens rapporter och VASU-rapporterna. Den största delen av kontrollörerna är anställda i tjänsteförhållande inom stats- eller kommunalförvaltningens organisationer. Ordinarie personal har i praktiken alltid den grundutbildning som krävs för tjänsten. Antalet kompletteringsutbildningar beskrivs i tabell 5.3a.

Tabell 5.3a. Upprätthållande av myndigheternas expertis (kursdagar/person) 2010-2014.

Myndighet	2010	2011	2012	2013	2014
Evira*)	5,4	5,4	3,0	3,4	2,5
Valvira	-	4,3	2,5	1,0	4,0
Tukes	-	-	-		1,0
Tullen					
- Livsmedelstillsyn	-	4,3	2,5	3,1	1,3
- Livsmedelsundersökningar	-	5,0	4,1	3,5	4,7
- Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa	-	-	-	0,6	1,8
Försvarsmakten	-	6,1	-	7,1	7,3
RFV					
- Livsmedelssäkerhet	3,6	5,1	8,0	8,0	2,0
- Djurens hälsa och välfärd	7,8	7,9	8,7	7,4**)	9,7
NTM-centralerna	-	1,0	1,0	0,8	0,8
Kommunerna					
- Livsmedelstillsyn	-	-	-	-	1,6

*) Utbildningsdagar/årsverken

***) Inga uppgifter har inkommit från Regionförvaltningsverket i Östra Finland.

- Uppgiften har inte inkommit/samlats in

Utbildningar som ordnades av Europeiska kommissionen

Utbildningsprogrammet Better Training for Safer Food (BTSF) är avsett för myndigheterna i EU:s medlemsländer, i kandidatländerna och i tredje länder. Syftet med utbildningsprogrammet är att erbjuda nödvändig professionell substansutbildning för tjänstemän som kontrollerar och undersöker livsmedlens säkerhet och kvalitet samt växters och djurs hälsa.

Finlands nationella koordinator, National Contact Point (NCP) för BTSF-programmet finns hos Evira. År 2014 hölls 30 olika utbildningsprogram, och varje program bestod av flera tiotal kurser. BTSF-utbildningarna står på en mycket hög nivå internationellt sett, och programmet utgör ett centralt stöd då det gäller underhåll och utveckling av kärnkunskaperna, både för Eviras personal och experterna i Eviras nationella nätverk.

Finländare fyllde totalt 204 kursplatser vid BTSF-utbildningar som ordnades av kommissionen. Evira fyllde totalt 105 kursplatser och de övriga organisationerna i tillsynskedjan fyllde 99 st. Totalt 146 kursplatser i form av närstudier uppfylldes, 83 kursplatser för Evira och 63 kursplatser för andra organisationer. År 2014 inleddes också de nya eLearning utbildningsprogrammen som är en nätbaserad utbildning. Totalt 58 kursplatser fylldes, 22 för Evira och 36 kursplatser för andra organisationer.

Totalt 168 personer från Finland deltog i BTSF-utbildningarna. Av deltagarna kom 92 från Evira, och 76 personer från de andra organisationerna inom tillsynskedjan. En del av personerna deltog i fler än en BTSF-utbildning, flera deltog t.ex. i både närstudier och i nätbaserade eLearning-kurser.

BTSF-utbildningsprogrammen har stor betydelse för experternas sakkunskap och utveckling av yrkesskickligheten, även med tanke på internationella nätverk och spridning av god praxis bland EU-ländernas experter. Syftet med BTSF-utbildningarna är att utveckla sakkunskapen hos de experter som deltar i kurserna och även att främja yrkesskickligheten inom expertnätverket i medlemslandet. Kursdeltagarna förväntas dela med sig av kunskaperna i hemlandet. På det sättet flerdubblas nyttan av kurserna, och de är alltså inte enbart inriktade på att stödja de enskilda kursdeltagarnas sakkunskaper.

Tabell 5.3b. Finländskt deltagande i BTSF-utbildningar 2011-2014, deltagare, st.

UTBILDNINGSPROGRAM	2011, st.	2012, st.	2013, st.	2014, st.
ANIMAL BY PRODUCTS (ABP)	4		1	9
ANIMAL HEALTH*)	9	8		
ANIMAL HEALTH CONTROLS (BEES/ZOO)				2
ANIMAL TRACEABILITY				4
ANIMAL WELFARE		1	7	12
BORDER INSPECTION POST (BIP)	2	2	2	4
COMMERCIAL AND NON-COMMERCIAL MOVEMENTS OF PETS				10
CONTINGENCY PLANNING			1	2
CONTROLS ON CONTAMINANTS IN FEED AND FOOD			3	8
CONTROL ON SEMEN & EMBRYOS				2
EMERGING ANIMAL DISEASES			5	
EU HYGIENE RULES AND HACCP	3	4	5	4
EU SANITARY AND PHYTOSANITARY (SPS) PROGRAMME			1	
FEED AND FOOD OF NON-ANIMAL ORIGIN (FNAO)	8	5	2	1
FOOD ADDITIVES		8	3	11
FOOD AUDITS	7	4	7	4
FOOD BORNE OUTBREAKS			10	6
FOOD COMPOSITION			8	6
FOOD HYGIENE AND FLEXIBILITY				7
FOOD HYGIENE AT PRIMARY PRODUCTION				3
HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point)	19	9	12	4
HYGIENE & CONTROLS	11	7		
MICROBIOLOGICAL CRITERIA AND CONTROL OF ZOOSES	5	2		
MICROBIOLOGICAL CRITERIA ON FOODSTUFF			1	5
NEW FOOD INVESTIGATION TECHNIQUES				5
PLANT HEALTH	11		8	2
PLANT HEALTH RISKS				6
PLANT PROTECTION PRODUCTS (PPP)			4	4
PRINCIPLES AND METHODS OF FOOD RISK ASSESSMENT		6		
QUALITY SCHEMES		8		12
RAPID ALERT SYSTEM FOR FOOD AND FEED (RASFF)				3
TRACES	1	5	5	5
TRANSMISSIBLE SPONGIFORM ENCEPHALOPATHY (TSE)	3	3		2
VETERINARY MEDICINAL PRODUCTS (VMP)		6	4	3
eLearning FCM				37
eLearning AW				21
YHT.	83	78	89	204

*) Grupp som innehåller flera olika kurser.

Regionförvaltningsverkens utbildningar för kommunala tjänsteinnehavare

Regionförvaltningsverkens utbildningar för de kommunala tjänsteinnehavarna har minskat jämfört med föregående år. De regionala skillnaderna då det gällde antalet kursdagar var fortfarande stora (tabell 5.3c). Utbildningarna handlade bl.a. om OIVA och datasystemen.

Tabell 5.3c. Regionförvaltningsverkens kursdagar för de kommunala tillsynsenheterna om livsmedelstillsyn och djurens hälsa och välfärd 2010-2014.

	2010	2011	2012	2013	2014
Tillsynen över djurens hälsa och välfärd	43	45	45	38*)	35
Livsmedelstillsynen	30	20	11	24	12

*) Inga uppgifter har inkommit från Regionförvaltningsverket i Östra Finland.

De kommunala myndigheternas kursdeltagande är fortfarande på god nivå. Vid endast en av tillsynsenheterna var kursdeltagandet noll. Videokontakter även i kommunerna har gjort det möjligt att delta även i korta halvdagsutbildningar trots att resurserna blir allt färre.

5.3.1 Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa

Evira utvecklade aktivt kunnandet hos kontrollörerna inom kontrollkedjan för växtproduktionen med hjälp av utbildningar och kommunikation. Kurser ordnades för erfarna och nya kontrollörer inom olika sektorer. På kurserna behandlade prioriteringar, aktuella ändringar i lagstiftningen och nya kontrollmetoder och verktyg som t.ex. datasystem. Videokurserna blev vanligare inom alla sektorer, eftersom kontrollörerna sparar in restid och på detta sätt kan man i princip nå alla kontrollörer i landet. Kontrollprocesser utvecklades utifrån kontrollörernas utvecklingsförslag.

Tvångsmedlen som tillsynen har till förfogande kan allmänt bedömas vara tämligen tillräckliga då det gäller kontrollen av växthälsan och insatsvarorna, och de används också vid behov. Inom vissa sektorer såsom foderkontrollen är varor från den inre marknaden lättare att kontrollera än varor som kommer från länder utanför EU. Inom växtskyddet är det nästan tvärtom, dvs. att importerat material är lättare att kontrollera än material från den inre marknaden.

Det vore bra att komplettera tvångsmedlen med t.ex. finansiella följder, eftersom ekonomiska sanktioner verkar vara effektivare än t.ex. anmärkningar, varningar eller marknadsföringsförbud. I vissa fall visade det sig vara svårt att samla in bevis för att påvisa förseelseer. En möjlighet av ett annat slag som myndigheterna har för att säkerställa att verksamheten uppfyller kraven är att använda kontrollresultaten i offentligheten. Därför borde man allvarligt överväga att utveckla ett liknande förfarande för växtskyddet som det som Evira har utvecklat för publicering av resultaten för livsmedelstillsynen, nämligen OIVA.

5.3.2 Djurens hälsa och välfärd

Utbildningen och vägledningen av kontrollmyndigheterna fortsatte i stor utsträckning och mångsidigt inom alla sektorer. Under året ordnades en kurs för veterinärer som utbildats i andra EU/EES-länder. Vid utbildningarna poängteras vikten av att alltid fatta befogade beslut inklusive tidsfrister om de försummelser som observerats vid kontrollerna och att säkerställa att de krävda åtgärderna genomförs. Kontrollen av den inre marknaden effektiviserades genom att öka antalet kurser om Traces för kommunal- och länsveterinärerna.

Kontrollernas effektivitet förbättrades genom att utveckla riskkriterierna och utarbeta anvisningar för de övervakande myndigheterna. Kontrollerna har också i mån av möjlighet kombinerats med andra kontroller för att förbättra effektiviteten. Lagstiftningen om djursjukdomar och biprodukter har förnyats under de senaste åren med avsikt att förtydliga myndighetsansvaret inom de olika sektorerna, förbättra förutsättningarna för tillsynen och öka urvalet av tvångsmedel.

Syftet med förnyandet av datasystemet för kontrollen av djurens hälsa och välfärd (ELVI) är att skapa ett system som täcker hela myndighetskedjan och på så sätt effektivisera uppföljningen och analysen av kontrollåtgärderna som helhet samt att lätta på de nuvarande förvaltningsmässigt tunga processerna vid de olika myndigheterna.

5.3.3 Livsmedelssäkerhet

Regionförvaltningsverken styrde och vägledde kommunens tillsynsmyndigheter bl.a. genom e-post, per telefon, brevledes och vid arbetsmöten. Viktigast var Oiva, ändringarna i livsmedelslagen samt även andra aktuella ärenden om livsmedelslagstiftningen och olika projekt. Regionförvaltningsverken ordnade 12 kursdagar år 2014, vilket är 12 mindre än föregående år. Endast en tillsynsenhet sände inga deltagare till utbildningarna.

Evira erbjöd totalt 26,5 dagar kurser i livsmedelstillsyn. I kurserna deltog totalt 1315 kontrollörer, vilket var 400 personer mindre än ett år tidigare. I utbildningarna deltog i stor utsträckning kommunernas kontrollörer och chefer för hälsoövervakningen, tjänsteinnehavare vid regionförvaltningsverken och Evira. Utbildningarna omfattade fortfarande Oiva-inspektioner, användningen av datasystem, produktsäkerhet och livsmedelshygien. Dessutom hölls riksomfattande och regionala utbildningsdagar om aktuella ärenden inom livsmedelstillsynen.

Evira utbildade auktoriserade foderkontrollörer för provtagning, kontroller av anläggningar och kontroll av ekologiska foderföretagare samt kontrollörer vid NTM-centralerna för marknads- och gårdskontroll. I utbildningarna deltog dessutom personal från Eviras forskningsavdelning. cirka 90 personer deltog totalt i utbildningarna.

Vid sidan om de traditionella utbildningarna fortsatte diskussionstillfällena inom vissa ämnesområden. Då diskuterades praktiska problem som uppstår vid kontrollerna och man sökte gemensamma modeller/svar för tolkningarna.

Regionförvaltningsverkens tjänsteinnehavare deltog i totalt 156 utbildningsdagar inom livsmedelstillsynen, vilket är 21 utbildningsdagar mindre än föregående år. I utbildningarna deltog 77 tjänsteinnehavare från regionförvaltningsverken. Det genomsnittliga antalet utbildningsdagar var 2 dagar/person.

Regionförvaltningsverkens tjänsteinnehavare deltog aktivt i främst Eviras utbildningar. På grund av det ekonomiska läget deltog man även i utbildningar via videokontakt. Inom ramen för utbildningarna samarbetades mycket mellan kommunerna, regionförvaltningsverken och Evira. Evira ordnade flera egna utbildningar om Oiva-systemet även vid regionförvaltningsverken. Det här är en bra verksamhetsmodell som ger lika möjligheter för övervakarna att delta i utbildningarna.

6 RESURSER

6.1 Resurser för tillsynen

De personresurser som använts för tillsynen beskrivs per myndighet i bilaga 1. Till tillsynen över hela livsmedelskedjan inklusive laboratorieverksamheten och

riskvärderingen användes cirka 1380 årsverken, vilket är på samma nivå som föregående år (tabell 6.1). De privata laboratorierna ingår inte i siffran.

Till tillsynen över livsmedelssäkerheten användes 719 årsverken. Enligt regionförvaltningsverkens VASU-rapporter räcker inte kommunernas resurser för livsmedelstillsyn till för att utföra de planerade kontrollerna. Även regionförvaltningsverkens resurser är dels otillräckliga. Därför har man skurit ner på bl.a. kommunernas utbildningar.

Till tillsynen över djurens hälsa och välfärd (inkl. laboratorietjänster) i livsmedelskedjan användes totalt 327 årsverken. Till de kommunala veterinära tjänsterna användes dessutom cirka 350 årsverken i hela landet. Utgående från VASU-rapporteringen kan bedömas att regionförvaltningsverkens resurser inte är tillräckliga i relation till antalet uppgifter vid alla regionförvaltningsverk. Det här märktes genom att målen inte uppnåddes men också som ett problem med att sända tillsynsuppgifterna till Evira, vilket gjorde det svårare att analysera kontrollresultaten och dra av slutsatser för hela landet. Vid en del ämbetsverk var orsaken feldimensionerade resurser i relation till antalet kontrollobjekt och vid en del berodde det på problem med rekryteringen. Till följd av förhandlingarna med finansministeriet lyckades man ändå kompensera för produktivetsmålen för ämbetsverken åren 2014-2015, men de totala resurserna kommer att minska ytterligare under de kommande åren. Det här innebär i framtiden att antalet kontroller som ska utföras av ämbetsverken utvärderas på nytt, kontrollbesök och tidtabeller ska passas ihop bättre samt att processerna ska effektiviseras. Som grund för detta arbete färdigställdes en utredning om regionförvaltningsverkens funktionella effektivitet i januari 2015.

Det finns flera tjänsteveterinärer på lönelistorna eftersom kommunerna har inrättat nya tjänster för tillsynsveterinärer i enlighet med veterinärvårdslagen som trädde i kraft år 2009. I början av år 2015 hade cirka 63 st. nya tjänster inrättats.

Totalt 273 årsverken användes till kontroll av växtproduktion och verksamhet som stödjer kontrollen. Färre resurser än vad som planerats i förväg användes till kontroll av de olika sektorerna inom växtproduktionen, vilket i viss grad inverkar på hur kontrollen inriktades och genomfördes. Inom sektorerna ändrades även prioriteringarna för de olika kontrolltyperna något, vilket bl.a. berodde på behovet att ändra kontrollplanerna på grund av förekomst av växtskadegörare. NTM-centralernas kontrollörers arbetsinsats hölls på samma nivå som föregående år, men de kvantitativa målen enligt tillsynsplanerna uppnåddes trots det inte inom alla sektorer. Inom vissa sektorer, såsom kontrollen av ekologisk produktion och djurens märkning och identifiering, där kontrollerna ska utföras i sin helhet för att stöden ska kunna betalas ut, strävade NTM-centralernas efter att utföra alla kontroller. Inom mindre kontrollsektorer där detta lagstadgade krav inte existerar, finns det en tendens till att en del av kontrollerna inte blir utförda. Detta skulle avhjälpas genom bl.a. olika teman för kontrollerna. Ett tema var marknadskontrollerna inom olika sektorer med olika betoning för olika områden. Det är inte bra att låta bli att utföra kontroller eftersom det blir svårare att upptäcka ökande risker/framväxande risker och därmed i sista hand med tanke på kontrollens ändamålsenlighet.

Utvecklingen av kontrollverksamheten i synnerhet ibruktagandet av datasystemet Elmo krävde en större arbetsinsats än förutsett. I synnerhet inom växthälsan satsade man på ibruktagandet av det nya systemet under år 2014. Programmet var inte färdigt då det togs i bruk, vilket inom vissa sektorer ledde till ett behov av att minska antalet prover, orsakade betydligt mera arbete och bromsade klart upp kontrollerna och beslutsfattandet.

De minskade resurserna förknippas med den allvarliga frågan om tillsynens ändamålsenlighet och om det är möjligt att upprätthålla effektivitetsnivån och förbättra den. Genom att basera kontrollerna mer på riskkriterier kan man till en viss grad

kompensera för att kontrollresurserna minskar, men endast till en viss gräns. Då kontrollen blir alltmer riskbaserad, ska man därtill säkerställa hur helhetsbilden av livsmedelssäkerheten kan bevaras, så att skyddsnivån inte sänks på grund av ett lägre antal kontroller. Senast nu ska betydelsen av företagarnas ansvarstagande betonas med hjälp av samarbete mellan myndigheterna och företagen. Samtidigt som den förvaltningsmässiga bördan lättar är det viktigt att se till att kvalitets- och säkerhetskraven inte sänks. Det här kan leda till att myndigheternas roll som övervakare utvidgas alltmer till coaching.

Kommunernas avgiftsbelagda livsmedelstillsyn

För den kommunala livsmedelstillsynen uppbars avgifter enligt livsmedelslagen för godkännande av livsmedelslokaler och för den planerade tillsynen (tabell 6.1). Alla kommunala tillsynsenheter har tagit avgifterna i bruk. Vid största delen av tillsynsenheterna har de insamlade avgifterna för livsmedelstillsynen allokerats till kostnaderna för tillsynen.

Kommunerna samlade totalt in cirka 3,48 miljoner euro (2013: 3,30 miljoner euro) i avgifter för livsmedelstillsynen. Beloppet på de insamlade avgifterna har alltså ökat sedan föregående år. Ökningen kan förklaras med att bildandet av samarbetsområden och inledningen av Oiva-kontroller har effektiviserat inkasseringen av kontrollavgifter. Evira har dessutom betonat vikten av att avgifterna samlas in. Tillsynen uppskattas kosta 25-30 miljoner euro, så avgifterna täcker cirka 12-14 % av dessa kostnader. Kommunerna subventionerar därför betydligt kostnaderna för tillsynen.

Tabell 6.1. Utvecklingen av avgifterna för den kommunala livsmedelstillsynen 2010-2014.

	2010	2011	2012	2013	2014
Avgifterna har tagits i bruk (% av de kommunala tillsynsenheterna)	96	99	100	100	100
De insamlade avgifterna används inte av tillsynsenheten (% av de kommunala tillsynsenheter där avgifter uppbars)	30	22	33	22	8
Summan av de insamlade avgifterna (mn. €) €)	2,99	3,08	2,75	3,30	3,48*)

*) I siffran ingår inte anmälningsavgifter

6.2 Godkända laboratorier

Officiella analyser av livsmedel, vatten, boendehälsa, foder, gödselfabrikat samt djur- och växtsjukdomar ska utföras vid ett laboratorium som är godkänt av Evira eller vid ett nationellt referenslaboratorium. Därtill ska även lagstadgade egenkontrollundersökningar med undantag av egenkontrollundersökningar vid anläggningar som levererar hushållsvatten utföras vid ett godkänt laboratorium eller referenslaboratorium.

I tabellen nedan presenteras antalet godkända laboratorier samt antalet godkända laboratorier som erbjuder analyser inom varje sektor. Inget laboratorium är godkänt för myndighetsundersökningar då det gäller växtskyddet, utan analyserna utförs vid Evira eller ett annat referenslaboratorium i EU.

Tabell 6.2. Laboratorier som godkänts med stöd av olika författningar samt godkända laboratorier som utför laboratorietjänster (antal).

	Godkända laboratorier, totalt		Laboratorier som utför laboratorietjänster 2014
	2013	2014	
Livsmedelslag 23/2006, myndighets- och egenkontroll	58	51	33
Trikinundersökningar	17	16	8

Hälsoskyddslag 763/1994, myndighetstillsyn (vatten, boendehälsa)	50	47	45
Lag om djursjukdomar 441/2013, myndighets- och egenkontroll (salmonella)	28	27	24
Foderlag 86/2008, myndighetstillsyn	9	9	9
Lag om gödselafabrikat 539/2006, myndighetstillsyn	5	6	6
Förordningen om biprodukter ² , egenkontroll	12	13	13

6.2.1 Tillgång till livsmedelsanalys

Analys för kontroll av livsmedel utförs i Finland huvudsakligen i godkända laboratorier. Flödet av regelbundna kontrollprover baserade på lagstiftning är ändå litet då det gäller laboratorieundersökningar av livsmedel, vilket orsakar osäkerhet då det gäller tillgången på varaktiga laboratorietjänster.

Kemiska basanalyser utfördes år 2014 av cirka 11 godkända laboratorier som utför laboratorietjänster, men de flesta erbjöd ett mycket begränsat urval analyser. Underentreprenad gjorde det ändå möjligt att få tillgång till ett mycket brett urval analyser via nästan vilket finländskt laboratorium som helst.

³Mikrobiologiska basanalyser som behövs bl.a. då utredningar av epidemier inleds samt för analyser som utförs i enlighet med förordning EG 2073/2005, kunde fås vid 10 laboratorier. Tillgången till mikrobiologisk basanalys var dålig främst i Lappland, där det närmaste laboratoriet finns i Uleåborg.

Specialanalys för bl.a. sällsynta sjukdomsalstrare (t.ex. norovirus, Giardia, Cryptosporidium, Vibrio) samt kemiska föreningar (t.ex. dioxiner) erbjuds vid referenslaboratorier eller vid enskilda godkända laboratorier. Vissa mera ovanliga undersökningar köptes från utlandet (t.ex. *Clostridium botulinum*). Analyser för STEC-O157 och yersinia utfördes vid 5 godkända laboratorier.

Antalet laboratorier som utför livsmedelsanalyser kommer fortfarande att minska och deras tjänster koncentreras, eftersom det fortfarande finns många laboratorier och de i hög grad erbjuder samma analyser, i synnerhet mikrobiologiska.

6.2.2 Eviras laboratorieutredning

Evira gjorde år 2014 en ⁴utredning³ om tillgången på laboratorietjänster, användningen av dem och deras tillräcklighet för myndighets- och egenkontrollundersökningar av livsmedel. Syften med utredningen var att beskriva nuläget på laboratoriefältet och de tjänster som erbjuds samt att bedöma om tjänsterna motsvarade behoven för myndighets- och egenkontrollen av livsmedel. Syftet var också att finna indikatorer för att regelbundet kunna utvärdera om laborariekapaciteten räcker till.

Det finns fortfarande god tillgång till laboratorietjänster i Finland och vid utvärderingen bedömdes att tillgången kan ifrågasättas närmast vid överlappande eller mycket omfattande epidemier samt vid undantagsförhållanden. Laboratorierna har också ett mångsidigt utbud av bl.a. underentreprenad och andra tjänster, såsom provtagnings- och söktjänster utöver analystjänsterna. En del av kunderna, dvs. av livsmedelsföretagarna och myndigheterna upplever ändå att tjänsterna till viss grad är otillräckliga. Det här bedömdes bero på de ändringar som redan har pågått i flera år på laboratoriefältet, exempelvis laboratorier som har upphört med verksamheten

² Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002

³ Mikrobiologisk basanalys: Aeroba mikroorganismer, Escherichia coli, Enterobakterier, koagulaspositiva stafylokokker/staphylococcus aureus, bacillus cereus, clostridium perfringens, campylobacter jejuni/coli, listeria monocytogenes (kvalitativ och kvantitativ), salmonella

⁴ Eviras laboratorieutredning 2014, Eviras publikationer 1/2015

och privatisering av kommunalt ägda laboratorier. Kunderna, i synnerhet myndigheterna, behöver fortfarande hjälp att lära sig nya tillvägagångssätt, exempelvis då det gäller att fastställa kriterier för laboratorietjänster, konkurrensutsättning av tjänster samt sändning av prover.

7 SLUTSATSER OCH ÄNDRINGAR FÖR TILLSYVEN UNDER KOMMANDE ÅR

7.1 Utfallet av slutsatserna av rapporteringen för år 2013

Styrkor, utvecklingsbehov och ändringar i VASU som lyftes fram av koordinationsgruppen

Följande ärenden togs upp som utvecklingsobjekt:

- Ytterligare utökning av Oiva;
- Förstärkning av KUTI;
- Bättre användning av regionförvaltningsverkens resurser vid livsmedelstillsynen;
- Vikten av styrning och kontroll för att förbättra företagens effektivitet;
- Förbättring av samarbetet då det gäller information mellan regionförvaltningsverken och NTM-centralerna om kontrollen av tvärvillkoren.

Utökningen av Oiva

Utökningen av Oiva har identifierats som ett utvecklingsobjekt för åren 2015-2016 och åtgärder som ska vidtas har redan noterats i VASU. Därför behövs inga ändringar i VASU om utökningen av Oiva.

Förstärkning av KUTI

Datasystemet KUTI för livsmedelstillsynen är fortfarande under arbete, och det framskred planenligt. Av KUTI-projekten blev KUTI3Elmo klart. Kommunala tillsynsenheter fick utbildning i hur datasystemen kan användas effektivare, vilket till stor del avhjälpade felaktigheterna i dataöverföringen som upptäcktes år 2013. Förstärkningen av KUTI kräver åtgärder åren 2015-2016 vid Evira, regionförvaltningsverken och kommunerna.

Bättre användning av regionförvaltningsverkens resurser vid livsmedelstillsynen

För att stärka regionförvaltningsverkens roll flyttades ansvaret för Oiva-kurserna över till regionförvaltningsverken. Ett regionförvaltningsverk fungerade som riksomfattande drivande kraft för ett kontrollprojekt. I framtiden kommer det att utredas om regionförvaltningsverken kunde ta ett större ansvar för företagens utbildningar. Därtill borde riksomfattande projektansvar och självständig regional planering och genomförandet av kontrollprojekt utökas. Samordningen av Oiva är ett av regionförvaltningsverkens mål år 2015.

Vikten av styrning och kontroll vid förbättringen av kontrollens effektivitet

Myndighetsverksamheten kan vara effektiv genom officiell kontroll och även med andra medel, som t.ex. vägledning av företagen. Det är möjligt att effektiviteten kan förbättras på ett kostnadseffektivare sätt genom att satsa på vägledning av företagen. Ärendet klargörs i arbetet om hantering av kundrelationer som inletts vid Evira och det kräver även en insats av koordinationsgruppen för tillsynen över livsmedelskedjan. Därför är det ännu inte möjligt att notera några åtgärder i VASU för år 2015, utan det kommer att göras i senare uppdateringar av VASU.

Förbättring av samarbetet mellan Regionförvaltningsverken och NTM-centralerna om kommunikationen om tvärvillkoren

Kommunikationen har förbättrats och problemet avhjälpats under år 2014.

7.2 Slutsatser baserade på kontrollresultaten år 2014 och ändringar i kontrollerna för de följande åren

Åtgärder för utveckling av kontrollsystemet

Då det gäller utvecklingen av kontrollsystemet kommer den systematiska organiseringen av uppföljningen av förebyggande åtgärder att prioriteras de kommande åren. Vid Evira inleddes år 2014 ett övergripande arkitekturarbete, och för närvarande pågår delprojekten om kundarbete, processarbete och projektet om ledarskap genom information. År 2014 tog man i bruk indikatorer för ändamålsenligheten och effektiviteten i kontrollkedjan. Indikatorerna och de enskilda indikatorernas funktion kommer att granskas om några år. Även den ökade användningen av riskkriterier inom kontrollen samt etableringen av kedjerevisioner kommer att kräva åtgärder under de närmaste åren.

Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa

Bristerna som upptäcktes vid kontrollerna av växtproduktionen var liknande till karaktären och till antalet som under tidigare år. Största delen av företagen både kan och vill efterfölja kraven i lagstiftningen. Största delen av avvikelserna berodde på okunskap, och endast en liten del av bristerna berodde på vårdslöshet eller avsiktlighet. I en sådan situation och då resurserna stramas åt, ska kontrollerna i framtiden inriktas aktivt och mera specifikt på objekt som med största sannolikhet kan utgöra en fara för kedjans säkerhet eller för säkerställandet av produkternas ursprung. Samtidigt kan tillsynens ändamålsenlighet förbättras genom att förbättra kommunikationen, vägledningen och utbildningarna om kontrollkraven för företagen. Man kunde dels kanske t.o.m. tala om coaching, där kontrollkraven blir en konkurrensfördel för företagen.

Djurens hälsa och välfärd

Vid tillsynen ska kontrollerna generellt utvecklas enligt riskkriterier för en effektivare inriktning av resurserna. Det här är särskilt viktigt med tanke på samordningen med de andra sektorerna av de kontroller som krävs för den nya lagstiftningen om medicinering av djur. Det är viktigt att prioritera utvecklingen av datasystemet för tillsynen, ELVI. Med hjälp av datasystemet kan insamlingen och utvärderingen av tillsynsuppgifterna effektiveras och stöda den riskbaserade tillsynen. Utöver tillsynen ska andra medel främjas för att trygga djurens hälsa och välfärd, t.ex. hälsovården och andra ansvarssystem inom näringen.

Livsmedelssäkerhet

Vid kontrollen av livsmedelssäkerheten ska tillsynen generellt utvecklas enligt riskkriterier för en effektivare inriktning av resurserna. Utöver kontroller ska man även överväga andra sätt att inverka på tryggheten av livsmedelssäkerheten.

Samordningen av den kommunala livsmedelstillsynen och användningen av tvångsmedel ska främjas med hjälp av Oiva-resultaten. Kvaliteten på kontrollen av anläggningar ska förbättras.

Evira, Tullen och de kommunala tillsynsenheterna ska vara beredda på effekterna av den ökade införseln av livsmedelspartier från länder utanför EU till den inre marknaden. Utvecklingen och ibruktagandet av datasystemet KUTI ska slutföras. Exportkontrollsystemen ska utvecklas så att de motsvarar exportländernas krav.

Observationerna vid VASU-rapporteringen för år 2014 kommer att beaktas vid uppdateringen av VASU del I. Uppdateringen kommer att ske före 15.9.2015.

BILAGOR:

Bilaga 1. Sammandrag

1. Tillsynens effektivitet och ändamålsenlighet

Effektmålen för förutsättningarna för växtproduktion och växthälsa uppnåddes. På produktionsplatserna upptäcktes 96 st. farliga växtskadegörare. Man lyckades förhindra att de spreds. Inom skogs- och trävarusektorn upptäcktes ett fall av tallvedsnematod i förpackningsmaterial av trä. Produktionsegenskaperna hos insatsvarorna för jordbruket på marknaden uppfyllde kraven och de felaktiga produktpartierna bortskaffades med hjälp av olika åtgärder. Äktheten hos den ekologiska produktionen och produkterna säkerställdes genom kontroller.

Effektmålen för djurens hälsa och välfärd uppnåddes då det gällde djursjukdomar, men inte då det gällde produktionsdjurens välfärd samt märkning och registrering. Djursjukdomsläget och den antimikrobiella resistensen förblev på en god nivå hos produktionsdjuren. Sjukdomar som sprids lätt eller farliga djursjukdomar påvisades inte alls. Finland förblev fritt från de flesta djursjukdomar som kräver övervakning. Målet för programmet för salmonellakontroll (< 1 %) som gäller förekomst av salmonella hos livsmedelsproducerande djur och livsmedel uppnåddes.

Antalet objekt som uppfyller kraven var ungefär desamma som under föregående år. Allvarliga brister upptäcks sällan vid planerade kontroller, i motsats till djurskyddsinspektioner av t.ex. sällskaps- och hobbydjur som är baserade på misstanke.

Bedömningen är att kvaliteten på kontrollerna har förbättrats ytterligare, även om den fortfarande inte är täckande och samordnad till alla delar. En liten förbättring av kontrollresultaten kan skönjas trots den riskbaserade kontrollen, även om resultaten för de två föregående åren från t.ex. djurskyddsövervakningen inte direkt kan jämföras med resultaten för de senaste åren på grund av att inriktningen har ändrats.

Det totala antalet livsmedelsburna epidemier och det totala antalet människor som insjuknat vid epidemierna i Finland var på samma nivå som under tidigare år. Antalet insjuknanden på grund av de allvarligaste sjukdomsalstrarna var tillbaka på samma nivå som år 2012. Trenden är ändå något stigande. Epidemierna har ofta haft sitt ursprung i en restaurang, ett kafé, hotell eller evenemang med catering. En omfattande epidemi som orsakats av obehandlad mjölk fick igång diskussioner om riskhantering av obehandlad mjölk.

Livsmedelstillsynen som staten är ansvarig för har till största delen utförts i enlighet med planerna. Kommunerna däremot har endast kunnat genomföra ungefär hälften av den planerade tillsynen. Exceptionella situationer som gäller livsmedlens säkerhet och kvalitet, t.ex. utredningar av epidemier och återkallanden, sköttes ändå väl. De officiella livsmedelslaboratorierna håller på att förändras, och effekterna på livsmedelsanalyser och hanteringen av exceptionella situationer kommer att kunna bedömas först under kommande år.

Resultaten av Oiva-uppgifterna som gäller kontrollen av detaljförsäljningen av livsmedel och serveringsställen visar en liten förbättring. Systemet har förbättrat livsmedelstillsynens effektivitet (riskkriterier för tillsynen, samordning, avhjälpan av problem i förväg). Systemet utvidgas år 2015 till andra livsmedelslokaler och anläggningar. Bristande livsmedelshygien är det största missförhållandet hos livsmedelsföretagarnas verksamhet.

Kontroll- och uppföljningsprogrammen visar att inhemska livsmedel är av god mikrobiologisk och kemisk kvalitet. Importerade livsmedel brister mer i

överensstämmelse än inhemska. De flesta avvikelserna gäller den mikrobiologiska och kemiska säkerheten, märkningar på förpackningar och sammansättning. Kontrollen har ändå ingripit effektivt då problempartier observerats.

Foderkontrollen har fungerat väl och effektiva åtgärder har vidtagits då bristfälligheter har upptäckts.

2. Resurser

Till tillsynen över hela livsmedelskedjan inklusive laboratorieverksamheten och riskvärderingen användes cirka 1380 årsverken, vilket är på samma nivå som föregående år.

Då det gäller Eviras avgiftsbelagda verksamhet strävar man till största delen efter en kostnadstäckning på 100 %. Kostnadstäckningen var på samma nivå som föregående år och uppnådde målen väl inom alla verksamhetsområden.

För den kommunala livsmedelstillsynen uppbars avgifter enligt livsmedelslagen för godkännande av livsmedelslokaler och för den planerade kontrollen. Totalt uppbar kommunerna cirka 3,5 miljoner euro i avgifter för livsmedelstillsynen, vilket är under 15 % av kostnaderna för tillsynen. Trenden är ändå långsamt stigande.

3. Kontrollresultat

Antalet kontroller av förutsättningarna för växtproduktion och växthälsa uppnåddes rätt väl. Kontrollens effektivitet och kostnadseffektivitet var på samma nivå som tidigare. De minskade resurserna kan ändå inverka på kontrollernas effektivitet och ändamålsenlighet. Avvikelse hos verksamheten och produkterna inom de olika sektorerna var liknande som under det föregående året. Ett normalt antal farliga växtskadegörare observerades. Tvångsmedel användes för att avhjälpa bristerna. De olika tvångsmedlen som är i bruk verkar för närvarande vara tillräckliga.

Kontrollerna av djurens hälsa och välfärd utfördes i regel på samma sätt som under föregående år. De kvantitativa målen för den planerade kontrollen uppnåddes inom de flesta sektorerna, men liksom under tidigare år uppnåddes de inte vid djurskyddsövervakningen, kontrollen av biprodukter samt kontrollen av medicineringen av djur. Antalet försummelser och försummelsekaraktär motsvarade resultaten från tidigare år. Utvecklingen var även positiv (kontrollerna av djursjukdomar, kontrollen av djurtransporter, kadaveruppsamlingen). Resultaten av kontrollerna baserade på misstanke var inom alla sektorer sämre än för de planerade kontrollerna, vilket var väntat. Antalet djurskyddsanmälningar verkar också ha stannat på en rätt hög nivå (ca 5 000 anmälningar/år), men vid kontrollerna på grund av dessa anmälningar påvisas försummelse något mera sällan än tidigare.

Staten ansvarar för kontrollen av importerade livsmedel och för köttbesiktningen. Det förekommer fler brister hos importerade livsmedel än hos livsmedel som producerats i Finland. Kommunerna ansvarar för livsmedelstillsynen på lokal nivå. Tillsynsplanen för kommunernas livsmedelstillsyn förverkligades helt och hållet eller till största delen vid cirka hälften av tillsynsenheterna. Exceptionella situationer (matförgiftningar, återkallanden, vägledning) sköttes väl. Enligt kontrollresultaten för detaljhandeln och serveringsställen som publicerades inom ramen för Oiva-systemet uppfyller cirka 86 % kraven väl eller utmärkt. Det fanns brister i egenkontrollen, kontrollen av temperaturerna, hygien och märkningarna. Storköken och livsmedelsbutikerna fick de bästa resultaten. Det fanns mest brister i restaurangerna.

4. Analys av observerade brister

Fynden av växtskadegörare visar att det är möjligt för nya farliga växtskadegörare att komma in till Finland med växtmaterial från den inre marknaden eller från tredje länder, och att det är möjligt att de etableras permanent i Finland. Växtmaterialet kan innehålla skadegörare även om det är försett med sundhetscertifikat eller har märkningar som visar att krävda specialbehandlinger har utförts. Dessa observationer påvisar att åtgärderna som vidtagits för att förstöra skadegörarna inte fungerar eller att de har utförts bristfälligt. I synnerhet hotet att tallvedsnematod kan spridas till Finland är uppenbart, vilket ska beaktas även i fortsättningen vid planeringen av tillsynen och inriktningen av resurserna.

Då det gällde kontroller inom verksamhetshelheten för djurens hälsa och välfärd påvisades sällan allvarliga försummelser vid de planerade kontrollerna inom de olika sektorerna. Då det gällde kontroller som var baserade på anmälningar var läget klart sämre. De allvarligaste problemen påvisades i allmänhet på gårdar där det fanns många problem och ofta även sociala problem och problem med den mentala hälsan. Vid yrkesmässig djurhållning är orsaken till försummelsena sällan okunskap. Däremot inverkar ekonomiska kostnader, ointresse, brist på tvångsmedel i lagstiftningen och dels även brist på yrkeskunighet. Småföretagare har inte nödvändigtvis tillräckligt med sakkunskap och resurser att sammanställa de HACCP-system och kvalitetssäkringsplaner som krävs enligt lagstiftningen om biprodukter.

Den allvarligaste faran för djursjukdomsläget i landet orsakas av olagligt införda djur, för vilka saknas tillförlitliga uppgifter om ursprung och hälsotillstånd. Orsaken är ibland okunskap eller oförstånd, andra gånger en lägre prisnivå utomlands eller en önskan att rädda djur som lever i svåra förhållanden. Försummelsena av lagstiftningen om biprodukter kan utgöra en risk för miljön och djurens hälsa samt för våra produkters spårbarhet.

Den största enskilda orsaken till att kraven inom livsmedels- och foderkontrollen uppfylldes bristfälligt var livsmedelsföretagarnas okunskap om kraven. Även bristfälligt kunnande, likgiltighet och detaljerade krav ökar antalet brister. Datasystemet Oiva förbättrar företagarnas kunskaper om och iakttagandet av kraven. Oiva har också lett till att tolkningen av lagstiftningens krav och användningen av påföljder har samordnats.

5. Åtgärder för att korrigera brister (uppmaningar, tvångsmedel)

Som tvångsmedel för korrigerande av brister inom växtproduktionen gavs skriftliga anmärkningar, för produktpartier utfärdades import- och marknadsföringsförbud, förelägganden om att förstöra partier och man ingrep i verksamhetsutövarens rätt att utöva näringen. Ibland visade det sig vara svårt och arbetskrävande att finna bevis även vid tydliga förseelser. Tvångsmedlen borde kompletteras med ekonomiska sanktioner som t.ex. böter, eftersom de skulle ha en effektivare inverkan på företagarnas inställning till att korrigera bristerna.

Inom verksamhetshelheten för djurens hälsa och välfärd ledde allvarliga försummelser oftast till sänkta lantbruksstöd och/eller polisundersökning. Den största delen av de lindrigaste försummelsena ledde till korrigerande åtgärder redan under kontrollen eller till en anmodan att korrigera situationen och senare till en ny kontroll, om det var möjligt att korrigera bristen. Företagarna fick råd och anvisningar i samband med kontrollerna. Olagligt importerade djur sändes antingen tillbaka eller isolerades, undersöktes och kunde efter att de nödvändiga åtgärderna utförts godkännas för införsel. Endast några djur eller hela partier avlivades.

Företagarna gavs föreskrifter om hur brister som påvisats vid djurskyddsövervakningen skulle korrigeras. De förenades vid behov med vite eller med hot om att åtgärden utförs på företagarens bekostnad. Vid 9 % av objekten

vidtogs brådskande åtgärder i samband med kontroller som utfördes på grund av misstanke.

Vid livsmedels- och foderkontrollen är det vanligt med uppmaningar som har som syfte att få företagaren att korrigerast bristerna. Användningen av tvångsmedel inom livsmedelstillsynen hade minskat betydligt sedan föregående år. Det antas ändå att Oiva-systemet även kommer att samordna användningen av tvångsmedel. På grund av Oiva ökar antalet nya kontroller som utförs för att granska att brister som observerats under tidigare kontroller har korrigerats. Genom de nya kontrollerna säkerställs att de värsta missförhållandena har avhjälpats. Vid kontrollen av importerade livsmedel förstörs de partier där man observerat brister eller så sänds de tillbaka till avgångslandet. Då det gäller importerat foder är det utöver ovan nämnda även möjligt att behandla partiet och på så sätt undanröja bristen.

6. Det nationella revisionssystemet

Evira fortsatte utveckla revisionssystemet för kontrollkedjan så, att kontrollen av effektiviteten och ändamålsenligheten enligt kraven i 2006/677EG förbättras och revisionernas oberoende förverkligas. År 2014 genomfördes den första kedjerevisionen med kontroll av utsäde som tema. Interna revisioner genomfördes enligt varje myndighets revisionsprogram.

7. Åtgärder som har vidtagits för att förbättra kontrollsystemet

Personalens antal var på samma nivå som under tidigare år. De kommunala tillsynsenheternas resurser uppvisar fortfarande ett underskott, vilket framgår av regionförvaltningsverkens rapporter och VASU-rapporterna. Den största delen av kontrollörerna är anställda i tjänsteförhållande inom stats- eller kommunalförvaltningens organisationer. Det har även blivit svårare för regionförvaltningsverken att utföra uppgifterna då antalet uppgifter har ökat och resurserna förblivit oförändrade eller minskat.

Totalt 168 personer från Finland deltog i BTSF-utbildningarna som organiserades av Europeiska kommissionen. Syftet med BTSF-utbildningarna är att utveckla sakkunskapen hos de experter som deltar i kurserna och framför allt att främja yrkesskickligheten inom expertnätverket i medlemslandet och kursdeltagarna förväntas dela med sig av kunskaperna i hemlandet. På det sättet flerdubblas nyttan av kurserna, och de är inte enbart inriktade på att stödja de enskilda kursdeltagarnas expertis.

Evira ordnade 133 kursdagar, vilket är mindre än under föregående år. Utbildningsmaterialet delades liksom föregående år ut till alla myndigheter via Eviranet.

Regionförvaltningsverkens utbildningar för de kommunala tjänsteinnehavarna minskade, och dessutom var de regionala skillnaderna fortfarande stora då det gällde antalet utbildningsdagar och variationer i övrigt. De kommunala myndigheternas kursdeltagande är fortfarande på god nivå. Videokontakter även i kommunerna har gjort det möjligt att även delta i korta halvdagsutbildningar trots att resurserna blir allt färre.

8. Åtgärder som vidtagits för att förbättra företagarnas verksamhet

Till principerna för god förvaltning hör att myndigheterna informerar om olika tjänster och vägleder i frågor som gäller krav i lagstiftningen och kontroller. Genom kurser och kommunikation syftade man till att minska antalet försummelser som berodde på bristande kunskap.

Evira uppdaterade regelbundet internetsidorna Evira.fi, som täcker den uppdaterade lagstiftningen för varje sektor och där aktuella ärenden som gäller kontroll meddelades tydligt. Eviras experter skrev flera artiklar om kontroll för facktidskrifter

som når en stor del av företagen i branschen. Inom de olika sektorerna ordnades förhandlingsdagar för kunder och intressegrupper där man behandlade aktuella ändringar i lagstiftningen och andra ämnen. Eviras personal deltog i mån av möjlighet även som föreläsare vid kurser som ordnades av näringen.

Vid Evira sammanställdes och uppdaterades totalt 165 anvisningar och blanketter för både myndigheter och företagare. Företagen utbildades också om hur brister ska förebyggas.

9. Ändringar i VASU

Då det gäller utvecklingen av kontrollsystemet kommer den systematiska organiseringen av uppföljningen av förebyggande åtgärder att prioriteras för de kommande åren. Vid Evira inleddes år 2014 ett övergripande arkitekturarbete, och för närvarande pågår delprojekten om kundarbete, processarbete och projektet om ledarskap genom information. År 2014 tog man i bruk indikatorer för ändamålsenligheten och effektiviteten i kontrollkedjan. Indikatorerna och de enskilda indikatorernas funktion kommer att granskas om några år. Även den ökade användningen av riskkriterier inom kontrollen samt etableringen av kedjerevisioner kommer att kräva åtgärder under de närmaste åren.

Största delen av företagen inom sektorerna för växtproduktion både kan och vill efterfölja kraven i lagstiftningen. Största delen av avvikelserna berodde på okunskap, och endast en liten del av bristerna berodde på vårdslöshet eller avsiktlighet. I en sådan situation och då resurserna stramas åt, ska kontrollerna i framtiden inriktas aktivt och mera specifikt på objekt som med största sannolikhet kan utgöra en fara för kedjans säkerhet eller för säkerställandet av produkternas ursprung. Samtidigt kan tillsynens ändamålsenlighet förbättras genom att öka kommunikationen, vägledningen och utbildningen om kontrollkraven för företagen. Man kunde dels kanske t.o.m. tala om coaching, där kontrollkraven blir en konkurrensfördel för företagen.

Vid kontrollen av djurens hälsa och välfärd ska tillsynen generellt utvecklas enligt riskkriterier för en effektivare inriktning av resurserna. Det här är särskilt viktigt med tanke på samordningen med de andra sektorerna av de kontroller som krävs för den nya lagstiftningen om medicinering av djur. Det är viktigt att prioritera utvecklingen av datasystemet för tillsynen, ELVI. Med hjälp av datasystemet kan insamlingen och utvärderingen av kontrolluppgifterna effektiviseras för att stöda den riskbaserade kontrollen. Utöver övervakningen ska andra medel främjas som tryggar djurens hälsa och välfärd, t.ex. hälsovården och andra ansvarssystem inom näringen.

Vid kontrollen av livsmedelssäkerheten ska tillsynen generellt utvecklas enligt riskkriterier för en effektivare inriktning av resurserna. Utöver kontroller ska man även överväga andra sätt att inverka på tryggheten av livsmedelssäkerheten. Samordningen av den kommunala livsmedelstillsynen och användningen av tvångsmedel ska främjas med hjälp av Oiva-resultaten. Kvaliteten på kontrollen av anläggningar ska förbättras. Evira, Tullen och de kommunala tillsynsenheterna ska vara beredda på effekterna av den ökade införseln av livsmedelspartier från länder utanför EU till den inre marknaden. Utvecklingen och ibruktandet av datasystemet KUTI ska slutföras. Exportkontrollsystemet ska utvecklas så att det motsvarar exportländernas krav.

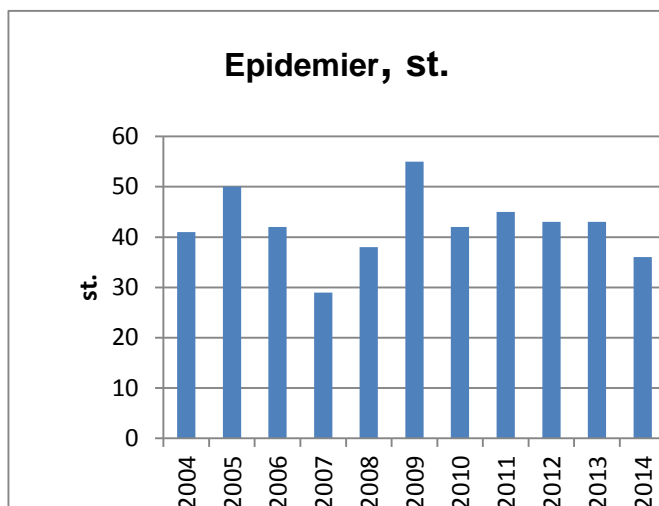
Observationerna som togs upp vid VASU-rapporteringen för år 2014 kommer att beaktas vid uppdateringen av VASU del I. Uppdateringen kommer att ske före 15.9.2015.

Bilaga 2. Eviras och kontrollkedjans indikatorer om effekten på samhället

EVIRAS EFFEKTIVITETSINDIKATORER 2014

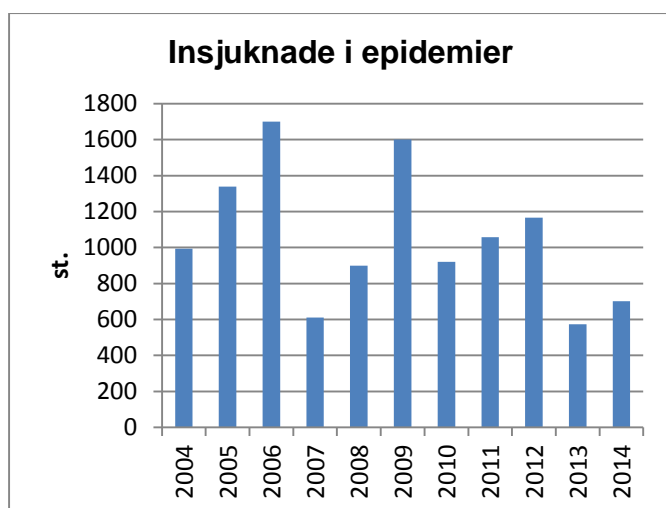
1. Den höga nivån på livsmedelssäkerheten, djurens hälsa och växthälsan bevaras

Ind 1 Rapporterade livsmedelsburna epidemier och insjuknaden åren 2004-2014, st.

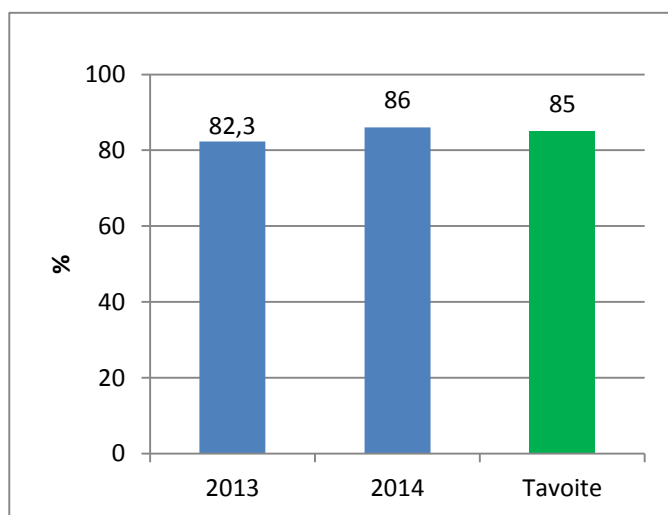

Antalet rapporterade livsmedelsburna epidemier varierar inte mycket årligen och ingen särskild trend kan skönjas. Antalet insjuknade människor under en epidemi varierar beroende på epidemins omfattning. Norovirus är den vanligaste orsaken till matförgiftningar. Det stora antalet okända orsaker är oroande (år 2014 20/36). Det uppskattas att antalet epidemier år 2015 blir 45 och antalet insjuknade 1 100.

Annika Pihlajasaari

Ind 2 Människor: Oiva-resultatens utveckling (andelen bästa vitsord) 2013-2014, %

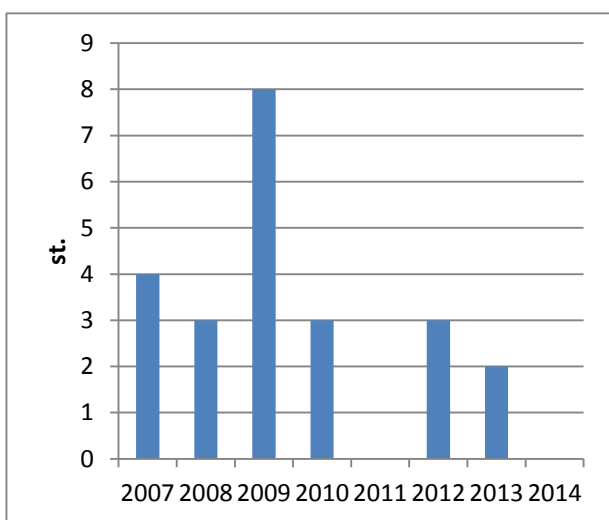
Oiva har haft en positiv effekt på ändamålsenligheten, riskbaseringen och samordningen av livsmedelstillsynen. Oiva-systemet har förbättrat företagarnas kunskaper om kraven och har avhjälpt brister redan innan kontrollerna utförts. Oiva har också samordnat tolkningen av lagstiftningens krav och användningen av påföljder. Av de kontrollobjekt som Oiva omfattar uppfyller 86 % kriterierna för vitsordet utmärkt eller bra. Storköken och livsmedelsbutikerna fick de

bästa resultaten. De flesta bristerna påvisades i restaurangverksamheten. Tack vare Oiva ökar antalet nya kontroller där man granskar att brister och missförhållanden som observerats under tidigare kontroller har korrigerats.

Oiva täcker ännu endast 58 % av kontrollobjekten. Det här beror dels på att intervallerna mellan kontroller av objekt som utgör liten eller låg risk kan vara över tre år. Ett objekt omfattas av Oiva-systemet då det har kontrollerats enligt Oiva minst en gång under det föregående året och 8 månaderna. Kommunernas knappa resurser gör dessutom att kontrollerna styrs till riskobjekt. Även den nationella kontrollplanen styr kommunerna till att kontrollera vissa riskfunktioner oftare än andra.

Marina Häggman

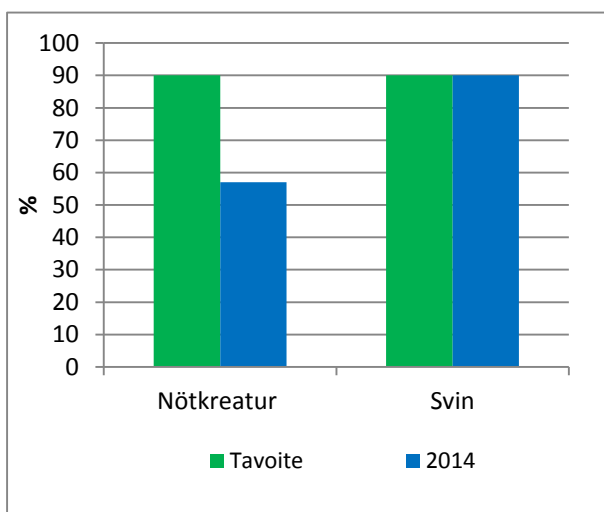
Ind 3 Djur: Antal fall av djursjukdomar som sprids lätt eller farliga djursjukdomar

Inga farliga djursjukdomar eller djursjukdomar som sprids lätt påvisades och djursjukdomsläget förblev därför utmärkt. I och med reformen av lagen om djursjukdomar ändrades även klassificeringen av djursjukdomar något, och atypisk scrapie klassificeras inte längre som en farlig djursjukdom (1 fall).

Sirpa Kiviruusu

Ind 4 Hälsovårdsprogrammets täckning 2014, % av gårdarna

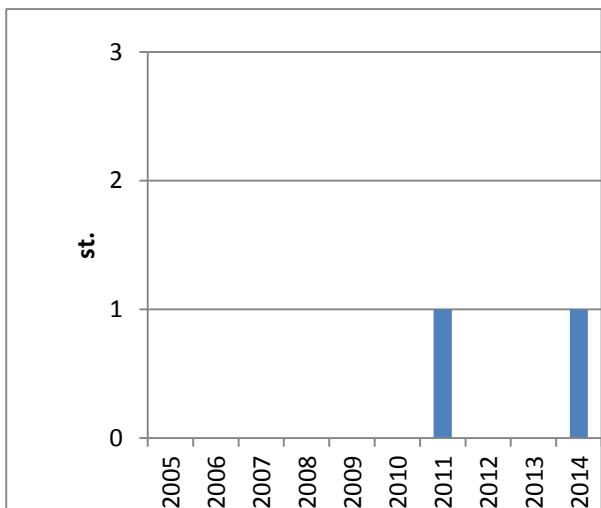
Då det gäller svin hör hälsovårdsprogrammets täckning samman med Sikava. Sikava är ett register för hälsoklassificering av svinstall. Registrets täckning har varit på samma höga nivå i flera år. Avsikten med Sikava är att underlätta det tekniska genomförandet av den nationella hälsoklassificeringen av svinstall, och de stora slakterierna använder sig av registret. År 2013 fyllde Sikava 10 år. Samma år godkände Evira Sikavas kvalitetssystem, som är baserat på dess hälsovårdssystem, som nationellt kvalitetssystem i enlighet med livsmedelslagen, vilket ytterligare har etablerat Sikavas ställning.

Antalet gårdar som hör till uppföljningssystemet för den nationella hälsovården av nötkreatur har varit i det närmaste oförändrad i flera år. Gårdarna blir allt större och antalet gårdar minskar, vilket sannolikt kommer att öka täckningen. Enligt ETT rf:s anmälan täckte Naseva redan över 90 % av gårdarna med fler än 100 nötkreatur. Ändringen av lagstiftningen om veterinärmedicinska

läkemedel som gäller överlåtelse av läkemedel och kräver ett hälsovårdsavtal mellan produktionsdjurens ägare eller innehavare och veterinären samt en hälsovårdsplan som villkor för överlåtelse av läkemedel kommer även sannolikt att öka täckningen under de närmaste åren.

Taina Laine

Ind 5 Antal nya farliga växtskadegörare som förekommer permanent 2005-2014, st.

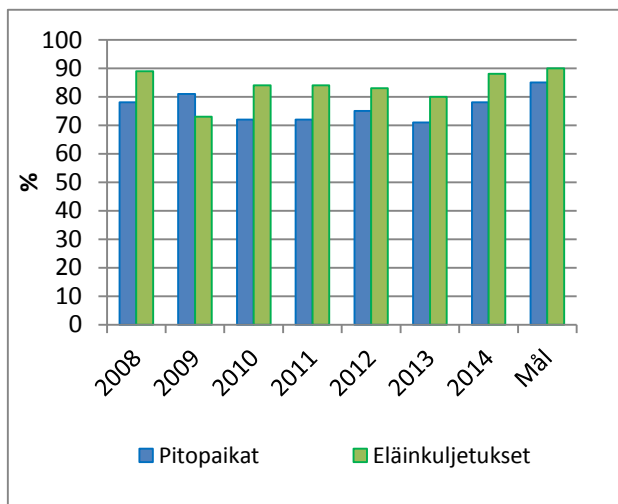

En farlig ny växtskadegörare (häxkvast, Candidatus Phytoplasma mali) konstaterades förekomma permanent i Finland. Två skadegörare påvisades för första gången i Finland, päronpest (Erwinia amylovora) och sjarkavirus (Plum pox virus).

Matti Puolimatka

2. Djurens välfärd förbättras

Ind 6 Kontrollobjekt som uppfyller kraven för djurens välfärd 2008-2014, % av kontrollerna

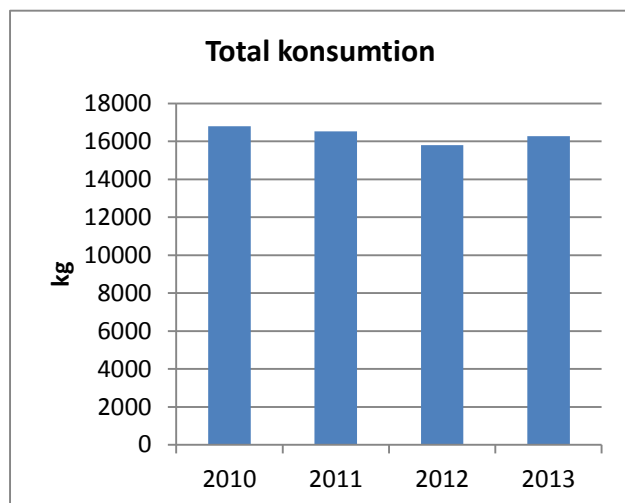
Antalet gårdar som uppfyllde kraven vid de urvalsbaserade kontrollerna av produktionsdjurens välfärd var 79 %, och det uppställda målet för kontrollerna uppfylldes inte helt (> 80 %). Å andra sida så är resultaten av kontrollerna år 2013 och 2014 inte jämförbara med tidigare år, eftersom urvalet som ingick i kontrollerna avvek från tidigare år. Vi förväntar oss ändå att näringens egna åtgärder, effekterna av ersättningarna för djurens välbefinnande och myndigheternas rådgivning och vägledning inom de närmaste åren kommer att inverka på kontrollresultaten även om kontrollens inriktning är riskbaserad. Vid kontroller baserade på

misstanke påvisades försummelser vid 32 % av kontrollerna, liksom under föregående år, och brådskande åtgärder vidtogs i 9 % av fallen.

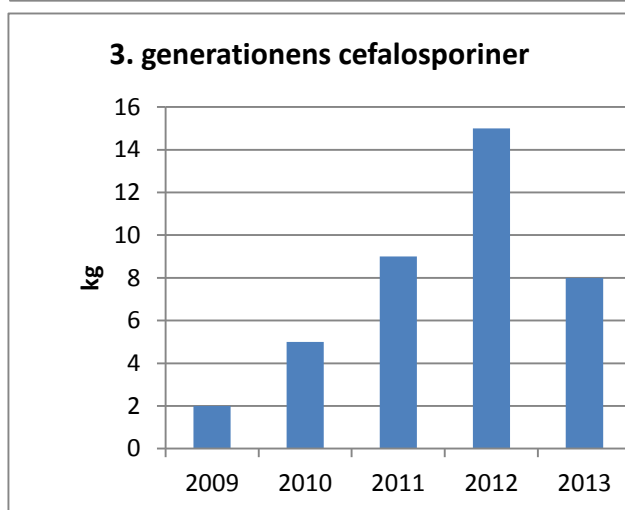
Under de senaste åren har fler djurtransporter kontrollerats än tidigare. Totalt utförde länsveterinärerna och Eviras besiktningsveterinärer 418 st. kontroller, av vilka de flesta utfördes av besiktningsveterinärer. Av Eviras kvantitativa målsättning genomfördes endast litet över hälften (2 % av de kommersiella transporterna). Ett mindre antal försummelser påvisades vid kontrollerna (12 %) än under tidigare år.

Taina Aaltonen

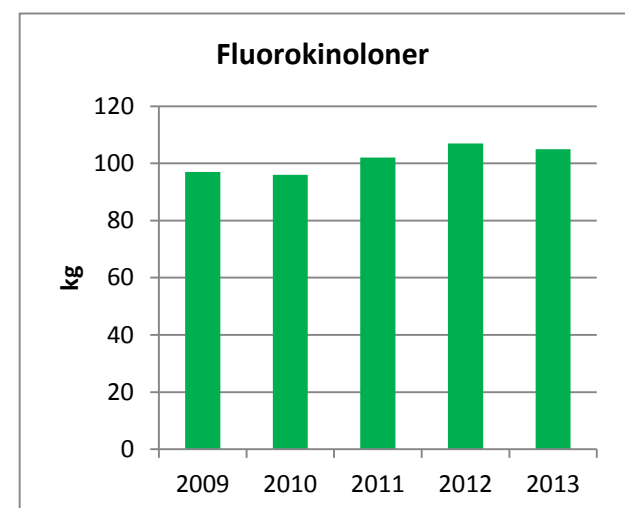
Ind 7 Antimikrobiella läkemedel, försäljningsvolym 2009-2013, kg

Den totala försäljningen av antimikrobiella medel var i det närmaste oförändrad. År 2013 var tillväxten 2 % jämfört med föregående år. Försäljningen av tetracykliner ökade mer (36 %) än någon annan enskild grupp antimikrobiella medel. Av nästan alla andra grupper såldes mindre än det föregående året. Proportionellt sett minskade försäljningen av tredje generationens cefalosporiner mest. Denna minskning åstadkoms till stor del tack vare Eviras övervakning.

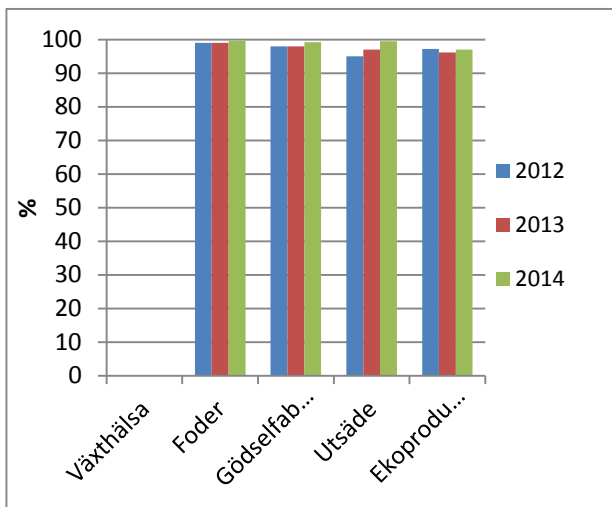
Den totala försäljningsvolymen beaktar inte variationer i djurantal. Dessutom varierar effekten av aktiv substans per viktenhet mellan de olika grupperna, vilket betyder att det behövs olika mängd av olika läkemedel för att uppnå samma effekt. I Europeiska läkemedelsmyndighetens (EMA) ESVAC-projekt rapporteras försäljningsvolymerna för antimikrobiella medel i förhållande till produktionsdjurens biomassa. I uppgifterna ingår inte tabletter som ges till sällskapsdjur. Den senaste ESVAC-rapporten är från år 2012. I Finland var försäljningsvolymen i förhållande till biomassan 23,8 mg/PCU (population correction unit).

Henriette Helin-Soilevaara

3. Förutsättningarna för livsmedelsproduktion av hög kvalitet säkerställs och jordbrukets samt livsmedelsekonomins produktionskapacitet förbättras

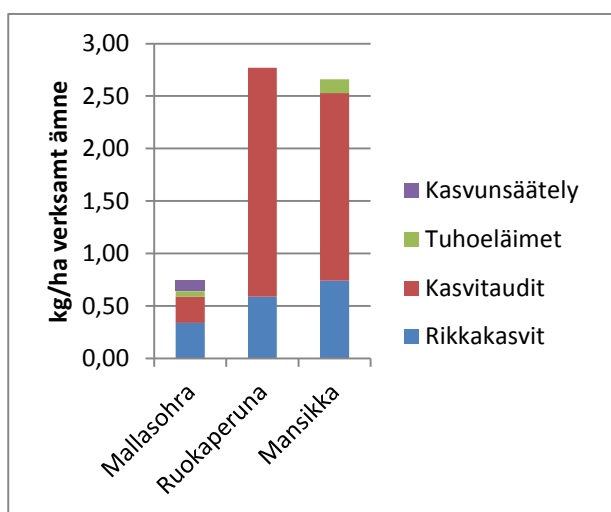
Ind 8 Kontrollobjekt som uppfyller kraven för jordbrukets insatsvaror

Som effektivitetsindikator är överensstämmelsen hos kontrollobjekten inom jordbruksproduktionen problematisk. Indexets sensitivitet är låg och man kan inte standardisera hur det bildas. På indexbildningen inverkar bl.a. definitionen av kontrollobjekt enligt riskkriterier, vad som analyseras eller kontrolleras årligen vid de valda objekten samt definitionen av överensstämmelse. Indexet ska utvecklas år 2015 på så sätt att det beskriver myndighetsverksamhetens ändamålsenlighet och ändringarna i företagarnas verksamhet bättre än nu.

Olli Venelampi

Ind 9 Användning av växtskyddsmedel 2014, kg/ha verksamt ämne

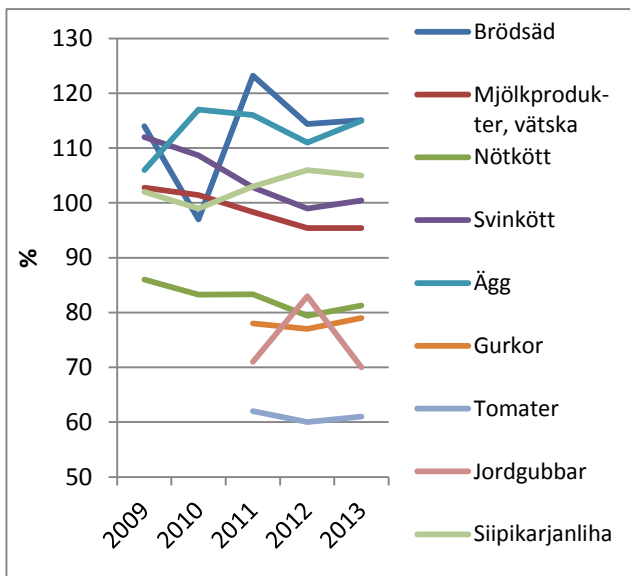
I indikatorn ingår ett slag av spannmål (malkorn), en rotfrukt (potatis) och ett slags bär (jordgubbar), mängderna verksamma ämnen som använts vid bekämpning av ogräs, växtsjukdomar och skadedjur samt tillväxtreglering (glyphosatfabrikat ingår inte). (Källa: TIKE, Utnyttjad jordbruksareal år 2013 och Trädgårdsstatistik 2013). Utvecklingen av användningsvolymerna kan utvärderas efter att de har använts i en tidsserie om några år. I korthet ser det ut som om det finns ett tillräckligt urval medel och att de används med måtta. Det är svårt att i det här skedet utvärdera effekten av klimatförändringen på användningsvolymen.

Ändrade volymer kan vara en indirekt indikator på ändringar i produktionens lönsamhet. En minskad användning betyder inte nödvändigtvis att behovet har minskat, utan kan betyda att det satsas mindre på produktionen och att man sparar på kostnaderna. Det ska beaktas att användningen av glyphosat som hamnar utanför statistiken har ökat stadigt de senaste åren då reducerad bearbetning och direktsådd blivit vanligare.

Matti Puolimatka

Ind 10 Självförsörjningsgrad för livsmedel på marknaden 2009-2013, %

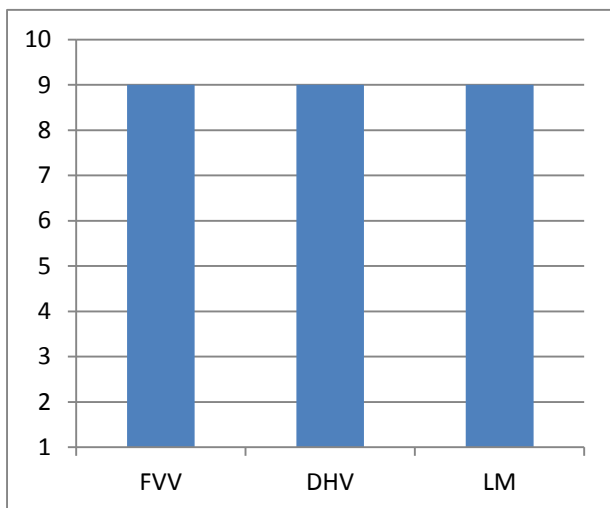
Självförsörjningsgraden för brödsäd, ägg, svinkött och fjäderfäkött har varit över 100 %, men produktionen av 5 livsmedel är mindre än konsumtionen. Variationerna i produktionsvolymerna för produkter av animaliskt ursprung är mindre. För vegetabiliska produkter är variationerna större, vilket kunde förklaras genom påverkan av växtperiodens väderförhållanden på skördevolymen och producenternas förmåga att reagera snabbare då det gäller marknadssituationens inverkan på lönsamheten (man skär ner på produktionen då lönsamheten är dålig).

Självförsörjningsgraden torde också inverka på säsongvariationerna under året: Den inhemska produktionen av t.ex. tomater och gurkor är inte lika aktiv under alla årstider. De höga produktionskostnaderna i Finland försämrar konkurrenskraften och trycket att välja billigare livsmedel från den inre marknaden och importerade livsmedel ökar.

Matti Puolimatka

4 Jord- skogsbruks- och livsmedelsindustrins hållbara anpassning till klimatförändringen

Ind 11 Hantering av nya faror 2014, kvalitetsutvärdering 1-10

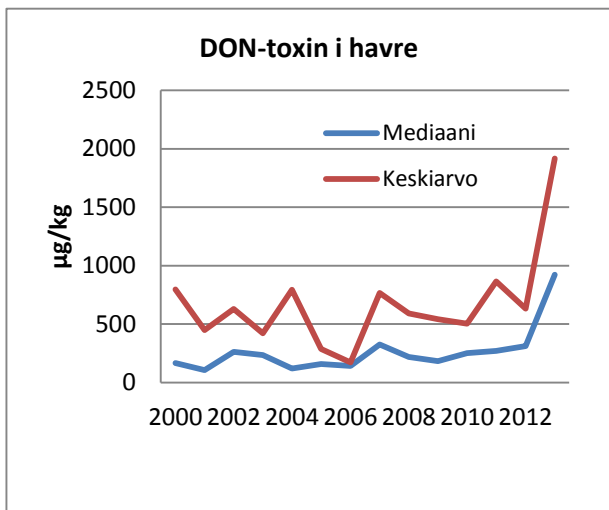
DHV: Nya hot uppföljs och identifieras med hjälp av uppföljningssystem, mångsidig diagnos och förebyggande forskning som täcker både husdjur och vilda djur. Tack vare tidig upptäckt har det varit möjligt att styra företagen så att de kan hantera följderna som ändringarna orsakat t.ex. vid fiskodling, renskötsel och annan djurproduktion och på så sätt anpassa sig till ändringarna i miljön.

FVV: Uppföljning och identifiering av nya hot inom alla sektorer är en viktig del av arbetet.

Inom växthälsan har man satsat på att informera om nya hotande faror (t.ex. päronpest och asiatisk långhorning) genom extern kommunikation.

Taina Aaltonen, Matti Puolimatka

Ind 12 Halten av mykotoxiner i inhemska livsmedel och foder, µg/kg

År 2014 överskred endast cirka fem procent av de analyserade havreproverna gränsvärdet för DON mykotoxin på 1750 µg/kg i livsmedelshavre eller rekommendationsvärdet 1000 µg/kg för T-2/HT-2 toxiner. Gränsvärdet för DON-toxin överskreds klart mera sällan än året tidigare och den regionala variationen var liten.

Det goda läget bedöms främst bero på vädret under växtperioden, som var ogynnsamt för mögelväxt och toxiner. Även andra faktorer har visat sig ha effekt på förekomsten av toxiner, t.ex. växtföljd, odlingsteknik, sädeslag och sort, skörd och torkning, men det är svårt att särskilja effekterna av de olika faktorerna från varandra.

Det kan antas att klimatförändringen i framtiden kommer att orsaka uppkomst av nya mögel- och toxinarter. Ett exempel är att *Fusarium langsethiae* blev allmännare under de heta och torra växtperioderna i början av 2000-talet, vilket ledde till högre halter av toxinerna T-2 och HT-2.

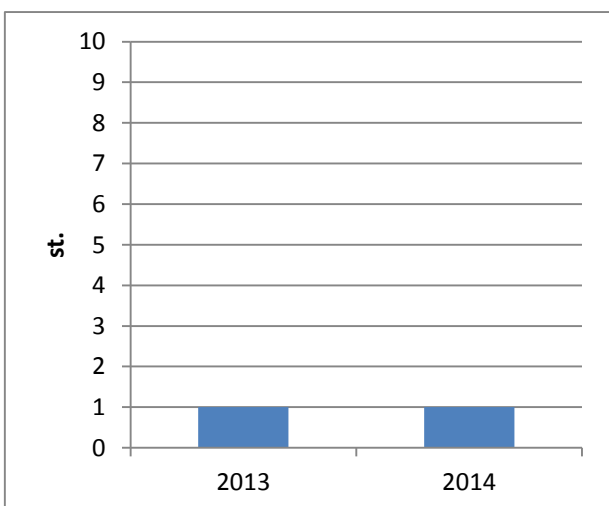
Det är viktigt att följa med och analysera situationen och faktorer som inverkar på bildandet av toxiner samt att samtidigt utveckla odlingen så att uppkomst av toxiner förhindras. Närvaron av flera inverkanse faktorer samtidigt kräver komplicerade matematiska modeller för att

utvärdera de enskilda faktorernas effekter eller samverkan mellan de olika effekterna på mögeltoxinerens antal.

Mirja Kartio

5. Ansvarstagandet inom livsmedelskedjan är verifierbart

Ind 13 Antal godkända nationella kvalitetssystem för livsmedel i Finland 2013-2014, st.

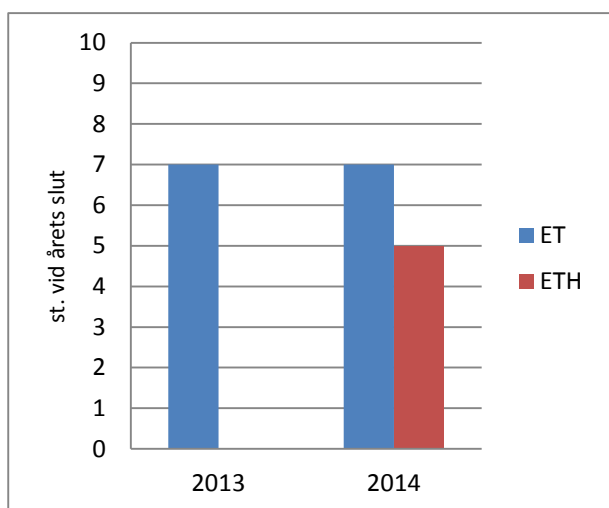

Evira godkände år 2013 det första nationella kvalitetssystemet i enlighet med livsmedelslagen, som är baserat på kvalitetssystemet för Sikava hälsovårdssystem, och det är fortfarande det enda nationella kvalitetssystemet i livsmedelskedjan i Finland. Enligt det ovan nämnda nationella kvalitetssystemet är slutprodukten svin som uppfyller villkoren för Sikavas nationella nivå. Om företagen har för avsikt att hänvisa till godkännandet i kvalitetssystemet på nationell nivå vid försäljning av färskt eller fruset svinkött, ska

företagaren ansöka om utvidgning av godkännandet. År 2014 sände Evira skriftliga anvisningar till intressenter i köttsektorn om uppgifter som ansökan borde innehålla och gav även intressenter och företagare råd per telefon och e-post. Det inkom färre ansökningar än väntat, tre stycken. Alla tre företagen som hade lämnat in ansökan konstaterades kunna säkerställa produkternas spårbarhet fullständigt, och ansökningarna godkändes. Alla tre företag som ansökte om godkännande är stora, nationella aktörer inom slakteribranschen. Det finns skäl att anta att det inte alltid nödvändigtvis finns tillräckligt med finska svin för mindre slakterier och/eller att de mindre slakterierna inte anser att det nationella kvalitetssystemet är en lika viktig konkurrensfördel för slakteriet som det är för de stora nationella företagen. Det bör även beaktas att ansökan om kvalitetssystemet kostar relativt mycket för ett litet företag, och därtill går det mycket tid till att sammanställa ansökan. För närvarande känner vi inte till några nya ansökningar som gäller de nationella kvalitetssystemen i livsmedelskedjan.

Jussi Peusa

Ind 14 Antal guider om god praxis 2013-2014 (kumulativt)

År 2013 färdigställdes ingen utvärdering av riktlinjer för god praxis. Det ansöktes om utvärdering av tre nya riktlinjer som gällde primärproduktion av obehandlad mjölk, framställningspraxis i små mejerier och uppskärning av färska grönsaker. I slutet av år 2014 hade Evira utvärderat sju anvisningar om god praxis. Fem av dem gäller livsmedelssektorn och två gäller fodersektorn. Det är frivilligt för företagen att presentera riktlinjerna för utvärdering och även att använda sig av de utvärderade riktlinjerna. Två av de färdigställda riktlinjerna har utarbetats av PTY och MaRa, de

två överlägset största branscherna, om antalet företagare i branschen används som indikator. Evira känner inte till i vilken utsträckning som de utvärderade riktlinjerna används inom branschen och hur noggrant enskilda företagare iakttar dem.

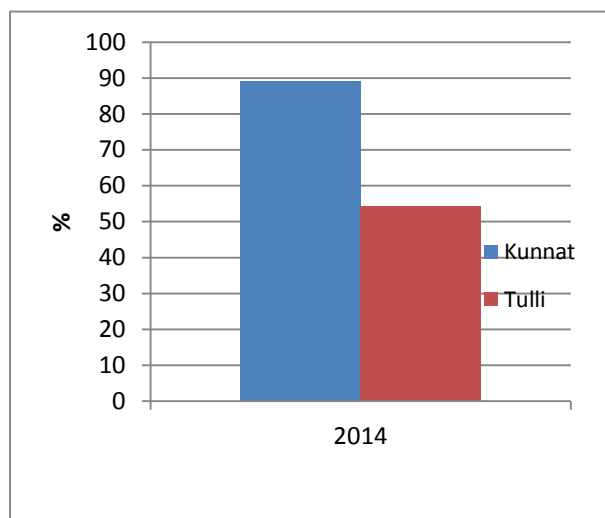
År 2014 utvärderade Evira guider om följande (på finska):

- God praxis vid slakt – Nötkreatur
- God praxis vid slakt – Svin
- God praxis vid slakt av fjäderfä – El- och gassetoder
- God praxis vid avlivning av fjäderfä – Gassetoder
- God praxis vid avlivning av fjäderfä – Mekaniska metoder.

Jaana Mikkola

6. Välmående främjas genom trygg näring

Ind 15 Andelen kontroller av märkningar på förpackningar där inga betydande brister har påvisats 2014, %

Kommunernas livsmedelstillsynsmyndigheter kontrollerar märkningar på förpackningar som gäller allmänna livsmedelsuppgifter. Vid kontrollerna påvisades inga betydande brister hos 89 %, vilket överskred målsättningen som var 70 %. Inga betydande brister påvisades vid 50 % av Tullens kontroller av märkningar på förpackningar. Kontrollresultaten år 2014 fördelades så, att allvarliga fel i märkningarna påvisades i 114 prover som skulle korrigeras omedelbart (förkastade prover). Lindrigare fel i märkningarna påvisades i 118 prover (anmärkningar). Tullens resultat förklarar kontrollernas inriktning på produkter där avvikelser på märkningarna upptäckts under mottagningskontrollen. De flesta felaktiga märkningarna finns på produkter som

små företag har importerat/marknadsfört (både import från tredje länder och införsel från EU), vilket torde bero på mindre kunskaper om livsmedelsbestämmelserna.

Tuulikki Lehto

Ind 16 Intag av tungmetaller och växtskyddsmedel (människa)

Det görs ingen kontinuerlig uppföljning av intaget

Bilaga 3. Resurser för tillsynen i livsmedelskedjan

Myndighet och verksamhetshelhet	Vetenskaplig forskning och riskvärdering	Laboratorium	Tillsyn	År 2014 totalt	År 2013 totalt	År 2012 totalt	År 2011 totalt	År 2010 totalt
Ministerier								
JSM				53,0				
SHM				2,0				
Evira*								
Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa	6,0	71,0	104,0	181,0	191,0	179,0	176,0	200,0
Djurens hälsa och välfärd	17,0	123,0	80,0	220,0	229,0	219,0	224,0	221,0
Livsmedelssäkerhet	30,0	56,0	228,0	314,0	313,0	298,0	291,0	287,0
<i>Evira totalt</i>	53,0	250,0	412,0	715,0	733,0	696,0	691,0	708,0
NTM-centralerna*								
Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa	0,0	0,0	39,8	39,8	46,2	46,7	41,6	42,1
Djurens hälsa och välfärd	0,0	0,0	5,9	5,9	6,2	6,8	6,5	6,3
Livsmedelssäkerhet	0,0	0,0	2,6	2,6				
<i>NTM-centralerna totalt</i>	0,0	0,0	48,3	48,3	52,4	53,5	48,1	48,4
RFV								
Djurens hälsa och välfärd	0,0	0,0	40,0	40,0	40,0	31,1	35,2	27,2
Livsmedelssäkerhet	0,0	0,0	17,0	17,0	15,3	14,8	14,5	16,0
<i>RFV totalt</i>	0,0	0,0	57,0	57,0	55,3	45,9	49,7	43,2
Kommunerna								
Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa	0,0	0,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0
Djurens hälsa och välfärd	0,0	0,0	60,0	60,0	60,0	77,0	77,0	230,0
Livsmedelssäkerhet***	0,0	0,0	276,4	276,4	296,0	290,2	302,0	299,6
<i>Kommunerna totalt</i>	0,0	0,0	343,4	343,4	363,0	374,2	386,0	536,6
Tullen								
Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa	0,0	0,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0
Djurens hälsa och välfärd	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Livsmedelssäkerhet***	0,0	26,0	58,0	84,0	84,0	84,0	84,0	84,0
<i>Tullen totalt</i>	0,0	26,0	75,0	101,0	101,0	101,0	101,0	101,0
Valvira								
Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa**	0,0	0,0	0,5	0,5	0,5	0,5	0,2	
Livsmedelssäkerhet	0,0	0,0	1,2	1,2	0,8	0,8	0,6	0,7
<i>Valvira totalt</i>	0,0	0,0	1,7	1,7	1,3	1,3	0,8	0,7
Tukes								
Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa	0,0	0,0	1,0	1,0	22,0	22,0	22,0	
Försvarsmakten								
Livsmedelssäkerhet	0,0	0,0	2,2	2,2	2,7	3,2	3,7	2,9
Åland								
Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa****	0,0	0,0	0	0,0				
Djurens hälsa och välfärd****	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Livsmedelssäkerhet	0,0	0,0	5,4	5,4	5,4	5,4	5,4	5,4
<i>Åland totalt</i>	0,0	0,0	5,6	5,6	5,6	5,6	5,6	5,6

Andra instanser som utför myndighetsuppgifter (bl.a. behöriga kontrollörer)								
Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa	0,0	0,0	27,3	27,3	38,5	36,0	36,0	39,5
Djurens hälsa och välfärd	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,3	0,3
Livsmedelssäkerhet	0,0	0,0	18,9	18,9	8,2	8,2	8,2	8,2
<i>Behöriga kontrollörer totalt</i>	0,0	0,0	46,2	46,2	47,0	44,5	44,5	48,0
Externa experter								
Livsmedelssäkerhet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Kontrollen av livsmedelskedjan totalt								
Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa	6,0	71,0	195,6	272,6	318,7	307,2	298,8	304,6
Djurens hälsa och välfärd	17,0	123,0	187,1	327,1	336,7	335,4	344,2	486,0
Livsmedelssäkerhet	30,0	82,0	607,1	719,1	725,4	704,6	709,4	704,0
<i>Eviras uppgiftsområde totalt</i>	53,0	276,0	992,3	1376,3	1380,8	1347,1	1352,4	1494,6

* Förvaltningens överföringar ingår, för de andra myndigheternas del endast den arbetsinsats som använts direkt till kontroller

**Kontroll av ekologisk produktion

***Även kontrollen av rests substanser av bekämpningsmedel och GMO ingår

****För Ålands del har endast den tid som gått åt till den kontroll som styrs av Evira

Privata laboratoriers arbetsinsats ingår inte

De uppskattade talen är markerade med rött

Bilaga 4. Livsmedelstillsynens uppgifter för Eurostat

Tabell 1. Kontrolluppgifter

	Primärproduktion, antal	Framställning och förpackning, antal	Distribution och transport, antal	Detaljhandel, antal	Servering, antal	Detaljhandel i samband med tillverkningsplatsen, antal	Totalt, antal
Antal objekt	31337	3085	2690	9477	21012		78601
Antal kontrollerade objekt	1623	1759	584	4204	7794		15964
Antal kontroller	1909	4568	903	7722	30230		45332
Objekt hos vilka brister i verksamheten observerats, antal	626	331	59	504	2407		3927
Typer av observerade brister							
Hygien (HACCP, kunskaper)	300	106	14	125	655		1200
Allmän hygien	502	359	52	770	5030		6713
Sammansättning	5	14	1	3	0		23
Kontaminering (inte mikrobiologisk)	109	30	0	2	38		179
Märkningar på förpackningar och broschyrer	16	48	9	120	26		219
Övriga	189	18	1	13	51		272

Tabell 2. Provuuppgifter

	Mikrobiologisk kontaminering, antal	Annan kontaminering, antal	Sammanställning, antal	Märkningar på förpackningar och broschyrer, antal	Övriga, antal	Prover med observerade brister, antal	Totalt antal prover	Prover med observerade brister, %
1. Mjök och mjökprodukter	19	0	2	0	0	20	1097	1,8
2. Ägg och äggprodukter	3	3	0	0	0	3	24	12,5
3. Kött och köttprodukter, vilt och fjäderfä	112	1	3	0	5	121	1680	7,2
4. Fisk och fiskprodukter, skaldjur	47	0	8	0	8	63	872	7,2
5. Fetter och oljor	0	0	3	0	3	5	17	29,2
6. Soppor, buljonger och såser	1	0	0	0	0	1	156	0,6
7. Spannmåls- och bageri-produkter	17	2	8	1	0	28	283	9,9
8. Frukt och grönsaker	21	0	0	0	5	26	874	3,0
9. örter och kryddor	8	0	0	0	0	8	83	9,6
10. Safter, drycker, mineralvatten och förpackat vatten	18	0	1	8	0	27	253	10,7
11. Viner	0	0	4	7	0	9	69	13,0
12. Alkoholdrycker (med undantag av vin)	0	0	0	0	0	0	0	
13. Glass och efterrätter	13	0	0	1	2	16	355	4,5
14. Kakao, kakaoprodukter, kaffe och te	0	19	0	5	0	24	160	15,0
15. Sötsaker, honung och socker	0	0	0	9	1	9	122	7,4
16. Nättar, nöttprodukter och snacks	0	7	0	7	1	15	216	6,9
17. Färdigmat	51	0	0	8	0	59	735	8,0
18. Dietprodukter	0	1	0	13	2	13	139	9,4
19. Tillsatser	0	0	0	4	0	4	8	50,0
20. Livsmedel som kommer i kontakt med livsmedel	147	0	31	0	19	198	2880	6,9
21. Övriga	365	13	0	0	9	110	2612	4,2

Bilaga 5. Uppgifter om kontrollen av ekologisk produktion

Rapportering enligt artikel 92 f och bilagorna XIII b och c till kommissionens förordning (EG) nr 889/2008

a) Uppgifter enligt bilaga XIII b (Kommissionens förordning (EG) nr 889/2008)

Den fleråriga nationella kontrollplanen

(<https://www.evira.fi/tietoa-evirasta/julkaisut/elintarvikkeet/oppaat/elintarvikeketjun-monivuotinen-kansallinen-valvontasuunnitelma-2015-20192/>) (på finska) som avses i artikel 41 i förordning (EG) nr 882/2004 omfattar tillsynen över kontrollerna av den ekologiska produktionen i enlighet med förordning 889/2008 (del II, avsnitt 10.8. och 12.2.5 samt del I. sid. 42).

Uppgifterna om kontrollen av den ekologiska produktionen ingår i den årliga rapporten som avses i artikel 44 i förordning (EG) nr 882/2004. Uppgifterna om kontrollen av den ekologiska produktionen täcker till största delen de områden som uppräknas i bilaga XIII b.